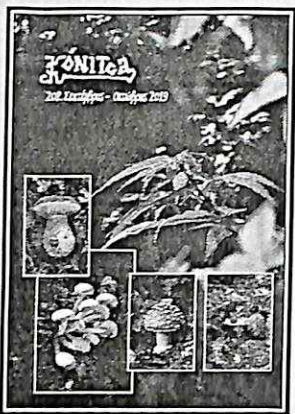


ΚΟΝΙΤΣΑ

208. Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2019





208. Σεπτέμβρης - Οκτώβρης 2019

(Φωτ εξωφ.: Π.Σ.Τ. (Φθινοπωρινή Χλωρίδα)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979138737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάνγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

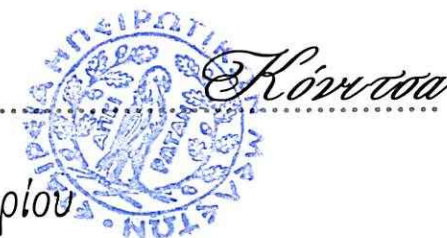
Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 208 Σεπτέμβρης - Οκτώβρης 2019 • Euro 3

Περιεχόμενα

Σελ.	
265	28η Οκτωβρίου
268	Μια λησμονημένη επέτειος, Σ.Τ.
269	Διακριθέντες Κονιτσιώτες, Χ. Γκούτου
275	Πώς βρέθηκαν τα Βούνειμα, Ι. Λυμπερόπουλου
280	Η περιώνυμη γέφυρα του Αώου, Θ. Ζιώγα
286	Πασάδες - μπέηδες - αγάδες, Σ. Τουφίδη
289	Κακώς κείμενα, Σ.Τ.
291	Στις ανηφορίες της Κόνιτσας, Ε. Μάντζιου
297	Αποφράδα ημέρα, Η. Ανδρέου
299	Από τη μάχη στην Πίνδο, Σωκ. Οικονόμου
300	Οι Ιταλοί στο Πληκάτι, Αντ. Ζιώγα
302	Το Καφενείο, Χρ. Ζάνη
303	Ο τρύγος, Σ.Τουφίδη
305	Το δίλημμα, Γ. Μαυρογιάννη
308	Φλας μπάκ, Δ. Δημητριάδη
309	Απανεμιά, Τ. Κανάτση
310	Η ζωή των πρωτόγονων ανθρώπων, Α.Μ.
313	Ο Ξυλογλύπτης Δ. Χρηστίδης, Χ. Γκούτου
314	Κάτω από τον Πλάτανο, Σ.Σ.
315	Τριάκοντα ημερών αιχμαλωσία, Ν. Βεκιάρη
318	Για την ιστορία, Σ.Τ.
319	Εύθυμα και σοβαρά, Μ. Σπηλιόπουλου
321	Δελτία τύπου Δήμου
324	Έκθεση Ζωγραφιάς
325	Επιστολές: Κ. Μπούσμπουλα
326	Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΑΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr



28η Οκτωβρίου

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε η Επέτειος της 28ης Οκτωβρίου στην Κόνιτσα, με σύμμαχο και τον καιρό που θύμιζε καλοκαίρι. Από τις 25 Οκτωβρίου η πόλη σημαιοστολίστηκε και σε όλα τα σχολεία έγιναν εκδηλώσεις με πατριωτικό περιεχόμενο. Επιμνημόσυνη δέηση στο Μουσείο πεσόντων του 1940 στον "Αν Θανάση" και κατάθεση στεφάνων από το Δήμαρχο και τους μαθητές.

Επιμνημόσυνη δέηση στο λόφο του Εφ. Ανθ/γού Παύλου Παυλίδη που έπαισε ηρωικά στο Ελεύθερο πολέμοντας τους Αλβινιστές της "Τζούλια" το 1940. Μετά την κατάθεση στεφάνων από το Δήμαρχο κ. Ν. Εξάρχου και του εκπροσώπου της Τ.Κ. Ελευθέρου η εκδήλωση έληξε με μικρή δεξίωση στο χωριό.

Ανήμερα τη γιορτής τελέστηκε θεία

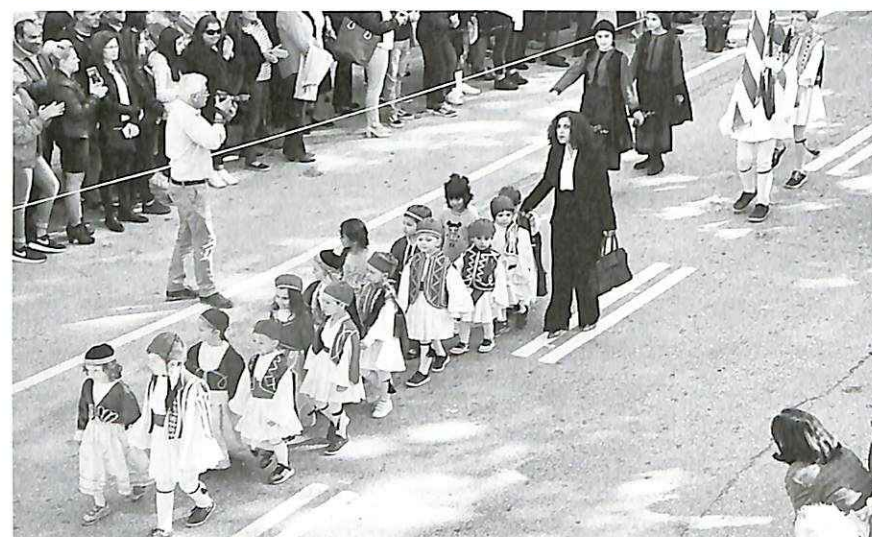
Λειτουργία, χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτη Ανδρέα στον κεντρικό Ναό του Αγ. Κοσμά. Μετά τη Δοξολογία τελέστηκε επιμνημόσυνη Δέηση στο μνημείο Ηρώων στο προαύλιο του Δημαρχείου και κατάθεση στεφάνων από Αρχές και Συλλόγους και εκφωνήθηκε στην αίθουσα του Δημαρχείου ο πανηγυρικός της ημέρας από το Δ/ντή του Β' Δημ. Σχολείου κ. Πέτρο Πιπερίδη με θέμα: "Όχι! - Η Αντίσταση ενός λαού".

Ακολούθησε δεξίωση από το Δήμαρχο και το Δ.Σ. του Δήμου.

Στη συνέχεια, ώρα 11.30 έγινε η καθιερωμένη παρέλαση μαθητών και τμήματος στρατιωτών από το 583 Τάγμα Πεζικού, δεξίωση στη Λ.Α.Φ.Κ. και η γιορτή έληξε με παραδοσιακούς χορούς από τους μαθητές Δημοτικών και Γυμνασίου-Λυκείου.



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
265
Δωρεά **Ευδοξου**
Ημερομ. **24-11-2019**
Αριθμ. **24634**



Μια λησμονημένη επέτειος (16.10.1944)

Οκτώβρης είναι ο μήνας που γιορτάζει το Πανελλήνιο δυο επετείους: την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου 28/10/1940 και την απελευθέρωση της Αθήνας από τις γερμανικές δυνάμεις κατοχής στις 12/10/1944.

Για την περιοχή μας υπάρχει και μια άλλη επέτειος, η 16η Οκτωβρίου 1944, μέρα που αποχώρησαν οι Γερμανοί από την Κόνιτσα. Μια λησμονημένη Επέτειος....

Κατά την εσπευσμένη αποχώρησή τους, σε μάχη με τμήμα του 85 συν/τος του ΕΛΑΣ στην τοποθεσία της Αγ. Τριάδας σκοτώθηκαν 7 παλικάρια*.

Το παράρτημα Π.Ε.Α.Ε.Α. Κόνιτσας μετά από 50 χρόνια τιμώντας τη μνήμη τους, έστησε μνημείο στο τόπο της θυσίας τους.

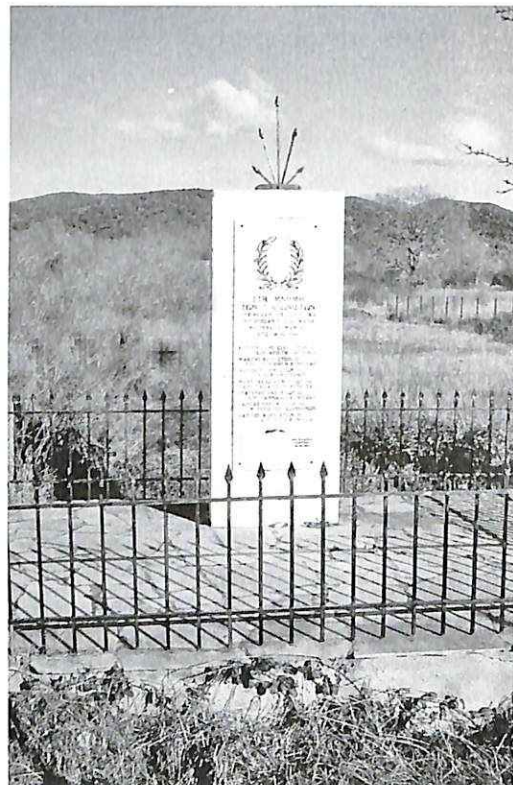
Νομίζουμε ότι ο Δήμος, παράλληλα με τις άλλες εκδηλώσεις της 28ης Οκτωβρίου, θα πρέπει να γιορτάζει και τη μέρα της 16ης Οκτ. που απελευθερώθηκε η Κόνιτσα τελώντας κι ένα μνημόσυνο για τους ηρωικά πεσόντες που δεν πρόλαβαν να ιδούν το γλυκοχάραμα της Λευτεριάς...

Να σημειώσουμε ότι αυτή η ιστορική μέρα γιορτάστηκε τότε με πανηγυρικό εκκλησιασμό στη Μητρόπολη της πόλης και ομιλία του δασκάλου, Εφ. Αξιωματικού που πολέμησε στην Αλβανία και τώρα ήταν καπετάνιου στο 85 Σύνταγ-

μα, Λάμπρου Βλάχου, (κατόπιν υπεύθυνου του περιοδικού μας στην Αθήνα). Ακολούθησε παρέλαση αντάρτικου τμήματος στην πλατεία της πόλης με παραλήρημα ενθουσιασμού του συγκεντρωμένου πλήθους που γιόρτασε τη λευτεριά του μετά από τέσσερα χρόνια σκλαβιάς και τυραννίας.

Σ.Τ.

* Σ.Σ. Λεπτομέρειες για το ιστορικό της μάχης βλ. στα βιβλία "ΑΓΩΝΕΣ & ΘΥΣΙΕΣ" - "ΜΝΗΜΕΣ & ΜΝΗΜΕΙΑ" Σ. Τουφίδη.



ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΕΣ (Γ')

Χαρίλαος Γ. Γκούτος

Υπουργοί

Ιωάννης Καλογεράς, καταγόταν από την Διπαλίτσα, διετέλεσε (1579-96) πρωτοβεστιάριος (ύπουργός Οικονομικών) στην Μολδαβία, όπου δραστηριοποιήθηκε ως μεγαλοζωέμπορος, έδωσε στην Μολυβδοσκεπάστη μονή βαρύτιμο εὐαγγέλιο τὸ 1585.

Δόνος Ταπεινός ἢ Πεπανός, καταγόταν από την περιοχή της Μεσογέφυρας, διετέλεσε (1669-88) μέγας καμινάρης (ύπουργός Φορολογίας) στην Βλαχία, όπου έκτισε μονή και την παραχώρησε στην ἀρχιεπισκοπή Πωγωνιανῆς.

Ισμαήλ πασᾶς (1840;-1910), Κονιτσιώτης (ὁ παππούς του ἦταν ἀ΄ ἐξάδελφος τῆς Χάμκως), ἐπὶ σουλτάνου Ἀβδούλ Χαμίτ (1876-1909) διετέλεσε ύπουργός Δικαιοσύνης, ἀνῆκε στὸ κόμμα τῶν Παλαιότουρκων.

Βλάνταν Τζόρτζεβιτς (1844-1930), γιὸς τοῦ Φουρκιώτη Τσιουλέκα, γιαντρός, συγγραφέας, ἀκαδημαϊκός, δήμαρχος στὸ Βελεγράδι, ύπουργός (1887-90) καὶ πρωθυπουργός (1897-1900) τῆς Σερβίας.

Χαβέλης καὶ Μακαρίου, Κονιτσιῶτες, ἔγιναν ύπουργοὶ στὴν Ρουμανία (περὶ τὸ 1890;).

Χαράλ. Γ. Βετσόπουλος (1887-1925), γιὸς Πυρσογιαννίτη χρηματιστή, σπούδασε στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ του, στὸ Ζωγράφειο Γυμνάσιο τῆς Πόλης καὶ στὴν Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, διετέλεσε μέλος τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης τῆς Αὐτονομίου Ἠπείρου (1914), εἰρηνοδίκης στὸ Λεσκοβίκι, δικηγόρος στὴν Κόνιτσα, ὑποψήφιος βουλευτῆς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ ὑποδιοικητῆς τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας (1920-22).

Σωκράτης Δημάρατος (1889-1966), Βουρμπιανίτης, σπούδασε στὰ σχολεῖα τοῦ χωριοῦ του καὶ τῆς Κορυτσᾶς καὶ στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, ἀποστρατεύθηκε ὡς ἀντιστράτηγος (1946), ἐκλέχθηκε βουλευτῆς Ἰωαννίνων (1952), διετέλεσε ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης (1952-54).

Κων. Δόβας (1898-1973), σπούδασε στὰ σχολεῖα τῆς γενέτειράς του Κόνιτσας, στὴν Σχολὴ Εὐελπίδων καὶ στὶς σχολὲς πολέμου τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Παρισιοῦ, τραυματίστηκε στὴν μάχη τῆς Κόνιτσας (1947), διετέλεσε ἀρχηγός τοῦ ΓΕΕΘΑ (1954-59), ἀρχηγός τοῦ Στρατ. Οἴκου τῶν ἀνακτόρων (1960) καὶ ὑπηρεσιακός πρωθυπουργός (1961). Τὸ ἴδρυμα ποὺ συστήθηκε ἐπ' ὀνόματί του τὸ 1981

ἐπιχορηγεῖ Κονιτσιῶτες μαθητές.

Θεμιστ. *Ι. Κονίτσας* (1900-80), γεννήθηκε στὴν Ἀράχωβα, πιθανότατα κάποιοι πρόγονοί του ἦταν Κονιτσιώτες, διετέλεσε δικηγόρος, βουλευτὴς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος (1932-36), τοῦ Συναγερμοῦ καὶ τῆς ΕΡΕ, ὑφυπουργὸς Συγκοινωνιῶν (1959-61), ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς¹.

Βουλευτές

Ναμίκ Κεμάλ (1840-88), γιὸς Κονιτσιώτισσας μουσουλμάνας, μεγάλος ποιητής, ἐργάσθηκε ὡς δημοσιογράφος στὴν Πόλη καὶ στὸ Λονδίνο, διετέλεσε γερουσιαστής μετὰ τὴν καθάρηση τοῦ σουλτάνου (1876) καὶ νομάρχης.

Κων. Ἀπ. Σούρλας γεννήθηκε στὴν Πυρσόγιαννη τὸ 1856, σπούδασε στὸ χωριό του, στὴν Ζωσιμαία καὶ στὴν Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, διετέλεσε δικηγόρος Ἰωαννίνων, ἐκλέχθηκε τὸ 1909 βουλευτὴς τῆς Ἡπείρου γιὰ τὴν ὀθωμανικὴ βουλὴ.

Νικ. Γάτσος (1864-1934), γιὸς Κονιτσιώτη ἐγκατεστημένου στὸν Βόλο ἀπὸ τὸ 1840, δημοσιογράφος, βουλευτὴς Μαγνησίας (1906-15) καὶ γερουσιαστής (1932).

Ἀδάμος Δ. Ἐξάρχου (1887-1982), Φουρκιώτης γεννήθηκε στὸν Παλαμᾶ Καρδίτσας, γιατρός, βουλευτὴς τῶν Ἐλευθεροφρόνων τὸ 1926.

Παναγιώτης Χ. Φλώρος (1890;-1952), γεννήθηκε στὴν Κόνιτσα (ὁ πατέρας του ἔγινε δήμαρχός της), δικηγόρος Ἰωαννίνων, διοικητικὸς ἐπίτροπος τῆς Παραμυθιάς (1913), βουλευτὴς τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων μετὰ τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἐκδότης τῶν ἐφημερίδων “Κόνιτσα” (1914-15 κυρίως) καὶ “Φωνὴ τῆς Ἡπείρου” στὰ Γιάννενα (1923).

Σπύρος Δ. Σούρλας, Πυρσογιαννίτης, πτυχιούχος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, δικηγόρος Ἰωαννίνων, βουλευτὴς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος τὸ 1935.

Χρυσόστ. Πιπιλιάγκας (1899-1983), Φουρκιώτης γεννημένος στὴν Βλάστη Κο-

1. Γιὰ τοὺς ἀνωτέρω 9, βλ. κατὰ σειρά: α) *Α. Φάλαγκας*, εἰς Δωδώνη, τ. 2004 396-400, 414. β) αὐτόθι, 426-432. γ) *Αν. Εὐθυμίου*, Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Κόνιτσας, 1997 110-111, *Χ. Γκοῦτος*, Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας, 2017 498, 495, 395. δ) *Γκοῦτος*, εἰς Κόνιτσα, τ. 2018 304. ε) *Ν. Τσάκας*, Κόνιτσα, 1996 15. στ) *Β. Παπαγεωργίου*, εἰς τα Καντισιώτικα, τχ. 25/2018, *Τ. Παπαδημιούλης*, Ἡ Κόνιτσα ποὺ ἔσβησε, 1972 20. ζ) *Εὐθυμίου*, εἰς Κόνιτσα τχ. 11/1963, Ἐγκυκλ. Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, τ. 20 167. η) αὐτόθι. τ. 21 211, Κόνιτσα τ. 1981 247, 319, τ. 2007 194, *Τ. Παπαδημιούλης*, ὅ.π. 20. θ) *Γ. Καστανᾶς*, Ἀράχωβα, 2015 302.

ζάνης, ἑπαρχος Σιατίστης, νομάρχης Τρικάλων, βουλευτὴς Κοζάνης μετὰ τὸ κόμμα τῶν Ἐθνικῶν Φιλελευθέρων τὸ 1946.

Κων. Φρόντζος (1904-86), γιὸς Πυρσογιαννίτη δάσκαλου, μαθήτευσε στὸ χωριό του, στὴν Φλώρινα καὶ στὰ Γιάννενα, σπούδασε στὴν ΑΣΟΕΕ καὶ στὴν Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, διετέλεσε δικηγόρος Ἰωαννίνων (1931-62), ὑποψήφιος βουλευτὴς τοῦ κόμματος Φιλελευθέρων (1931-52), βουλευτὴς τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων μετὰ τὴν ΕΡΕ (1956-63), δήμαρχος Ἰωαννιτῶν (1979), πρόεδρος τῆς ΕΗΜ ἀπὸ τὸ 1965, ἔλαβε τιμητικὲς διακρίσεις.

Τάκης Ἀδάμος (1914-91), σπούδασε στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ του Πυρσόγιαννη, στὸ σχολαρχεῖο Κόνιτσας καὶ στὸ Διδασκαλεῖο Ἰωαννίνων (1928), ὑπῆρξε δάσκαλος στὴν Θεσπρωτία, ἀρχισυντάκτης τοῦ Ριζοσπάστη ἀπὸ τὸ 1974, εὐρωβουλευτὴς δύο φορές μετὰ τὸ ΚΚΕ, λογοτέχνης².

Ὑποψήφιοι βουλευτὲς μὴ ἐκλεγέντες: α) *Δημ. Π. Παπαγιάννης*, ἀπὸ τὴν Ὀξυά, γενν. 1907, οἰκοδόμος, ὑποψ. μετὰ τὸ Παλλαϊκὸ Μέτωπο τὸ 1936. β) *Στέφ. Βενέτης* (1908-85), ἀπὸ τὴν Ὀξυά, ἀπόφοιτος τῆς ΑΣΟΕΕ, νομάρχης Αἰτωλοακαρνανίας, Γεν. Γραμ. Ὑπ. Ναυτιλίας, ὑποψ. μετὰ τὸ κόμμα τοῦ Καφαντάρη. γ) *Ναπολέων Μπάρκης*, Βουρμπιανίτης, πρόεδρος τῆς Ἐργ. Ἐστίας, ὑποψ. μετὰ τὴν ΕΡΕ³. δ) *Χαράλ. Δ. Κούσιος*, Μολιστινός, ἱατρός, ὑποψ. μετὰ τὸ κόμμα τῶν Προοδευτικῶν τὸ 1955. ε) *Μενέλαος Δ. Κούσιος*, Μολιστινός, γεωπόνος, ὑποψ. μετὰ τὸ Ἀγροτικὸ Κόμμα ποὺ ἱδρύσθηκε τὸ 1961.

Λογοτέχνες

Ναμίκ Κεμάλ (1840-1910), βλ. ἀνωτ. στὴν ἐνότητα βουλευτῆς. Ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τοῦ τουρκικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖος πεζογράφος καὶ

2. Γιὰ τοὺς ἀνωτέρω 9, βλ. κατὰ σειρά: α) *Λυμπερόπουλος*, εἰς Κόνιτσα τ. 1999 9-12, *Τρ. Εὐαγγελίδης*, Νέα Ἑλλάς, 1913 85. β) *Π. Φρόντζος*, Ἡ παιδεία στὴν Πυρσόγιαννη ἐπὶ Τουρκοκρατίας, 1980 38, 37, ὅπου καὶ φωτογραφία του. γ) *Μικρὰ Ἐφημερίς Λαρίσης*, 4.8.1910. *Τ. Σούρλας*, Οἱ πολιτικοὶ τῆς Μαγνησίας, 2003 214. δ) *Χ. Ἐξάρχου*, Ἡ Φούρκα τῆς Ἡπείρου, 1987 188. ε) *Τ. Παπαδημιούλης*, ὅ.π. 27. στ) *Π. Φρόντζος*, ὅ.π. 73, ὅπου καὶ φωτογραφία του. ζ) *Χ. Ἐξάρχου*, ὅ.π. 186. η) *Β. Κραψίτης*, Οἱ λόγοι τῆς Ἡπείρου, 1981 421, *Χ. Τσέσης*, Οἱ Ἡπειρώτες ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, 2003 470, *Ἀλ. Μαιμιάπουλος*, εἰς Ἠπ. Ἐταιρεία, τ. 1987 120. θ) *Δ. Βλάχος*, εἰς Κόνιτσα, τχ. 41/1991, *Σ. Τουφίδης*, Ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Ἀντίσταση στὴν Ἡπειρο, 2017 20.

3. Γιὰ τοὺς ἀνωτέρω 3, βλ. *Ν. Παπαστεργίου-Κόνκουμπάνη*, Ὀξυά τὸ χωριό μου, 1987 53, *Ν. Παπασωτηρίου*, εἰς Ἐπ. Ἐταιρεία, τχ. 76-77 30.

θεατρικός συγγραφέας, συνετέλεσε στον έξευρωπαϊσμό της Τουρκίας, με σεβασμό στην μουσουλμανική θρησκεία.

Απόστ. *Ι. Εξάρχου*, γεννήθηκε στην Βούρμπιανη (τὸ 1870;), ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν (1894), γιατρὸς στὴν Πόλη, ὅπου ἔγραψε στὴν δημοτικὴ διηγήματα ἠθογραφικὰ κυρίως καὶ ἀναφερόμενα συνήθως στὸ χωριό του.

Βασ. Καζινέρης, Κονιτσιώτης, τὸ 1898 ἦταν ἤδη γνωστὸς ὡς ποιητὴς καὶ πεζογράφος, ἀριστοῦχος πτυχιούχος τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὸ 1903 στρατιωτικὸς γιατρός.

Γεώργιος Χατζῆς ἢ Πελλερέν (1881-1930), κατὰ μία ἐκδοχὴ καταγόταν ἀπὸ τὴν Βούρμπιανη. Ἐκεῖ ὑπηρέτησε ὡς δάσκαλος (1906-7), κατέγραψε λαογραφικὲς πληροφορίες (ποὺ τὶς χρησιμοποίησε σὲ ἠθογραφίες καὶ χρονογραφήματά του) καὶ ἐτοίμασε τὴν πρώτη ποιητικὴ του συλλογὴ (ἓνα ποίημά της ἀναφερόταν σὲ ὁμορφὴ χωριανή). Σπούδασε στὴν Ζωσιμαία καὶ στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, λογοτέχνης, συγγραφέας θεατρικῶν ἔργων καὶ μικρῶν ἱστορικῶν μελετῶν, ἐκδότης τῆς ἐφημ. “Ἡπειρος” ἀπὸ τὸ 1910, πατέρας τοῦ λογοτέχνη Δημ. Χατζῆ.

Εὐάγγελος Γ. Ἰωάννου ἢ Τέλος Ἄγρας (1899-1944), γενν. στὴν Καλαμπάκα (ὅπου ὁ Βουρμπιανίτης πατέρας του ἦταν σχολάρχης), σπούδασε νομικά, ἐργάσθηκε στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, θεωρεῖται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀξιολογότερους ποιητὲς καὶ κριτικοὺς λογοτεχνίας τῆς γενιᾶς του.

Κων. Χαρσούλης, γενν. τὸ 1902 στὴν Πυρσόγιαννη, λογοτέχνης καὶ χρονογράφος, ἐκλέχθηκε στὴν Καβάλα ὡς δήμαρχός της⁴.

Βασίλης Μυλωνᾶς, γενν. τὸ 1908 (;) στὴν Βούρμπιανη, τὸ 1958 ἔγραψε τὸ μυθιστόρημα “Πλανόγιαννος” (σελ. 216).

Τάκης Ἀδάμος, βλ. ἀνωτ. στὴν ἐνότητα βουλευτές. Ἐγραψε 12 λογοτεχνικὰ βιβλία καὶ πολλὲς μελέτες, πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν.

4. Γὰ τοὺς 5 ἀμέσως παραπάνω, βλ. α) *Εὐθυμίου*, Ἡ Βούρμπιανη τῆς Ἡπείρου, 219, *Β. Δημάρατος/Ν. Ρεμπέλης*, Ἱστορία τῆς Βούρμπιανης, 1996 121, 154. β) Κόνιτσα, τ. 1984 8, τ. 2008 175. γ) *Π. Φάντης*, εἰς Ἠπ. Ἑστία, τ. 1953 618, *Λυμπερόπουλος*, εἰς Κόνιτσα, τχ 6/1986, *Χ. Χρήστου*, Ἀπομνημονεύματα, 2002 168, *Β. Κραψίτης*, Ἡπειρώτες λυρικοί, 1958 130 δ) *Κραψίτης*, ὅ.π. 107, *Λυμπερόπουλος*, εἰς Κόνιτσα τχ 3/1962. ε) *Ι. Μαυρομάτης*, Ἱστορία καὶ παράδοση τῆς Πυρσόγιαννης, 1989 102, *Ν. Τσίπας*, Ἀναβάπτισμα στὴν προγονικὴ κολυμβύθρα τῆς Πυρσόγιαννης, 2000 150-160, ὅπου ἀναδημοσιεύεται διήγημά του.

Παντελῆς Κυπαρίσσης (1914-81), ἀπὸ τὴν Ὀξυά, ἔγραψε διηγήματα καὶ ποιήματα, ὑπηρέτησε ὡς δάσκαλος καὶ ἀπὸ τὸ 1940 ὡς ἀξιωματικός, φοίτησε στὴν Ἀν. Βιομηχανικὴ Σχολή.

Ἀναστ. Εὐθυμίου (1920-99), μαθήτευσε στὸ σχολεῖο τῆς γενέτειράς του Βούρμπιανης, ἔμαθε χωρὶς δάσκαλο ἀλβανικά, γαλλικά, τούρκικα, ἰταλικά, ἐργάσθηκε ὡς ὠρολογοποιός, ἔγραψε πολλὰ διηγήματα (μερικὰ περιέχονται στὸ βιβλίο του “Ἡπειρωτικὰ διηγήματα”, 1993 καὶ στὸν συλλογικὸ τόμο “Μνήμη πολιτείας”, 1968), ἐνῶ ἄλλα χάθηκαν, ἐκδόθηκαν τὰ βιβλία του “Ἡ Βούρμπιανη τῆς Ἡπείρου” 1987-90 καὶ “Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Κόνιτσας”, τιμήθηκε ἀπὸ τὸ Δῆμο Κόνιτσας τὸ 1995.

Γιάννης Λυμπερόπουλος (1920-2009), σπούδασε στὴν γενέτειρά του Κόνιτσα, στὴν Ζωσιμαία, στὴν Νομικὴ Ἀθηνῶν καὶ στὴν Νομικὴ Σορβόνης, ὅπου ἀνακηρύχθηκε διδάκτορας Νομικῆς, ἐργάσθηκε ὡς δικηγόρος, ἔγραψε 8 μελέτες ἱστορικὲς καὶ λαογραφικὲς, 7 νουβέλες καὶ ἓνα μυθιστόρημα. Ὡς φοιτητὴς ἠγήθηκε σὲ φοιτητικοὺς συλλόγους καὶ σὲ ἠπειρωτικὲς ὁργανώσεις τοῦ ΕΑΜ, ἀργότερα πρωτοστάτησε γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ “Κόνιτσα” τὴν σύσταση λαϊκῆς ἀναπτυξιακῆς ἐταιρείας στὴν Κόνιτσα, τὴν σύσταση καὶ διοίκηση τοῦ ἰδρύματος Κλ. Παπαδιαμάντη, τιμήθηκε ἀπὸ τὴν Ὁμοσπ. Ἀδελφ. Ἐπαρχίας Κόνιτσας (1996) καὶ ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Λογοτεχνῶν καὶ Συγγραφέων Ἡπείρου.

Νίκος Καχτίσης (1926-70), πεζογράφος, δημοσιογράφος καὶ ἐκδότης, γεννήθηκε στὴν Γαστούνη, ὅπου ὁ Κονιτσιώτης πατέρας του Θωμᾶς ὑπηρετοῦσε ὡς σιδηροδρομικός. Ὁ παπποὺς του Δημήτρης, τὸ 1896 καὶ ἐνωρίτερα εἶχε φούρνο στὸν Πύργο, μαζί με τὸν ἀδελφό του Παναγιώτη (πατέρα τοῦ φαρμακοποιοῦ Νίκου).

Νίκος Τέντας, γενν. τὸ 1935 στὴν Φούρκα, ἀπόφοιτος τῆς Ζωσιμαίας καὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἀνώτερος νομαρχιακὸς ὑπάλληλος, ἔγραψε 4 ποιητικὲς συλλογές, 5 δοκίμια, 2 μελέτες καὶ πολλὲς βιβλιοκρισίες, μετέφρασε Ρουμάνους ποιητὲς, βραβεύθηκε γιὰ διήγημά του, διετέλεσε πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Λογοτεχνῶν καὶ Συγγραφέων Ἡπείρου⁵.

5. Γὰ τοὺς 5 ἀμέσως παραπάνω, βλ. κατὰ σειρά: α) Κόνιτσα, τ. 1981 320. β) Κόνιτσα, τ. 1995 249-53, τ. 1996 11-17, τ. 1999 151, 210, Ἠπ. Ἑταιρεία, τ. 1990 191, Ἐκ. Χιονιάδων, τχ. 11/2008. γ) Κόνιτσα, τ. 1996 223-5, τ. 2007 411, τ. 2009 315-8, τ. 10 153. δ) Ἀντί, τχ. 298/1985 καὶ 299/1985, Φωνὴ τῆς Ἡπείρου 4.10 1896 καὶ 30.1.1898, *Παπαδημούλης*, ὅ.π. 30, 51. ε) *Χρ. Τσέσης*, ὅ.π. 420.

Καλλιτέχνες

Κων. Ρωμαΐδης (1820;-96), καταγόταν από την Κόνιτσα (ίσως ήταν απόγονος του Παν. Ρωμιού, 1781), σπούδασε στην Εὐρώπη ως καλλιτέχνης και διατηρούσε στην Αθήνα, μαζί με αδελφούς του, “καλλιτεχνικὸν κατάστημα” (ίσως φωτογραφείο). Ὁ Ἀριστοτέλης Β. Ρωμαΐδης τὸ 1898 ἦταν “γνωστὸς ἀνὰ τὸ πανελλήνιον ἐργοστασιάρχης” καὶ πρόεδρος τῆς Φιλεκπαίδ. Ἀδελφ. Κονίτσης.

Χρήστος Κονιτσιώτης (1865;-1929). Τὸ ἐπώνυμό του ὑποδηλώνει ὅτι καταγόταν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Κόνιτσας. Περίπου κατὰ τὰ ἔτη 1890-1910 ἦταν ὁ σημαντικότερος θιασάρχης κουκλοθεάτρου, μορφωμένος καὶ κοσμογυρισμένος, ἐπαιξε στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, ἐνῶ ἔπειτα μᾶλλον ἐγινε καραγκιοζοπαίχτης ποὺ ξεπέρασε μὲ τὴν τέχνη του τὸ δάσκαλό του Μαριδάκη.

Γιάννης Σ. Ἰωάννου, γενν. 1870; καταγόταν ἀπὸ τὸν Τύρναβο (Γοργοπόταμο), ὡς τελειόφοιτος τῆς γλυπτικῆς τὸ 1894 ἐπαινέθηκε γιὰ τὸ ἄγαλμα ἀρχαίου ἀκοντιστῆ ποὺ κατασκεύασε.

Βασ. Παπαγιαννόπουλος, γενν. 1875;., Βουρμπιανίτης, λιθογράφος, ποὺ μὲ τὰ ἔργα του ἀναπαρέστησε κυρίως εἰκόνες καὶ γλυπτὰ τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Κλέαρχος Κονιτσιώτης (1926-89), γενν. στὴν Ξάνθη, ἀλλὰ τὸ ἐπώνυμό του ὑποδηλώνει ὅτι καταγόταν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Κόνιτσας, ἦταν παραγωγὸς κινηματογραφικῶν ταινιῶν, σκηνοθέτης καὶ σεναριογράφος.

Ροβῆρος Ἀλ. Μανθούλης (1929-2017), σκηνοθέτης κινηματογραφικῶν ταινιῶν καὶ τηλεοπτικῶν σειρῶν καὶ λογοτέχνης, ὁ παππούς του Ἰγνάτιος, δικηγόρος, τὸ 1896 νυμφεύθηκε τὴν Κονιτσιώτισσα Τίκω Μοκόρου.

Εὐθύμιος (Θέμος) Μάιπας (1936-96), γεννήθηκε στὸ Δίστρατο, σπούδασε στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν καὶ στὸ Παρίσι, ἦταν ζωγράφος καὶ γλύπτης, ἔργα του ἐκτέθηκαν σὲ ἐκθέσεις ἀτομικὲς καὶ συλλογικὲς καὶ βρίσκονται σὲ ἰδιωτικὲς συλλογές.

Κώστας Κουτσομύτης, κατάγεται ἀπὸ τὸ Δίστρατο, γενν. τὸ 1938 στὰ Γρεβενά, σπούδασε στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Κινηματογράφου τῆς Βιέννης, βραβεύθηκε ὡς σκηνοθέτης τοῦ κινηματογράφου καὶ τῆς τηλεόρασης⁶.

6. Γιὰ τοὺς ἀνωτέρω 8, βλ. κατὰ σειρά: α) Φωνὴ τῆς Ἡλείου, 15.1.1893 καὶ 9.2.1896, Κόνιτσα, τ. 2008 147, τ. 2011 323, Γ. Παῖσιος, Ἡπ. Ἑστία, τ. 1955 761. β) Βαγγ. Γαλάνης, Ὁ Καραγκιόζης καὶ ἡ ἱστορία του, 2017 383-4, ΜΕΕ τ. Δ' 818. γ) Φωνὴ τῆς Ἡλείου, 8.7.1894. δ) Δημάρατος/Ρεμπέλης, ὅ.π. 119. ε) Βιογραφικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ, ἔκδ. Μέτρον, τ. Β' 2011. στ) Αὐτόθι, Κόνιτσα, τ. 2016 120. ζ) Βιογρ. Ἐγκυκλ. Ἡπειρ. Ἐταιρεία, τ. 1984 343, *Εὐθυμίου*, Προϊνὸς Λόγος, 29 καὶ 30.8.1992. η) Βιογρ. Ἐγκυκλ. Εὐθυμίου, ὅ.π.

ΠΩΣ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΤΑ ΒΟΥΝΕΙΜΑ-ΤΡΑΜΠΥΑ ΑΡΧΑΙΟΙ-ΠΡΟΕΛΛΑΔΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

† ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εἶναι μια αληθινή ιστορία.

Κι αναφέρεται στὴν προελλαδική πόλη Τράμπυα καὶ τὸ δίπλα σ' αὐτὴ ιερὸ τοῦ Οδυσσεά που ἔφερνε τὸ ὄνομα Βούνειμα, (κατὰ πάσα πιθανότητα ἀπὸ τὴ λέξη βούς, ζῶα που θυσιάζονταν σ' αὐτὰ γιὰ νὰ τιμούνται οἱ προελλαδικοὶ θεοί). Ἡ ρίζα βούς ὑπάρχει σὲ πάρα πολλὰ τοπωνύμια στὴν Ελλάδα κι ὅλα ἔχουν κάποια σχέση μὲ τὴν γύρω ἀπὸ τὸ Σμόλικα περιοχή. Βοῖον Ἐριβοία, Βοιωτία κλπ.).

Εἶναι Ἰούλιος τοῦ 1944. Οἱ Γερμανοὶ ἀρχίζουν τὶς ἐκκαθαριστικὲς ἐπιχειρήσεις στὴν Πίνδο. Καὶ ξεκινᾶνε χαράματα, ὥρα τρεῖς ξημερώματα. Ἀπὸ τὶς σπασμωδικὲς κινήσεις τοὺς λίγες μέρες πρὶν, τὰ “τσακάλια” μέσα στὴν Κόνιτσα, πούχαν κάνει τρόπο ζωῆς τὸ “βλέπε, ἀκου, σῶπα”, μυρίστηκαν τὶς προθέσεις τοὺς καὶ μᾶς εἰδοποίησαν.

Ἡ τοπικὴ ηγεσία τῆς Ἀντίστασης, μαζί καὶ γω, βρισκόμαστε στὸ Γαναδιό. Καὶ γιὰ νὰ μὴν αἰφνιδιαστούμε, βάσαμε σκοπιὰ τὴ νύχτα, χαμηλά στὴ Μεσαριά, σχεδὸν λίγα μέτρα παραπάνω ἀπὸ τὸ “χάνι τοῦ Βέργου”. Δυὸ ἀντρες συνήθως τοῦ ἐφεδρικοῦ ΕΛΑΣ. Αὐτοὶ θάβρισκαν τρόπο νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν. Νὰ εἰδοποιήσουν καὶ τὰ τρία χωριά. Τὸ Γαναδιό, τὴ Μεσαριά καὶ τὸ Μποτισφάρι.

Τὴν κρίσιμη βραδιά, σκοποὶ ἦταν

ἐκεῖ κάτω ὁ Βασίλης Γιούσιος, κι ὁ Ἀνδρέας Τζιμινάδης.

Τὸ “ἀσκημο” ἦταν ποὺ ἡ βραδιά ἦταν γλυκεῖα, ζεστή κι οἱ μυρωδιὲς ἀπ' τὰ θερισμένα χόρτα μεθυστικὲς. Τραβιόταν τὸ “ἀτιμο τὸ τσίπουρο. Κι ὅπως μ' ὅλα τούτα τὰ καλὰ τῆς πλάσης, οἱ ὥρες περνούσαν μία-μία καὶ δὲν ἀκούγονταν τίποτα ἐξω ἀπ' τὰ τσιζίκια καὶ τοὺς γρύλους, οἱ “σκοποὶ μᾶς” ἐπιάσαν ἓνα ρόγγι, κάπως ἀπομακρο ἀπὸ τὸ δρόμο, καὶ τὸ ῥίξαν στὸν ὕπνο τοῦ καλοῦ καιροῦ.

Ἔτσι, τὴν εἰδηση ὅτι οἱ Γερμανοὶ βρίσκονται στὴ Μεσαριά μᾶς τὴν ἔφερε στὸ Γαναδιό ἓνας “κάτωχρος Λάμπρος Βλάχος”, ποὺ τοὺς συνάντησε μὴ ἀνικνευτικὴ ομάδα Γερμανῶν, στὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ ἀπ' τὸ Μποτισφάρι στὸ Γαναδιό, πίσω ἀπὸ τὸ Μεσοχώρι τῆς Μεσαριάς στὴν ἀκρὴ τοῦ δάσους. Ὁ Λάμπρος ἦταν λοχαγὸς τοῦ ΕΛΑΣ κι ἔκανε ἐπιθεώρηση “ἐν πλήρει εξαρτήσει”, ἀλλὰ οἱ Γερμανοὶ δὲν κατάλαβαν τίποτα καὶ τὸν ἀφήσαν νὰ περάσει.

Τὸ ραντεβού πούχαμε μεταξύ μᾶς ἦταν τὸ Σχολεῖο. Κι ἀπὸ κεῖ γρήγορα-γρήγορα κωθήκαμε στὸ παρακείμενο δάσος, τραβώντας κατὰ τὸ Γλυκὸ, ὅπου οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῶν δυὸ συνοικισμῶν (Γαναδιοῦ καὶ Μεσαριάς) εἶχαν ἀπὸ μέρες στρατοπεδεύσει.

Εκεί κοντά στους αγουροξυπνημένους και ανήσυχους χωριανούς, ρίξαμε έναν καυγά. Σε σύλ διαφωνίας περί του προς τα πού θα κατευθυνθούμε. Ο Βασίλης Γκάνιος γραμματέας της περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ επέμενε να τραβήξουμε προς το Ζαγόρι, για να βρεθούμε κοντά στην καθοδήγηση. Τόλεγε τρέμοντας, και απαιτούσε από όλους εμάς απόλυτη πειθαρχία. Εγώ, που τύχαινε να μην ήμουν κομματικό μέλος, έφερνα αντιρρήσεις και προβάλλοντας την πείρα πούχα από τρεις-τέσσερις προηγούμενες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, προσπαθούσα να πείσω τους άλλους πως οι Γερμανοί ακολουθούνε δρόμους που έχουν στο χάρτη τους.

Αποφεύγουν τα δασωμένα βουνά. Περνούν και φεύγουν. Έτσι που αν εμείς κρυφτούμε κάπου εκεί γύρω, και δίπλα στο λαό θάμαστε, αλλά και θα γλυτώσουμε την ταλαιπωρία. Αλλοιώς τι, από κει που θα πάμε μεις, θάρχονται κι οι Γερμανοί ξωπίσω μας.

Κανένας δεν ήθελε να μ' ακούσει. Κι απορούσαν μάλιστα, έγω ένας "καθαιρεμένος", να τολμώ να προβάλλω αντιρρήσεις... σ' ένα "γραμματέα Π.Ε."

Ήταν τουλάχιστο βεβήλωση, κι αν η ώρα δεν ήταν τέτοια, ποιος ξέρει τι επιφύλασσε η μοίρα μου. Ο Γκάνιος μάλιστα ούτε καταδέχτηκε να μου δώσει μian απάντηση. Έκανε περιφρονητική γκριμάτσα στα λεγόμενά μου, μου γύρισε την πλάτη υποτονθoρίζοντας. Όποιος θέλει ας έλθει, εγώ πάω Ζαγόρι. Δεν

είναι ώρα τώρα να λογαριαστούμε. Και τράβηξε τον ανήφορο. Το ίδιο και οι άλλοι. Κάποιοι μάλιστα απ' αυτούς έκαναν την ίδια γκριμάτσα. Κάτι μουρμούρισαν. Έβαλαν το Βαγγέλη Μακάριο μπροστά μια κι αυτός ισχυρίζονταν ότι ξέρει τα μέρη σαν κυνηγός, και προχώρησαν. Αναγκάστηκα να τους ακολουθήσω. Ο δρόμος γλυστερός απ' τις πευκοβελονες. Ανήφορος μαχαίρι. Κι έλεγε ο Βαγγέλης ότι τραβάμε για την Νταλιόπολη. Πότε-πότε σε κάτι ξάγναντα, προσπαθούσαμε να δούμε τι γίνεται κατά τον κάμπο. Αεροπλάνα πέταγαν. Μακριά, πολύ μακριά ακούγονταν οπλοπολυβόλα κι άλλα όπλα. Είχε φέξει για τα καλά. Κάποιοι που βρέθηκαν πίσω από μένα, αν και είχαν φύγει πρώτοι, ζήτηγαν να σταματήσουμε για λίγο.

Ο Βαγγέλης έτσι κι αλλοιώς δεν άκουγε γιατί ήταν βαρήκουος. Ο Γκάνιος όμως σε κατάσταση νευρωτική, σφιγμένος, δεν ήθελε να ακούσει. Και απευθύνονταν σε μένα να μεσολαβήσω. Εγώ για να τους καλμάρω, τους έλεγα πως "έτσι κι αλλοιώς όταν φτάσουμε στο διάσελο και πριν αρχίσουμε την κατηφόρα, θα σταματήσουμε... και θα πούμε κι ένα τραγούδι"...

Μας είχε βγει η γλώσσα απέξω, τα πόδια μας αρνιούνται να μας ακολουθήσουν.

Τα πεύκα της κορφής, στο σημείο απ' το οποίο έδειχνε ότι θα περάσουμε άρχισαν να διακρίνονται πλημμυρισμένα ήλιο. Η μέρα στα σίγουρα θάταν φω-

τιά και λάβρα από κει. Κάποτε ένας-ένας, καθώς φτάναμε στο λαιμό της "λεγόμενης Νταλιόπολης" που μας έλεγε ο Βαγγέλης, ξεκαθαρίζαμε πως από κει τα πράγματα ήταν τρισευρότερα. Ολόκληρη η Βλαχολάκκα, βούιζε από όπλα, κανόνια, οπλοπολυβόλα, όλμους. Που και που ανάμεσα Σουσνίτσα-Πάδες, έβγαιναν καπνοί, σημάδι, ότι οι Γερμανοί καίγανε και σπία.

Ο Γραμματέας κατακόκκινος έδειχνε άβουλος, σχεδόν απονευρωμένος. Ρώταγε και ξαναρώταγε τα ίδια πράγματα, αλλά ήταν φανερό πως δεν "επικοινωνούσε". Εγώ είχα βρει καταφύγιο σένα προχωρημένο ανάχωμα καραούλι-παρατηρητήριο και προσπαθούσα να εντοπίσω σε ποιο μέρος γίνονται οι μάχες. Όλοι είχαμε καλυφτεί, γιατί δεν ξέραμε τι θα μπορούσε να μας συμβεί. Έτσι για μια στιγμή βλέπω το Γραμματέα να ξεκόβει κι αυτός απ' την άλλη ομάδα και σχεδόν σερνόμενος νάρχεται προς το καραούλι μου να ιδεί "κι αυτός" αυτό πούβλεπα εγώ, αλλά προπαντός να κουβεντιάσουμε.

Πρόχειρα τούκανα γεωγραφία, γιατί δεν ήξερε την περιοχή. Και κουβεντιάζοντας καταλήξαμε να κάνουμε μεταβολή επί τόπου. Βλέποντας και κάνοντας. Να τραβήξουμε μέσα από το δάσος στο Σταρισιώτικο, με κατεύθυνση Κεράσο-βο-Φούρκα κι ίσως Μακεδονία.

Από τους άλλους, η αλλαγή σχεδίου έγινε αποδεκτή με ευχαρίστηση. Ο Βαγγέλης ξανάπιασε το ρόλο του οδηγού,

κι αρχίσαμε πρώτα πλάγια κι έπειτα κατηφόρα, πάντα καλυμμένοι από το δάσος. Δεν μπορώ να υπολογίσω πόσο απομακρυνθήκαμε από το λαιμό, το σέλωμα. Οι συνθήκες ήταν τέτοιες κι η ψυχολογία μας μπερδεμένη. Πάντως κατεβήκαμε κάμποσο. Μεσ στο ρουμάνι ακούγονταν φωνές από Σταρισιώτες πούχαν και κείνοι καταφύγει κάπου εκεί. Δεν υπήρχε μονοπάτι ή δρόμος.

Κατηφορίζαμε στα τυφλά. Οπότε ξάφνου, όπως είμαστε κάπως ψηλότερα, βλέπουμε λίγα μέτρα πιο κάτω μια χωραφιά ένα ξάνοιγμα δηλαδή ίσαμε πενήντα μέτρα μήκος κι άλλο τόσο πλάτος. Και το περίεργο πάνω στη χωραφιά να διαγράφεται καθαρότητα η βάση από ένα τεράστιο παραλληλόγραμμο κτίριο, που έπιανε σχεδόν όλο το μήκος της χωραφιάς. Το ένστικτό μου σκίρτησε. Κατάλαβα ότι βρισκόμαστε μπροστά στα θεμέλια ενός αρχαίου κτιρίου, που με τη βιασύνη μας και τις συνθήκες της στιγμής ήταν αδύνατο να ερευνήσουμε περισσότερο. Είν' αλήθεια, πως κατεβαίνοντας πιο κάτω, στο επίπεδο της χωραφιάς, η εντύπωση που είχα από ψηλότερα το παραλληλόγραμμο που διαγράφονταν σαφέστατα, είχε σχεδόν χαθεί. Τα χόρτα έπνιγαν τις πέτρες, που για να τις βρεις έπρεπε να τις ψάχνεις μία-μία. Όλες σχεδόν ήταν φαγωμένες απ' τη βροχή. Πολλές μόλις διακρίνονταν. Καμιά δεκαριά πετάγονταν προς τα πάνω σαν χαλασμένα δόντια. Τι να προλάβεις όμως να κάνεις μέσα σε κεί-

νες τις συνθήκες.

Ο Βασίλης αδιαφόρησε τελείως για το “ευρημα” και διαρκώς μας φώναζε να φύγουμε. Ο Βαγγέλης ισχυρίζονταν ότι είχε ξαναπεράσει απ’ την περιοχή αλλά δεν είχε δώσει σημασία σ’ αυτά τα “μάρμαρα” καθώς έλεγε με περιφρόνηση.

Δυο τρεις άλλοι, τρέχοντας πάνω στο επίπεδο χωράφι φώναζαν κάθε τόσο. “Να εδώ, είναι ακόμα μια πέτρα” και προχωρούσαν παραπέρα.

Εγώ δεν ήξερα τι να σκεφτώ. Ένοιωθα μια τρομερή συγκίνηση, γιατί πάντα μέσα μου η ιδέα των αρχαιολογικών ερειπίων του τόπου μου, κυριολεκτικά με συγκλόνιζε. Δεν είχα διαβάσει τίποτα για την περιοχή.

Κι όπως αποδείχτηκε αργότερα, δεν είχε τίποτα γραφτεί ή εξερευνηθεί.

Φύγαγμε τότε από κει, μα εγώ ακόμα και τώρα μόνιμα ονειρεύομαι κείνες τις πέτρες.

Με τις περιπέτειες που ακολούθησαν, τον αποκλεισμό μου από τον τόπο, τα χρόνια που ήρθαν και στέρησαν σε μένα τη δυνατότητα να ξαναπερπατήσω σ’ αυτά τα μέρη, ο “δαιμονισμός μου” που μ’ έκανε άλλοτε έντονα και άλλοτε χλιαρά ν’ αντιμετωπίζω αυτόν τον “ερεθισμό μου” με περιορίσε στην αναζήτηση μόνο στοιχείων μέσα στα βιβλία που νάχουν σχέση - πιθανή σχέση - μ’ αυτά τα ερείπια και την αρχαιολογική σημασία τους.

Έτσι στο βιβλίο του Γεωργίου παπα-βασιλειάδη απ’ την Σταρίτσανη, πούτανε δάσκαλος στη “Δημοτική Σχολή

Άνω Κονίτσης” απ’ το 1870 και μετά (βλ. Ανστ. Ευθυμίου Σελίδες απ’ την Ιστορία της Κόνιτσας, σελ. 67 και επ).

«ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΚ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΣΤΑΡΙΤΣΑΝΗ ΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΠΟΧΗ» βρήκα ότι “Η Σταρίτσανη ... εκκαλείτο πάλαι “Τράπια”. Η Τράπια ήταν κωμόπολις με τριακοσίας περίπου οικογένειες, έκειτο εν τη θέσει ήτις και σήμερον φέρει το όνομα αυτής Τράπια”... Το ίδιο βρήκα και στο δημοσίευμα του Κ. Στεριόπουλου: ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ (Ηπ. Χρονικά 1938, σελ. 182).

Έπειτα, στα διάφορα βιβλία που μιλούνε για την Ήπειρο, βρήκα πως υπήρχε κι αναφέρονταν σαν προελλαδική πόλη στην αρχαία Θεσπρωτία η πόλη Τράμπυα. (Π. Αραβαντινός, Χρονογραφία της Ηπείρου, σελ. 5 σε σημ. Ν.Γ.Λ. HAMMOND, EPIRUS 1968 VIII κεφάλαιο, κλπ). Εξακρίβωσα ότι η πρώιμη Θεσπρωτία έφτανε μέχρι την Πίνδο (βλ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ Εκδοτικής Αθηνών τ. 1ος σελ. 379). Στον Στέφανο Βυζάντιο (6ος μ.Χ. αιώνας βρήκα πως: “Η Τράμπυα πόλις της Ηπείρου, ήταν πλησίον ΒΟΥΝΙΜΩΝ”. Και τα ΒΟΥΝΙΜΑ ήταν κίσμα του Οδυσέως “ην έκτισε πλησίον Τραμπύας. Λαβών χρησμόν, ελθών προς άνδρας οι ουκ οίσασι θάλασσαν, βουν ουν θύσας, εκτισεν”...

Από τις προσπάθειες να τοποθετήσουν, οι διάφοροι συγγραφείς το χώρο όπου πιθανολογούσαν ότι θα βρίσκονταν

η Τράμπυα και τα Βούνιμα, δεν έβρισκες άκρη. Βασικό λάθος του ήταν ότι δε λάμβαναν υπ’ όψη ότι η Αρχαία Θεσπρωτία εκτεινόταν σ’ όλη την Ήπειρο κι έφτανε μέχρι τα όρια της Μακεδονίας. Ακόμα τα “δεδομένα” όσα ήταν γνωστά δηλαδή για την Τράμπυα, από παλιά κείμενα, έδειχναν ότι θάπρεπε να βρίσκεται πάνω σε βουνά, πολύ μακριά από τη θάλασσα (οι κάτοικοι της δε θα έπρεπε να ξέρουν τι σημαίνει αλάτι και τι είναι ένα κουπί), πως θάπρεπε να βρίσκεται κοντά στη Μακεδονία (στα όρια Ηπείρου Μακεδονίας αφού κατά την ΤΗΛΕΓΟΝΙΑ (ή “Θεσπρωτίδα”, ποίημα του λεγόμενου Επικού κύκλου, που χάθηκε αλλά υπάρχουν περιλήψεις του) ο Οδυσσέας σαν βασιλιάς πλέον της Τράμπυας, οδήγησε τους κατοίκους της σε πόλεμο κατά των Βρύγων, λαό που κατοικούσε στη Μακεδονία στα σύνορα της Ιλλυρίας (προσεχές Ιλλυριοίς κατά τον Ηρόδοτο) κλπ.

Αυτά βέβαια όλα, σε γενικές γραμμές γιατί κι ένα σύνολο από άλλα κείμενα συνηγορούν στην τοποθέτηση της προελλαδικής πόλης Τράμπυας στο χώρο της Σταρίτσανης (Πουρνιάς), που σημαίνει ότι τα κατάλοιπα του κτίσματος πούδαμε εμείς τότε, κυνηγημένοι τον Ιούλιο του 1944, πάνω στις πλαγιές της Νταλιόπολης, κοντά στη Σταρίτσανη ήταν τα κατάλοιπα (τα θεμέλια) του κτιρίου που έχτισε ο Οδυσσέας στα Βούνιμα, θυσιάζοντας βόδι, για τους θεούς, ενός κτιρίου που κατά τη λογική σειρά των πραγμάτων θάπρεπε νάναι το πρώτο Ιερό-Μαντείο του Ελλαδικού

χώρου και του ελληνόγλωσσου λαού, που κατέβαινε από το βορρά και πλημμύρισε ύστερα από χρόνια την άλλη Ελλάδα. Γιατί αν μην ξεχνάμε “πως γύρω από το Σμόλικα συναντάμε για πρώτη φορά τα πρώτα ελληνόγλωσσα φύλα τη δεύτερη π.Χ. χιλιετήριδα, τα οποία σκόρπισαν αργότερα μέσα στον ελλαδικό χώρο κι έφεραν εκεί την Ελληνική γλώσσα και τους ελληνικούς θεούς” (ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ τ. 1ος σελ. 373).

Συμπληρωματικά θα πρέπει να τονίσουμε πως ακόμα και τ’ όνομα του χωριού Σταρίτσανη, που σημαίνει σλαβικά “Παλιό χωριό, παλιά πόλη”, δείχνει πως όταν έφτασαν στην περιοχή μας οι σλαυόφωνες γεωργοποιομενικές πατριές, που άφησαν τα ονόματα στα χωριά μας και τ’ άλλα τοπωνύμια, ανάμεσα στα οποία και το “Σταρίτσανη” (μεταξύ 6ου και 10ου αιώνα μ.Χ.) βρήκαν εκεί έναν παλιότερο οικισμό, ή μιά πόλη, πράγμα που καθώς φαίνεται ήταν μοναδικό φαινόμενο για την επαρχία της Κόνιτσας, γι’ αυτό και το ονομάτισαν έτσι. Κι αυτός ο οικισμός ήταν η πανάρχαια Τράμπυα.

Σημείωση: Δεν θάπρεπε οι ορειβατικές ομάδες της Κόνιτσας να αφιερώσουν τρεις τέσσερις εκδρομές - αναβάσεις στην εν λόγω περιοχή για να βρουν και να περιγράψουν τα υποθέμενα κατάλοιπα της Τράμπυας και των Βουνείμων που αποτελούν σημαντικό εύρημα μνημείο για τον τόπο μας, την ιστορία και τον πολιτισμό του; Παράλληλα θα δημιουργηθεί και η έφεση για την γνώση της αξιολογής μνήμης του παρελθόντος μας.

Η περιώνυμη, πέτρινη «γέφυρα Κόνιτσας» στον Αώο

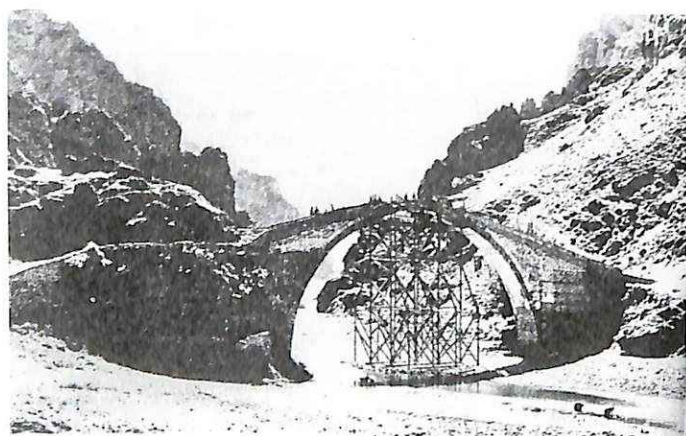
ΤΟΥ ΘΩΜΑ Β. ΖΙΩΓΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΜΕΡΟΣ Α΄ :

Η μονότοξη πετρογέφυρα που κατασκευάστηκε το 1869/70 είναι ένα τεχνικό μεγαλούργημα. Άριστα σχεδιασμένη από το δημιουργικό πνεύμα του πρωτοτέκτονα και έντεχνα υλοποιημένη από την έμπειρη κτιστική συντροφία του, έγινε δεκτή και ενσωματώθηκε τόσο στο άγριο τοπίο του φαράγγιού, όσο και στην απέραντη ισιάδα της πεδιάδας. Και ό,τι αποδέχεται η φύση μακρομερεύει. Επειδή είχε την τύχη να διέλθει δίπλα της η νέα εθνική οδός και να είναι προσβάσιμη, πολλοί εποχούμενοι σταματούν και τη θαυμάζουν για το μέγεθος και την τελειότητά της. Το υπέροχο ημικυκλικό τόξο της έχει άνοιγμα περί τα 35,60 μ, ύψος από την κοίτη περί τα 19,25 μ και πλάτος στην κορυφή 3,00 μ. Άψογο αισθητικά και στέρεο κατασκευαστικά, εξασφαλίζει τη ζεύξη των δυο οχθών του ποταμού, κάτω από τα θεόρατα βουνά (Τύμφη και Τραπεζίτσα). Φαντάζει, με το μέγεθος και τη θέση του, σαν δοξαστική «αψίδα θριάμβου» του παράτολμου και μηχανευόμενου αρχιτέκτονα που κατατρόπωσε με τη γνώση και την τεχνική την αγριότητα της φύσης.

Οι τοικοδομές των τυμπάνων του είναι απλές, αλλά εξαιρετικά καλοδομημένες με πλήρη εμπλοκή των λίθων, δείγμα της τεχνικής κατάρτισης και ικανότητας των μαστόρων που το έφτιαξαν. Η καμάρα υλοποιείται με δυο σειρές (κύριο τόξο και βοηθητικό στεφάνι) εφαπτόμενων τοξολίθων από ισομεγέθη ανά τοξοειδή σειρά πλακοειδή κα-



(Φωτ. 19-2) Κατάντης όψη της «γέφυρας Κόνιτσας» το 1913. Επισκευή βλάβης κορυφής, από τον κανονιοβολισμό εκ μέρους των Τούρκων. Δεν διακρίνεται το αυλάκι του μύλου στη δεξιά όχθη (προς Κόνιτσα). [Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Freed Boissonas, 1913].

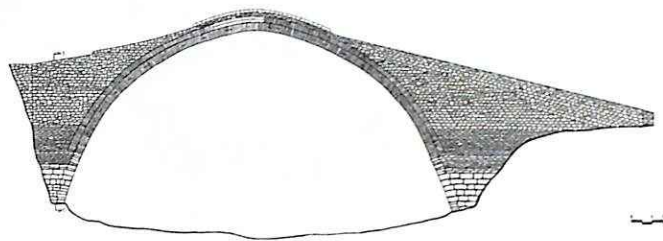
μαρολίθια (αρκάδες στη γλώσσα των μαστόρων), μη λαξευμένα αλλά απόλυτα εφαρμοσμένα μεταξύ τους, τόσο που μόλις που διακρίνεται το ενδιάμεσο κονίαμα. Οι δυο πόδες του τόξου, που ανήκουν στη διαβρεχόμενη περίμετρο της ανοικτής υδραυλικής διατομής της γέφυρας και υπόκεινται στη διάβρωση του νερού, χτίστηκαν με μεγάλους ορθογωνικούς ξεστούς δόμους μέχρι 3,50 μ περίπου ύψος από την κοίτη, σημάδι ότι μηχανικοί με υδρολογικές/υδραυλικές

γνώσεις εμπλέχτηκαν στον σχεδιασμό [όρα σημ. 15]. Κατά την κάθετη διεύθυνση, οι θολίτες λίθοι των δυο όψεων συσφίγγονται με μεταλλικούς συνδέσμους (άρπες /αρπίδες στην ορολογία των γεφυροποιών) ανά αποστάσεις περίπου 3,00 μ, όσο δηλ. και το φάρδος της γέφυρας. Τοποθετήθηκαν συμμετρικά 8 μεταλλικοί σύνδεσμοι στο δεξιό ημίτοξο (προς Κόνιτσα) και 9 στο έτερο αριστερό ημίτοξο. Στην κορυφή, στο «κλειδί», δεν τοποθετήθηκε παρόμοιος διαμπερής σύνδεσμος. Στη λιθόστρωτη και βαθιά στέψη του φέρει εγκάρσιους αναβαθμούς (ούβιες στη μαστόρικη ορολογία) για τη μείωση της κλίσης, καθώς και χτιστά, συνεχή, κοντά στηθαία στις παρυφές των όψεων, (παλιότερα τα στηθαία είχαν άλλη μορφή, περί της οποίας ιδέ πιο κάτω). Πολύ χαμηλά στο δεξιό βάθρο (προς Κόνιτσα) κατασκευάστηκε μικρό διαμπερές άνοιγμα, εν είδει θύρας με ημικυκλικό ανώφλιο, πρόβλεψη για να διέλθει εξ αυτού η υδραύλακα, («αμάρα» την έλεγαν οι αρχαίοι και οι βυζαντινοί Έλληνες), από την οποία θα ποτίζονταν τα κάτω χωράφια του κάμπου της Κόνιτσας. Και γράφω για πρόβλεψη, γιατί αυτή η αμάρα δεν απεικονίζεται στις φωτογραφίες μέχρι το 1913, ενώ υστερότερα, στα χρόνια του μεσοπολέμου, τροφοδοτούσε με νερό και τον παρακείμενο προς τα κατάντη μύλο. Παρόμοια αρδευτική αμάρα/υδραύλακα υπήρχε και στην αριστερή όχθη, που διερχόταν στη συνέχεια από τον πλησιόχωρο οικισμό «Αμάρι», εξού και η ονομασία του, αλλά περούσε λίγο ψηλότερα από την απόληξη του βάθρου της γέφυρας, γι' αυτό δεν φτιάχτηκε σχετικό άνοιγμα διόδου στο αριστερό τύμπανο. Από αυτήν την αριστερή αμάρα ποτίζονταν τα χωράφια στον κάμπο της σημερινής Καλλιθέας (παλιά Γορίτσα), που βρίσκονταν σε αρκετά μακρινή απόσταση. Στην κατακόρυφο, πάνω από το άνοιγμα για την αμάρα στο δεξιό τύμπανο (προς Κόνιτσα), περί τα 4,00 έως 5,00 μ χαμηλότερα από τη σημερινή στέψη, προβλέφτηκε και διαμορφώθηκε στην τοικοδομή μια μικρή τετράγωνη εσοχή/κόγχη για την τοποθέτηση επιγραφικής πλάκας⁴. Επειδή όλα είναι καλά μελετημένα σε τούτο το γεφύρι - εκτός από το φάρδος των 3,00 μ, το οποίο, εξ



(Φωτ. 19-3) Η «γέφυρα Κόνιτσας» την εποχή του μεσοπολέμου. Όψη κατάντης. Διακρίνεται χαλασμένο το στηθαίο στην κορυφή και αριστερά. [Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Εθνικής Πινακοθήκης, φωτογράφιση από τη Μαρία Χρυσάκη].

4. Στα προπολεμικά χρόνια δεν υπήρχε κάποια πλάκα μέσα στην κόγχη, όπως καθαρά φαίνεται σε φωτογραφίες της εποχής, τραβηγμένες τη δεκαετία του 1930 από τη Μαρία Χρυσάκη, (υπάρχουν στο φωτογραφικό αρχείο της Εθνικής Πινακοθήκης, στην Αθήνα). Το αυτό ισχύει και για τα πρόσφατα έτη, καθώς δείχνει φωτογραφία του 1969, [όρα (Εικ. 29Β), σελ. 319, στο βιβλίο της σημείωσης 7].



(Φωτ. 19-7) Η «γέφυρα Κόνιτσας» σε αποτύπωση και σχέδιο του 1985. Όψη κατάντης. Διακρίνονται οι διαφορετικοί τύποι τοικοποιίας και οι δομικές παρεμβάσεις. Λείπει το άνοιγμα για το αυλάκι του μύλου και η κόγχη για την επιγραφή, στη δεξιά όχθη (προς Κόνιτσα). [Πηγή: "Τα πετρογιόφυρα της Ηπείρου", Ιωάννινα 2012/3, σελ. 72, της ΥΝΜΤΕΗ (Περιφέρεια Ηπείρου)].

νοι [όρα πιο κάτω σχετική γραφή του Fred Boissonas]. Με τον καιρό το καμπανάκι αυτό έπεσε και χάθηκε, αλλά το 1975 τοποθετήθηκε νέο στη θέση του παλιού, το οποίο υπάρχει ακόμη.

Από το κείμενο της §3 του ΜΕΡΟΥΣ Β' μαθαίνουμε ότι στην ανέγερση του γεφυριού «κατά το παρελθόν έτος», δηλ. το 1869, έλαβε χώρα και ένα γεγονός ανωτέρας βίας. Η μεγάλη ασπίδα κατέπεσε από τυχαία αιτία, συμβάν που επιβεβαιώνεται και στην §5 του ΜΕΡΟΥΣ Β'. Εικάζω ότι το αίτιο της κατάρρευσης ήταν κάποια απρόσμενη, θερινή νεροκατεβασία του Αώου, η οποία θα παρέσυρε μερικώς τα εντός της κοίτης εδραζόμενα βαρέα ξύλινα ικριώματα του τόξου, με αποτέλεσμα ένα τμήμα του να καταρρεύσει (ή να υποχωρήσει) και γι' αυτό δεν ολοκληρώθηκε έγκαιρα εντός του 1869. Η εικασία αυτή επιβεβαιώνεται απ' όσα αναφέρονται στο ίδιο το κείμενο, αφού «ο ρηθείς εργολάβος ήρχισε και αύθις την οικοδομήν...» το θέρος του 1870, αποκαθιστώντας εν ταυτώ και αναποτρέπώς τη ζημία του παρελθόντος έτους, υποθέτω λόγω συμβατικής υποχρέωσής του. Μάλιστα, οι κάτοικοι της Κόνιτσας προσέφεραν δωρεάν «ικανήν ποσότητα σανίδων και στύλων», ασφαλώς για να αναπληρωθούν τα απολεσθέντα, ώστε να προλάβει ο εργολάβος να αποπερατώσει το έργο εντός της τρέχουσας θερινής περιόδου του 1870.

Από την §4 του ΜΕΡΟΥΣ Β' πληροφορούμαστε ότι τότε, το καλοκαίρι του 1870, συνέβη και ένα εργατικό δυστύχημα, ευτυχώς όχι θανατηφόρο, σε χτίστη από την Πυρσόγιαννη, γεγονός που αποτελεί τεκμηριωμένη απόδειξη ότι στο γεφύρι εργάστηκαν και Πυρσόγιαννίτες μαστόροι.

Από το κείμενο της §5 του ΜΕΡΟΥΣ Β', γραμμένο στις 2 Νοεμβρίου του 1870, μαθαίνουμε ότι «η ρηθείσα γέφυρα ανεκτίσθη επί του ιδίου σχεδίου» κατά το 1870 και ότι είχε συντελεσθεί «η τελειοποίησις» του έργου. Με βάση αυτές τις γραφές, βέβαιο είναι

αιτίας του μεγάλου ύψους 19,25 μ από την κοίτη και των χαμηλών στηθαίων, δεν παρείχε κανένα αίσθημα ασφαλείας στους διαβάτες - προβλέφτηκε ανάρτηση από την κορυφή του εσωραχίου μικρού κώδωνος με κατάλληλη γλωσσίδα, ο οποίος αυτόματα χτυπούσε, όταν οι καταβατικές ριπές του ανέμου που εξέρχονταν από το φαράγγι ήσαν σφοδρές και προσαύξαναν τον κίνδυνο να καταπέσουν οι διερχόμε-

ότι η γέφυρα περατώθηκε περί τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1870 [όρα ΜΕΡΟΣ Β', §5/5.γ και σημ. 1], πριν αρχίσει η περίοδος των φθινοπωρινών βροχών.

Το έτος 1913 η γέφυρα είχε και άλλη περιπέτεια. Τότε, μια ορδή στρατού υπό τον Τζαβίτ-πασά κατέβηκε από το Μοναστήρι/Μπιτόλια, μέσω Κολόνιας, με σκοπό να ενισχύσει την άμυνα των Ιωαννίνων, και κατέλυσε προσωρινά στην Κόνιτσα. Μετά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων (21-02-1913) και λίγο πριν ο υπό τον Τζαβίτ-πασά τουρκικός στρατός αποχωρήσει από την Κόνιτσα (23-02-1913), αυτός κανονιοβόλησε με τα πυροβόλα τη γέφυρα, με αποτέλεσμα να υποστεί τοπική βλάβη η κορυφή του τόξου. Χτυπήθηκε τοπικά μόνον η αριστερή πλευρά στην κατάντη κλείδα (τουρκιστί köprücük) του θόλου και οι παρακείμενοι τοξολίθοι, που κατέπεσαν μαζί με το μισό σχεδόν πλάτος του εκεί καταστρώματος, ενώ στην ανάντη όψη έμειναν ανέπαφα τα καμαρολίθια. Το συνολικό τόξο, έστω και λαβωμένο, εξακολουθούσε να λειτουργεί ως στατικός φορέας και δεν κατέρρευσε. Η ζημιά αποκαταστάθηκε το θέρος της ίδιας χρονιάς. Ιδού η σχετική γραπτή μαρτυρία: «25-09-1913: Επερατώθη η κατασκευή της γέφυρας του Αώου, η οποία υπέστη ζημιάς από τον περιβόητον Τζαβίτ πασιάν, ο οποίος είχε αποπειραθεί να την ανατινάξη κατά την υποχώρησίν του» [όρα "Κονιτσιώτικα Χρονικά", του Αναστ. Ευθυμίου, περ. "Κόνιτσα", τεύχ. 47-48/1983, σελ. 102]. Σε προπολεμικές φωτογραφίες [ιδε σημ. 4], η επισκευή αυτή φαίνεται ευκρινώς από το λευκό ακόμη τότε χρώμα του κονιάματος αρμολόγησης των τοξολίθων της κορυφής, ενώ διακρίνεται και στο συνημμένο εδώ σχέδιο αποτύπωσης που έγινε το 1985 από την ΥΝΜΤΕ Ηπείρου.

Αυτήν την επισκευή, με στημένα τα ικριώματα εντός της κοίτης, φωτογράφησε ο Γαλλοελβετός Fred Boissonas (1858-1947), που πέρασε τότε από την Κόνιτσα και αργότερα έγραψε γι' αυτήν: «ΚΟΝΙΤΣΑ. ... Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό της Κόνιτσας βρίσκεται στο γεφύρι της με τη μια μόνο καμάρα (μονότοξο) ύψους είκοσι πέντε μέτρων, που διασχίζεται από τον Αώο. Ένα κουδουνάκι κρεμασμένο στην καμάρα του, που χτυπάει όταν ο σφοδρός άνεμος ξεχύνεται στην χαράδρα, δείχνει στους ταξιδιώτες ότι θα διακινδυνεύσουν όσοι τολμήσουν να περάσουν το γεφύρι καβάλα στο γαϊδουράκι τους.». [Πηγή: βιβλίο "L'Épire berceau des Grecs", Γενεύη 1915 | Μετάφραση κειμένου από τον Χρ. Ανδρεάδη, περ. "Κόνιτσα", τεύχ. 31/1990, σελ. 254-255].



Την 22-12-1919 η επαρχία Κόνιτσας συνταράχτηκε από ισχυρότατο σεισμό 6,3

(Φωτ. 19-9) Λεπτομέρεια δεξιού ακροβάθρου «γέφυρας Κόνιτσας» το 2014. Όψη κατάντης. Φαίνεται το άνοιγμα για την αμάρα του μύλου και οι δόμοι στον πόδα του τόξου. [Πηγή: Λήψη Θωμάς Β. Ζιώγας].

Πασάδες - μπέηδες - αγάδες

Το 1821 οι προπαπούδες μας γαλουχημένοι από τις διδαχές των αρχαίων μας, το πνεύμα της χριστιανικής πίστης, τα ιδανικά της ζωοδότρας Γαλλικής επανάστασης, τα φλογερά κηρύγματα του Ρήγα, τις πατριωτικές συμβουλές του Κοραή και τ' αθάνατα λόγια, στην Ελληνική Νομαρχία, του Ανώνυμου, κατάφεραν, μετά από σκληρούς αγώνες, να διώξουν τους δυνάστες πασάδες-μπέηδες κι αγάδες.

Οι πατριώτες έτρεφαν την ελπίδα πως η Ρωμιοσύνη θα βρισκε το δρόμο της και σήμερα μετά από 160 χρόνια λεύτερου βίου, να είμαστε ένα υποδειγματικό κράτος.

Αλλοίμονο όμως!

Στις μέρες μας, η ηθική έχει αντικατασταθεί με την ανηθικότητα, η τιμιότητα με την ατιμία, η συνέπεια με την ασυνέπεια, η ντομπροσύνη με την κουτοπονηριά και οι λέξεις έχουν χάσει πια την έννοιά τους.

Η αλλοτρίωση η δουλοπρέπεια και η τσανακογλυφία των ανθρώπων έφτασε σε απαράδεκτο σημείο.

Ο τίμιος άνθρωπος χάνεται. Ο σαλτιμπάγκος επιπλέει. Ο ανθρωπιστής χλευάζεται και γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τον "ξύπνιο".

Ο καλός χαρακτηρίζεται "κορόϊδο" κι ο εκμεταλλευτής εξυπνος.

Οι θεσμοί έχουν κουρελιαστεί και η

κοινωνία βρίσκεται σε αποσύνθεση.

Θ' αναρωτηθεί ο ηθικός και έντιμος άνθρωπος: και η πολιτεία τι κάνει;

Δε βλέπει τα στραβά; Χρέος της είναι να τα διορθώσει.

Κι όμως τίποτα δε γίνεται.

Πώς να γίνει αφού το ψάρι "βρωμάει από το κεφάλι" όπως λένε;

Για να εμβαθύνουμε λίγο στα πράγματα ας εξετάσουμε από κοντά μια κοινωνική μάστιγα που λέγεται "ρουσφέτι".

Το ρουσφέτι είναι ένας ανέντιμος τρόπος συναλλαγής. Είναι μια επάρατη αρρώστια, που το κατεστημένο όχι μόνο επέβαλε αλλά και υποθάλλει συνεχώς για νάχει στο χέρι τους ρεουσφετοβολεμένους πολίτες.

Αυτό ήταν γνώρισμα των πασάδων και αγαδομπέηδων της τουρκοκρατίας.

Το κληρονόμησαν και το συντηρούν ενάμιση αιώνα τώρα οι αντικαταστάτες τους Ρωμιοί.

Μάλιστα το προσάρμοσαν στην εποχή μας και τόκαναν επιστήμη.

Ποιοί είναι; ας τους γνωρίσουμε.,

Πασάς είναι ο υπουργός που για να ξανακερδίσει τις εκλογές φκιάχνει το πασαλίκι της επικρατείας του.

Τοποθετεί στην πρωτεύουσα του νομού του έναν αντιπρόσωπο τον "μπέη", που με το γραφείο του επεκτείνει τη δράση του σ' όλο το "δοβλέτι". Σε κάθε κωμόπολη ή χωριό έχει τους αρχισα-

νακογλύφτες "αγάδες" που συναλλάσσονται με τον απλό και φτωχό φουκαρόκοσμο.

Αυτοί λύνουν και δένουν είναι οι "παράγοντες" που "εξυπηρετούν" τον κόσμο.

Θα φροντίσουν, να μπει η κυρά-Κατίνα στο σχολειό καθαρίτρια, να μετατεθεί ο καθηγητής που δεν έβαλε καλό βαθμό στο παιδί κάποιου "ανθρώπου" τους, να σκεπαστεί η παρανομία ενός λαθροκυνηγού ή να χαριστεί η ποινή άλλου φίλου από την τροχαία.

Αυτοί θα συμβάλουν στο διορισμό από την πίσω πόρτα - σε μια τράπεζα της κόρης του τάδε, θα διορίσουν κλητήρα το γιό του δείνα.

Βέβαια σ' αυτές τις περιπτώσεις, τα συμφέροντα αλληλοσυμπλέκονται. Μπορεί, ο ένας βουλευτής να ενδιαφέρεται για τον άλφα κι ο άλλος για τον βήτα. Κατά κανόνα θα γίνει το κατήρι του πασά που εννοεί, πως όλα τα ρουσφέτια πρέπει να περνούν από το γραφείο του.

Ωστόσο, μετά το διορισμό της καθαρίστριας, ας πούμε, όλοι θα στείλουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο - στο ψηφοφόρο θύμα - τηλεγράφημα που θα λέει: «Δι ενεργειών μου υπόθεσή σας τακτοποιήθηκε». Έτσι, το ευεργετούμενο πρόσωπο, αντί "πινακίου φακής" για δουλειά που είναι υποχρεωμένη η πολιτεία να κάνει - θα χρωστά αιώνια ευγνωμοσύνη στον πολυχρονεμένο πασά του δοβλετιού και θα σέρνεται κάθε φορά στην κάλη με το σταυρωμένο ψη-

φοδέλτιο του "ευεργέτη" του στην τσέπη.

Να κι ένα παράδειγμα από την καθημερινή πραγματικότητα.

Ο Σ.... θέλει να βγάλει δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου και για να μην πηγαίνει στην πόλη δίνοντας εξετάσεις πολλές φορές, πηγαίνει στο "ρουσφέτι-αγά" του τόπου του. (Φυσικά αυτό δεν είναι ούτε σωστό, ούτε ηθικό, αλλά δε βαριέσαι βρε αδερφέ· αφού έτσι κάνουν όλοι στο δοβλέτι, εξαίρεση θα κάνει ο φίλος μας);

Τον στέλνει τούτος στον μπέη της περιοχής κι εκείνος κρατώντας τα στοιχεία του, τον διαβεβαιώνει πως το ζήτημά του θα τακτοποιηθεί.

Ενεργώντας πάντοτε στη σκιά και για λογαριασμό του πασά (ο μπέης) μ' ένα απλό τηλεφώνημα στο κατάλληλο πρόσωπο τακτοποιεί πράγματι τη δουλειά.

Όμως ο υπάλληλος τάδε σημειώνει στο μυαλό ή στο καρνέ του τις εξυπηρετήσεις προς το γραφείο του πολυχρονεμένου. Ε... και σε κάποια στιγμή έρχεται η σειρά του:

Θέλει να οικοδομήσει έναν όροφο ή ένα δωμάτιο στο σπίτι του και βρίσκει κάποιες δυσκολίες στο πολεοδομικό.

Γιατί να στενοχωρηθεί για το εμπόδιο; Τέτοια εμπόδια δε λογαριάζονται από τους ημετέρους. Κατ' ευθείαν στον τοποτηρητή. Αν εκείνος δυσκολεύεται ή δυστροπεί του υπενθυμίζει τις τόσες δικές τους εξυπηρετήσεις και στο τέλος φεύγει από το γραφείο καμαρωτός κι

όλο αυτοπεποίθηση που έκανε τη δουλειά του.

Δουλειά του μπέη τώρα είναι να τηλεφωνήσει στον αρμόδιο υπάλληλο του πολεοδομικού για την τακτοποίηση του ζητήματος.

Στην αρχή ο υπάλληλος προβάλλει αντιρρήσεις και υπενθυμίζει το νόμο ΧΨ, τις διατάξεις και παραγράφους τάδε.

Ο άλλος όμως επιμένει.

- Ξέρετε, λέει, αυτό είναι απαίτηση του κ. Υπουργού.

Αυτή είναι η μαγική λέξη που διώχνει όλους τους δισταγμούς.

Σκέφτεται ο υπάλληλος ότι οι οικογενειακές του υποχρεώσεις θα τον δυσκόλευαν σε μια μετάθεση σε άλλη πόλη.

Παλεύει με τη συνείδησή του και τελικά αποφασίζει να ενδώσει.

Αφού είναι απαίτηση κοτζάμ Υπουργού να θέλει την παρανομία, για τα κομματικά του συμφέροντα, αυτός, ένας αδύνατος υπάλληλάκος γιατί να μην κάνει το ίδιο, υποστηρίζοντας τα δικά του οικογενειακά συμφέροντα;

Έτσι, το κύκλωμα δουλεύει ρολόι και η κοινωνία μας πάει - κατά διαόλου, που λένε....

Αλλά ας μην κουραζόμαστε με άλλα παραδείγματα, γιατί δεν υπάρχει εκδήλωση της ζωής που να μην έχει χιλιάδες παρόμοια. Μάλιστα είναι άξιο απορίας, που βρίσκουν οι υπουργοί και βουλευτές τον καιρό για άλλες ασχολίες, αφού η ζωή τους είναι ένα αιώνιο ρουσφέτι.

Αυτά όλα γίνονταν μέχρι την 18η

Οκτώβρη 1981 και νομίζουμε πώς δε θα υπάρχει άνθρωπος ηθικός και καλόπιστος που ν' αμφισβητεί τα παραπάνω.

Η νέα κυβέρνηση είχε υποσχεθεί προεκλογικά στο Λαό, πως όταν έρθει στην εξουσία, θα σταματήσει την απαράδεκτη αυτή κατάσταση.

Ας ελπίσουμε, λοιπόν, τώρα που ανέτειλε ο ελπιδοφόρος ήλιος της αλλαγής, να είναι τόσο δυνατός ώστε να διαλύσει όλους αυτούς τους δαίμονες του παρελθόντος.

Πιστεύουμε πως, επιτέλους ύστερα από ενάμιση αιώνα Οθωμανικής νοοτροπίας, είναι καιρός πια να πλησιάσουμε την Ευρώπη σαν Ευρωπαίοι, χωρίς τους αραχνιασμένους πασάδες και αγαθομπέδες δυνάστες. Τούτο είναι απαίτηση κάθε ηθικού πολίτη από τους νέους πολιτικούς άνδρες που ανέλαβαν την εξουσία με συμβόλαιο τιμής του Λαού.

Εδώ και τώρα, λοιπόν ήρθε η ώρα ν' αποδείξουν ότι είναι συνεπείς στη συμφωνία τους, γιατί ο Λαός - ο παντοδύναμος Λαός - μπορεί ν' αργεί πολλές φορές - αλλά δε λησμονεί και τιμωρεί!

Σωτήρης Τουφίδης

Σημείωση: Το άρθρο είναι αναδημοσίευση από την εφ. "Ηπ. Νέα" του Νοέμβρη του 1981. Πέρασαν από τότε σχεδόν σαράντα χρόνια. Λέτε να άλλαξαν πολύ τα πράγματα από τότε μέχρι σήμερα;;;

Επί ΠΑΣΟΚ, επιτέλους, ψηφίστηκε ο ΑΣΕΠ. Είμαστε σίγουροι, όμως, ότι δεν καταστρατηγείται σε πολλές περιπτώσεις;

Κακώς κείμενα

Ηλία Ανδρέου

Προ καιρού βρέθηκε επισκεπτόμενος τη Σιάτιστα μια κωμόπολη με ιστορική και οικιστική παράδοση τόσο επί Τουρκοκρατίας όσο και στο Μεσοπόλεμο. Στο κέντρο της μια πινακίδα έφερε την ένδειξη «Παλαιά Αγορά». Σκέφτηκα πως μια περιδιάβαση θα άξιζε τον κόπο και μάλιστα σε χώρο αντιπροσωπευτικό της παλαιάς Σιάτιστας. Στους πρώτους κióλας βηματισμούς μου διεπίστωσα πως αρκετά καταστήματα δεν αντιπροσωπευαν το παρελθόν δεδομένου ότι οι προσόψεις βιτρίνες ήταν κατασκευασμένες από αλουμίνιο τα δε σπέκαστρα από μπετόν. Πέραν αυτού διεπίστωσα πως τα αναπομείναντα παραδοσιακά καταστήματα είναι σε ερειπιώδη κατάσταση, εγκαταλελειμμένα αλλά και πέραν αυτού επικίνδυνα για τους διερχόμενους και εστίες μόλυνσης. Ξεκίνησα την αυτοξενάγηση αναμένοντας την αισθητική απόλαυση και κατέληξα απογοητευμένος από το όλο θέαμα.

Αγαπητοί Συμπολίτες ότι αναφέρω πιο πάνω δεν το βίωσα στη Σιάτιστα αλλά το βιώνω καθημερινά στην μικρή μας κωμόπολη. Χρησιμοποίησα την παράπλευση αυτή οδό για να επισημάνω πως ο εθισμός της όρασης νεκρώνει την αντίδραση στην αισθητική ρυπαρότητα.

Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα κατοχυρωμένο από το άρθρο 17 του Συντάγματος. Σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο «Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προ-

στασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος». Το αυτό το Γερμανικό Σύνταγμα της Βαϊμάρης του 1919 αλλά και στην αναθεώρηση του 1949 η ιδιοκτησία καθορίζεται με κοινωνικούς όρους και διαμορφώνεται πρωτίστως με γνώμονα την υπηρεσία του γενικού συμφέροντος.

Με λίγα λόγια κανείς είπε μεγιστάνας είτε μικροϊδιοκτήτης δεν επιτρέπεται να βλάψει δια της ιδιοκτησίας του το κοινωνικό σύνολο είτε ενεργητικά είτε παθητικά όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας με τις ιδιοκτησίες τις παραδομένες στη φθορά του χρόνου. Αναλυτικά. Δεν είναι δυνατόν απέναντι της Εθνικής Τραπέζης να υφίσταται η συγκεκριμένη εστία αισθητικής υποβάθμισης, με αρνητικό πρόσημο για τους επισκέπτες. Ερωτώ ποιά Δημοτική Αρχή δια του αρμόδιου Πολεοδομικού Γραφείου έλεγξε το σκέπαστρο που φθάνει μέχρι την ιδιοκτησία Καπαΐου την μόνη νοικοκυρεμένη. Ερωτώ. Το σκέπαστρο είναι σταθερό ή σαθρό. Στην πλατειούλα της παλαιάς λαχαναγοράς η οποία κακώς στερείται ονομασίας τέσσερις επιχειρήσεις αναπτύσσουν δραστηριότητα εστίασης. Επισκέφθηκαν ποτέ την Δημοτική Αρχή με το λογικότατο αίτημα την αναβάθμιση του χώρου.

Αμφιβάλλω. Εθισμός λοιπόν, ακραίος και εν πολλοίς επικίνδυνος για το

μέλλον της μικρής μας πόλης.

- Εθιστήκαμε με την παράνομη στάθμευση. Ο Δήμος πολύ καλώς κάποια σημεία του κέντρου τα εξαιρεί της πολύωρης στάθμευσης. Το κέντρο πρωτίστως ανήκει στους πεζούς και δευτερευόντως στα τροχοφόρα. Το κέντρο αποτελεί τρόπο τινά την εσωτερική αυλή της κοινής μας κατοικίας όπου απολαμβάνουμε τον καφέ μας, το γλυκό μας, το ποτό μας, τέλος το πιο σπουδαίο, το σμίξιμο των βλέμμάτων μας και την χαρά ότι υπάρχουμε. Για ποιο λόγο οι λαμαρίνες να μου αποκρύβουν τους καθημένους στα απέναντι μαγαζιά. Για ποιο λόγο κάποιοι να μου φυλακίζουν την όραση. Αυτοί οι κάποιοι ζούνε στην εποχή του φάρ-ουέστ, τότε που δένανε τα άλογα έξω από τα σαλούν για το συνηθισμένο ποτό. Τώρα τα άλογα τα αντικατέστησαν τα κυβικά. Γνωρίζω πως μου προσάπτουν συγκεκριμένο επίθετο το οποίο δεν με αγγίζει στο ελάχιστο, δεδομένου ότι έχω σε υπερθετικό βαθμό αναπτύξει το «Γνώθι σ'αυτόν».

- Εθιστήκαμε με την κατάληψη πεζοδρομίων από τους ιδιοκτήτες δικύκλων.

- Εθιστήκαμε με τους θορύβους των δικυκλιστών που μας κάναμε τούτο το καλοκαίρι τον βίο αβίωτο και συνάμα υποβαθμίζουν τουριστικά τον τόπο μας.

- Εθιστήκαμε με τους καπνίζοντες σε χώρους υγειονομικού ενδιαφέροντος τους οποίους ερωτώ: θα καπνίζατε ευρισκόμενοι στη Γερμανία, Γαλλία, γενι-

κά ευρισκόμενοι στην Ευρώπη όπου ισχύει ανάλογη νομοθεσία. Εκείνο που με λυπεί είναι ο ραγιαδισμός που συνοδεύει το κάπνισμα.

Οι πρόγονοί μας είχαν κάθε λόγο να εξαπατούν με κάθε τρόπο τον Τούρκο δυνάστη αναφορικά με την επαχθή φορολογία τους.

Έπρεπε να επιβιώσουν. Στο κάτω κάτω εξαπατούσαν τον ξένο, τον αλόθρησκο, τον κατακτητή. Αλλά σήμερα ποιόν εξαπατούμε. Παρατηρώ λοιπόν πως το σταχτοδοχείο αντικαθίσταται για τους θεριακλήδες από ένα ποτηράκι με νερό. Έλεος! λίγος αυτοσεβασμός δεν βλάπτει, μάλλον ωφελεί.

Εθιστήκαμε στη θέα των αδέσποτων σκυλιών να έχουν στο στόμα τους στην κυριολεξία υπερμεγέθη κόκκαλα.

Πηγαίνοντας για τον Ι. Ν. Αγίου Κοσμά «μποδιέσαι» από τα υπολείμματά τους.

Το περιοδικό μας είναι ανοιχτό και φιλικόξενο σε όποιον αντιλέγει στα γραφόμενά μου. Το δημοκρατικό μου ήθος είναι δεδομένο. Δέχομαι κάθε κριτική με καλή προαίρεση και ταγμένη στην ποιοτική αναβάθμιση της πόλης. Ευελπιστώ πως η Δημοτική Αρχή σε σύντομο χρονικό διάστημα θα απαλλάξει τον Δήμο από παντός είδους «κακώς κείμενα» ώστε απερίσπαστη και με δυναμική ριχθεί στον άνισο αγώνα ανόρθωσης του Δήμου, στην ολότητά του.

Σε όσους αδυνατούν να συμφιλιωθούν με τον νόμο αφιερώνω τα πάντα επίκαιρο λαϊκό άσμα «Γκρέκο μασκαρά».

Στις ανηφοριές της Κόνιτσας (Λαογραφικό)

(Αναδημοσίευση από την *Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών*, θέρους 1980)

Ελευθερία Τζιάλλα Μάντζιου

Χτύπησε το καμπανάκι του σχολιού, και τα παιδιά ξεχύθηκαν για τα σπίτια της απάνω Κόνιτσας με τις σάκκες παραμάσκαλα και πολλές φορές κλωτσώντας τες.

Την ώρα που οι δάσκαλοι έβγαιναν απ' το σχολειό, εκείνα είχαν προλάβει να κατηφορίσουν πάλι στον Πλάτανο του Άη-Νικόλα, κρατώντας μια πελώρια φέτα με μαρμελάδα ή με λάδι και ζάχαρη.

Ήταν δειλινό. Τα δειλινά στην Κόνιτσα δεν μοιάζουν με της μεγάλης Πολιτείας. Είναι ήσυχα, πανέμορφα.

Η Κόνιτσα πάει μπροστά στην ομορφιά αυτού του είδους και μπορεί κανείς να ζει ευχαριστημένος εκεί, όποια επιστήμη κι αν υπηρετεί, γιατί βρίσκει συνεργάτες κι άλλους επιστήμονες. Έτσι είχαμε φτάσει κι εμείς κάποια μέρα εκεί απ' την Πολιτεία σταλμένοι.

Η νεοσύστατη φαμίλια μου έμενε τότε σ' ένα μικρό σπίτι ανάμεσα στα κλαριά και τα λουλούδια.

Ο Μπαξές του κύρ. Αποστόλη του Ζακόπουλου συνώρευε με τον δικό μας και τ' αηδονία άρχιζαν να κελαηδούνε από το Μάρτη, μέρα νύχτα και σταματούσαν μόνο τότε που η Κόνιτσα φορούσε τα Χεινοπωριάτικα.

Τόφερε ο σκοπός της δουλειάς μου να κάνω παρέα μ' όλους τους κατοίκους, γιατί λίγο-πολύ τα παιδιά πολλές φορές φέρνουν σπουδαίες γνωριμίες.

Οι Κονιτσιώτες, πολύ πρόθυμοι και γελαστοί μένουν ακόμα στην καρδιά μου σαν δικοί μου άνθρωποι.

Μ' αυτές τις σκέψεις καφηρόριζα το γκαλντερίμι απ' το σχολειό προς την αγορά. Τότε είχαμε πρωί κι απόγευμα σχολειό. Πίσω μου, ίσια πάνω απ' τον Άη-Νικόλα, τη Μητρόπολη, υψώ-

νονταν η Τύμφη, γοητευτική, Χειμών-Καλοκαίρι. Μπροστά, σπίτια παλιά, νοικοκυριά που μου θύμιζαν την αρχόντισσα την κεραμάνα μου με τη ζαγορία της προσωπικότητας.

Σ' αυτό το γκαλντερίμι συναντούσα και το σπίτι των Δοβαίων. Απ' αυτούς κατάγεται εκ μητρός ο Αθηναγόρας, καθώς μου έλεγε η Καλλιόπη Χατζή που υπήρξε για μένα μια «Δασκάλα».

Στο τέλειωμα του δρόμου τούτου, καλημέριζα κάποιον πούβγαине απ' το Νοσοκομείο ή συναντούσα την κ. Γουσγούνη την Προϊσταμένη του, την αξέχαστη φίλη. Καθόμουν μαζί της κι αγνάντευα τον Αώο, που σα φίδι ασημένιο διάβαινε τον κάμπο τον Κονιτσιώτικο.

Αυτός ποτίζει τα χωράφια κι οι γεωργοί εκεί ιδρωκοπάνε κι αμείβονται παίρνοντας τη σοδειά.

Περπατώντας στα μονοπάτια του δάσους ή στα δρομάκια που χώριζαν τα χτήματα κάτω, συναντούσα εικονοστάσια ή εκκλησάκια που με όλη τους την απλότητα μ' έφερναν πλάι στην ιδέα του Θεού.

Οι ωραίες εκκλησίες, τα σχολεία και πολλά ιδρύματα καθώς και η ζωντανή αγορά την κάνουν έτσι, που να μη μας αφήνει να την ονομάσουμε χωριό.

Με την περηφάνεια πως ο πατέρας μου, πολεμιστής του '40 υπερασπίστηκε στην Πίνδο, σ' εκείνα τα μέρη, υπερασπίστηκε τα ιδανικά της Πατρίδας, έτρεχα να βρω γνωστούς του, μιλούσα μ' αγάπη και σεβασμό στους γερόντους, που σύγκαϊρα είχαν ζήσει κι εκείνοι τα ίδια γεγονότα. Ο ήλιος έγερνε κι εγώ έφτανα στο σπίτι.

Και τότε η μπάμπω Νία (Ουρανία Παγουρτζή) που δύσκολα άκουγε, γιατί η δυστυχία της έφε-

ρε μεγάλο κακό και την έκανε βαρύκοη, έβρισκε και μούλεγε χιλιάδες πράγματα για ανθρώπους και συμβάντα που δεν γνώριζα.

Η μπάμπω Νία μου ντάντευε το παιδί καθώς εγώ απουσίαζα. Και κείνο που μούδινε ιδιαίτερη χαρά ήταν πώς η γριά μου φύλαγε το παιδί κατά την Κονιτσιώτικη παράδοση.

Έτσι μια μέρα, βρήκα το μικρό μουτζουρωμένο με γάνες σ' όλο το πρόσωπο για να το βγάλει περίπατο.

Κι όταν τη ρώτησα τι ήταν αυτό πούκανε, πήρα την απάντηση:

– “Κοπέλα μ' αλλιώς του πιδί θα πάρ' απού ματ' έτο' όμουρφου πούνι”.

Όταν το παιδί κοιμόταν η μπάμπω Νία διάβαζε κοντά του την Αγία Γραφή ή Ευαγγελικές περικοπές και αν τύχαινε ν'αδιαθεπήσει εκείνο, τότεριβε με λάδι... Και είχε πάντα έτοιμες τις συμβουλές και τους αγίους στο στόμα της. Κάποτε μούπε και την ιστορία της.

– Τ' αδέρφια μου, μούπε, ταξίδεψαν στην Αίγυπτο, αλλά κι εγώ άνδρα δε χάρηκα. Ευτυχώς η κόρη που πρόλαβα να ποχήσω ζει καλά στ'ν Αθήνα.

Πολλοί ταξίδευαν τότε στην ξενιτιά. Μα εγώ έμεινα μόνη και κρατάω τα πατρικά μου στον τόπο μου.

Κείνος, όμως, πούχε μαχητική διάθεση ... όταν ήταν να του κακολογήσει κάποιος την Κόνιτσα ήταν ο κυρ. Κώστας ο Τζάλλας ο νεωκόρος τ' Άη- Νικόλα. Αξιαγάπητος και σεβάσιμος, πάντα φιλικός και καλοπροαίρετος, ωστόσο.

– Κόν' τσα Κασαμπάς, Γιάννινα χωριό, Λεσκοβίκι Παλαιοχώρι, έλεγαν οι παλαιοί, μούπε μια Κυριακή μετά τη λειτουργία.

Η Κόνιτσα κάποτε ήταν στις δόξες της.

Έπιανα κουβέντα μαζί του πολλές φορές και κράτησα τούτα που μούπε:

- Πολλοί Έλληνες και Τούρκοι με αξιώματα επί Τουρκοκρατίας κατάγονταν από δω. Και το σπουδαίο είναι ότι όλοι, ακόμα κι οι Τουρκαλβα-

νοί ούτε Τούρκικα ούτε αρβανίτικα μιлагαν παρά μονάχα Ελληνικά.

Οι Τούρκοι Κονιτσιώτες λάτρευαν τον Άη Λιά και κράταγαν τη Μεγάλη Εβδομάδα. Ζητούσαν ακόμη να γίνουν αδελφοποιητοί με Έλληνες και σέβονταν τούτο τον ιερό θεσμό. Η Κόνιτσα έμεινε πιστή στο Χριστιανισμό. Τούρκοι πίστευαν στη θρησκεία μας, μα εμείς ποτέ σε δαύτους, γιαυτό και σήμερα δεν έχουμε αλλόθρησκους εδώ εξόν απ' τη Μπαχτιέ που τα παιδιά της είναι βαφτισμένα και τη φαμίλια του Σουλεϊμάν πούχεις στο σχολειό. Είναι στην κάτω Κόνιτσα μια οικογένεια. Μα κοίταγαν κι αυτοί πάντα και κράταγαν τα δικά μας έθιμα.

– Τον ρώτησα τι απόμεινε σήμερα εδώ που να θυμίζει παλιές εποχές και μου υπέδειξε να επισκεφτώ με τον καιρό το Τζαμί στην κάτω Κόνιτσα, το σπίτι της Χάμκως, της μάνας τ' Αλή- Πασά πούταν Τούρκισσα Κονιτσιώτισσα το σπίτι του Χουσεϊν μπέη. Ακόμη το μοναστήρι, την Κόκκινη Παναγιά, τη Γέφυρα τ' Αώου. Τον Άη-Γιώργη το νεομάρτυρα με τις ωραίες αγιογραφίες σ' ένα μικρό σπιτάκι, και πολλά όμορφα ξωκκλήσια.

– Μα το γραφικότερο μου φαίνεται το εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας μούπε.

Κι ο τόπος μας έβγαλε τους καλύτερους μαστόρους, μαστόροι από δω ξενιτεύονταν κι έκαναν θαύματα τέχνης σ' άλλους τόπους στην Ελλάδα κι έξω απ' αυτήν.,

Υπάρχουν απομεινάρια κι απ' το κάστρο το Βενετσιάνικο είπε, πάνω απ' την Αγία Βαρβάρα.

Η Κόνιτσα παρουσιάζεται στην ιστορία μας από το 1319 μ.Χ. τότε που χτίστηκε κι αυτό το κάστρο, επί αυτοκράτορα Ανδρονίκου του Πρεσβυτέρου.

Προστάτευε τους καθολικούς νοικοκυραίους του και μέσα είχε σκαλιά που κατέβαιναν ως το ποτάμι κι έπαιρναν νερό.

Τότε δεν υπήρχαν ακόμα όπλα και οι Τούρκοι το κατέλαβαν με δόλο το 1382:

Ένα τουρκάκι ντύθηκε διακονάρα και ζήτησε ελεημοσύνη από την αρχοντοπούλα του Πύργου, ενώ οι Φράγκοι γλεντοκοπούσαν στον αυλόγυρο της Αγίας Βαρβάρας. Η κοπέλα άνοιξε τη μεγάλη πόρτα για να κάνει την ελεημοσύνη κι όρμησαν μέσα οι Τούρκοι.

Το κορίτσι αυτοκτόνησε πέφτοντας απ' το βράχο γιατί δεν άντεξε την προδοσία τούτη.

– Απ' τις συζητήσεις μου με τον κυρ. Κώστα ήμουν πάντα τόσο ευχαριστημένη και ολοένα τούλεγα να μην ήταν αυτό το τελευταίο μας συναπάντημα. Κι εκείνος συμφωνούσε, γιατί ήταν φίλος του πατέρα μου και μ' αγαπούσε καρδιακά. Παρά τη συνωνυμία, δεν διαπιστώσαμε συγγένεια.

– Καθώς οι μέρες περνούσαν, η Άνοιξη έφτανε να θρονιάσει κι οι πεταλούδες και τ' άρωμα των λουλουδιών στα κηπάρια έκαναν την Κόνιτσα μεθυστική. Τα δειλινά, μετά από κάθε τέλειωμα της δουλειάς μας ήταν μαγευτικά, καθώς μας καλησπέρριζαν αγιοκλήματα ανθισμένα και κορομηλιές κάτασπρες και ζουμπούλια δροσερά. Ακόμα και οι βαριές ξύλινες μεγάλες πόρτες απ' τα παλιά αρχοντικά φαίνονταν, έτσι, να παίρνουν μια πιο χαρούμενη όψη κι έκρυβαν τη σοβαρότητα και την κατ'ήφιά τους.

Μια τέτοια πόρτα βρόντηξα μιαν ώρα σαν και δαύτες που σας λέω κάποια μέρα. Πήγα να δω τη γερόντισσα κυρά - δασκάλα. Την Ουρανία Τσιγαρίδου. Τόχα χαρά μου να χαιρετήσω την κυρά που την είχε στο στόμα του όλος ο κόσμος.

Πριν από λίγο καιρό το Καλοκαίρι του 63, έλαμψε τ' αστέρι της πολύ ψηλά και χαϊρόμουν με τη σκέψη, πως θα κάνω κουβέντα με τη δασκάλα του μεγάλου Πατριάρχη μας του Αθηναγόρα.

Κάποια γυναίκα μ' άνοιξε και είπα πως θέλησα να πω μια “καλησπέρα” στη γερόντισσα. Μούπε να κοπιάσω κι εγώ προχώρησα προς το δωμάτιό της.

Δεν έβλεπε η κυρά Δασκάλα, μα η φωνή της

κι η φωνή μου έσμιξαν και μας φίλιωσαν.

Είμαι δασκάλα στο 1ο της είπα και ήρθα να σας πω μια “Καλησπέρα”.

– Συνάδελφος, μ' αποκρίθηκε, κάτσε.

Και μέσα σε λίγη ώρα, η νέα κι η γερόντισσα έσμιγαν και οι ψυχές τους πετούσαν στα ύψη καθώς η μια αναπολούσε στιγμές μεγάλες δασκαλίστικες και η άλλη κοίταζε να πιαστεί από κάπου για να μπορεί να φτάσει τη γριά.

Ήρθε, μούπε και μ' είδε. Τον καμάρωσα και τον είδα ολόρθο με τα μάτια της ψυχής μου. Εννοούσε τον Αθηναγόρα, πούταν μαθητής της, παιδί της, που γι' αυτήν ήταν ό,τι ωραιότερο μπορούσε να δημιουργήσει στο αποστολικό της έργο. Ήταν η δασκάλα ενός Πατριάρχη. Κατόπι, η κουβέντα μας γίνηκε πιο απλή κι από κείνη έμαθα πως το λίθινο γιοφύρι στον Αώο ήταν το πιο ψηλό και πλατύ λίθινο γιοφύρι στην Ελλάδα μας.

– Τα παλιά χρόνια, συνέχισε, με δυνατό βοριά δεν περνούσε κανείς από κει και καρτερούσε να σταματήσει ο άνεμος. Στην κορφή της καμάρας είχαν ένα καμπανάκι που με δυνατό αέρα ακούγονταν πολύ το κουδούνισμα. Και δεν το περνούσε κανείς ώσπου να σταματήσει ο άνεμος. Μπορούσε να γκρεμίσει και το μουλάρι και τον καβαλάρη του. Κόσμος και κόσμος διάβηκε από τούτη τη γέφυρα.

Πολλοί Κονιτσιώτες, όπως οι Ζαγορίσιοι κι οι Πωγωνήσιοι, ταξίδευαν κι έκαναν αλλού την τύχη τους. Κι οι ταξιδιώτες κίναγαν με τους κερατζήδες. Καραβάνια στους παληόδρομους.

Άλλοι είχαν δικά τους άλογα. Και τα βράδια ξεπέζευαν στα πανδοχεία, ζωντανός ξεχωρισμός στα ζευγάρια τότε.

Κάθε σπίτι θάχε και κάποιον στην ξενιτιά. Ως κάτω, στην Πέτρα του Χότζα τους ξεπροβόδουσαν οι άλλοι της φαμίλιας.

Κ' είχαν και το εξής έθιμο: Κάποια -κοπέλα συνήθως -κρατούσε από τον τόπο του κατευοδίου ένα λαγήνι με νερό κι ώσπου να φτάσει σπίτι, έχυνε νερό σ' όλο το δρόμο για γούρι, για

να γυρίσει καλά ο ξενιτεμένος.

Στα πανηγύρια χόρευαν τα τραγούδια της ξενιτιάς. Και σαν γύριζε ο ξενιτεμένος στο σπίτι του, αντηχούσε το Κονιτσιώτικο κλαρίνο, τα βιολιά και τα ντέφια. Όποιος τον έβλεπε πρώτος νάρχεται, έτρεχε στο σπίτι του και παίρνει τα "συγχαρήκια" και είχε πρώτος κέρασμα.

Κατόπι η κυρά Ουρανία Τσιγαρίδου μούπε ότι άρχισε να δασκαλεύει από πολύ νερά. "Πολύ πέρασα κι εγώ" συνέχισε και κούνησε το κεφάλι. Τώρα δε με βοηθούν πια τα μάτια, ούτε βιβλία ούτε τίποτε".

"Τα ίδια είχε κι ο παππούς μου, την παρηγόρησα και τα καλοκαίρια μ' έβαζε και του διάβαζα εγώ απ' τα βιβλία του".

Όταν την αποχαιρέτησα είχε γείρει η μέρα. Ήξερα ότι είχα αργήσει λιγάκι, μα με την Ελληνική περηφάνεια που με ενέπνευσε η γερόντισσα, έφυγα δακρυσμένη, με την ελπίδα πως μέσα σ' όλα τα κεφαλάκια που θα χαϊδέψω στο δασκαλιστικό πέρασμά μου, θάχω την τύχη να συμπεριλάβω και τρανούς...

Παρ' όλα τούτα δεν μούφευγε απ' το νου η μελαγχολία της γερόντισσας που κρυβε διακριτικά στο γέρικο πρόσωπο από τυπικότητα και ευγένεια. Τούτο μου βάραινε τα στήθια. Αργότερα έμαθα πως η Ουρανία Τσιγαρίδου, η ευτυχισμένη δασκάλα, ήταν μητέρα δύστυχη γιατί έχασε το παλληκάρι της πάνω στα νιάτα του.

Αλλά η Άνοιξη δεν καρτερούσε. Οι μέρες κυλούσαν πάνω σε λουλούδια και κελαδήματα πουλιών.

Η προσωπική μου ευτυχία, συνταιριασμένη απόλυτα με την τελειότητα της εποχιακής πνοής, πορεύονταν τραγουδώντας.

Κοντά στο σπίτι πούμενα, μέσα σ' ανεμώνες, κρίνα και χαμομήλια, ήταν το σπίτι του Γιώργου Γουσιγούνη. Καθώς περνούσα μια μέρα το δημόσιο πάνω απ' το νηπιотροφείο κοίταξα τον κόσμο που βγαίνει και χαίρονταν τα κηπάριά τους.

- Πόσες καλησπέρες δίνεις και παίρνεις

παιδάκι μου - μούπε η μάνα μου σαν ήρθε κάποτε να με δει...

Είχε βγει λοιπόν κι ο κυρ-Γιώργης και ακουμπισμένος με τον αγκώνα καταγής κοίταγε κατά το δρόμο.

- Κύρ. Γιώργη, τούπα, η αγγονιά σου σήμερα μου τάπε μια χαρά.

Σαν από κρυφή χαρά, με κάλεσε να περάσω κι από μέσα. Η νύφη του μας έφτιαξε καφέ κι εγώ ρωτούσα το γέροντα για τα διάφορα που έφερε. Το θέμα της συζήτησης πήρε τέλος καθαρή μορφή κι ήταν το "Παζαρόπλου της Κόνιτσας". Είπε λοιπόν ο κυρ. Γιώργης ότι: "Στα παλιότερα χρόνια πέρναε απ' τους δρόμους μ' ένα τούμπανο μια γύφτισσα, Η Καστανιανίτισσα - και το χτύπαγε δυνατά, γιατί θ' αρχίναγε το παζαρόπλου. Θυμάμαι, χιλιάδες ζώα γιόμιζαν τη μια πλευρά του παζαριού.

Μαζί με το παζαρόπλο συνέπεφτε και μια άλλη δουλειά. Αποστάζαμαν και τα τζίπουρα στα καζάνια.

Γιόμιζαν τα σπίτια παρέες - παρέες κι οι άνδρες έπιναν ορθοί.

Κατόπι χειμώνιαζε. Έρχονταν τ' Αντριά. Οι μάννες μας έβραζαν μπόμπολα στο τζάκι όλ' τη μέρα στην πυρωσιά ψηλά. Κι έβανε ό,τ λoής σπόρους είχε: Στάρι, καλαμπόκι, φασόλια, ρεβύθια, κουκιά. Έρριχναν και καρύδια και ζάχαρη".

- Όλα τούτα μου τάπε κι η μπάμπω Νία και πρόσθεσε ακόμη, ότι με τον ερχομό του Χειμώνα οι νοικοκυρές ετοίμαζαν τα μπαχαρικά στο κατόι κι ό,τι άλλο να βρίσκεται.

Η γριά μου είχε έτοιμες και τις παρακάτω παραδοσιακές φράσεις:

Άγια Βαρβάρα βαρβαρών'

Άη-Σάββας σαβανώ'ν

κι Άη Νικόλας παραχών'

Ήθελαν οι παλιότεροι μ' αυτά να πουν ότι στη μέρα της γιορτής των αγίων έπρεπε να μη πιάνουν βελόνα ή να μη κάνουν άλλες βαρειές δουλειές, γιατί θα τιμωρηθούν.

Πέρναε τ' Άη-Νικόλα, κι έρχονταν ο Άη-Σπυρίδωνας που γιάτρευε τα σπυριά.

Ο Άγιος Ελευθέριος, ξελευθέρωνε τις γκαστρωμένες με το καλό κι έκαναν στον Άγιο τούτο λειτουργία για να πάρουν οι γυναίκες "ευχή".

Όταν έφτασε η γιορτή τ' Αγίου Αντωνίου η γριά μας θύμιζε κι ένα άλλο έθιμο που το διατηρούν ακόμα οι Κονιτσιώτες πούναι ντόπιοι.

Κι έπεισε τον άνδρα μου να πάει στην εκκλησιά.

- "Αν πας τούπε, θα καταλάβει ο κόσμος ότι δέχεσαι επισκέψεις και θα νάρθ' στου σπιτί'σ, αλλιώς δε θα πατήσ' κανέναν".

Μας καμάρωνε η μπάμπω Νία καθώς βγαίναμε ντυμένοι και μας έκανε το σημείο του Σταυρού.

Στο μικρό εκκλησάκι τ' Αη-Γιώργη του νεομάρτυρα, σταθήκαμε σε μια μεριά τιμητική και σε λίγο ο κυρ. Κώστας ο Τζάλλας έφερε ένα μικρό μπουκέτο μ' αληθινά λουλουδάκια και τόβαλε στο πέτο τ' ανδρός μου. Και εκείνος κέρασε στο δίσκο την εκκλησιά ό,τι είχε ευχαρίστηση κατά πως τον συμβούλεψε η γριά.

Πράγματι το βράδυ, το σπίτι γέμισε κόσμο.

Ρώτησα μια μέρα τη γριά να μου πει, αν θυμόταν, κάποιους στίχους από παλιά τραγούδια.

- "Της ξενιτιάς ο χωρισμός παρηγοριά δεν έχει..."

Κατόπι συνέχισε: "Εσύ θα θέλεις και τίποτε παιδικά για το σχολειό, αλλά δεν θ' μάμαι. Θ' μάμαι όμως τα κάλαντα.

Τα Χριστούγεννα, συνέχισε, παίαναν τα παιδιά από πόρτα σε πόρτα για να τα πουν.

Κράταγαν μπαγκράτσια και τα χτύπαγαν κι έλεγαν:

Κόλιντα μέληντα
Χριστός γεννάται σήμερα,
στους ουρανούς απάνω
Και οι αγγέλοι χαίρονται
και τα δαιμόνια σκάζουν,
σκάζουν και πλαντάζουν

Τρεις χιλιάδες πρόβατα κι άλλα
τόσα γίδια
που βόσκουν με κατσίκια στο μέγα
το χωράφι.

Ξύδι στο βαένι κρασί στο κολοκύθι.

Άμα έρχονταν πρωτοχρονιά, ο πιο τρανός στο σπίτι έκοβε την κρεατόπιτα κι έδινε σ' όλους απόνα κομμάτι για να βρούμε το φλουρί. Πρώτα τ' Αγίου, ύστερα για το σπίτι, κατόπι για το φτωχό, το τέταρτο για τους που λείπουν κι ύστερα με τη σειρά εμείς οι παρόντες.

Τρώγαμαν όλ' την κ'λούρα και τα σερνικά φύλαγαν κάνα κότσ' για να παίζουν τούν τ'ρά κι του βασιλιά.

Τα δουδικάμερα δεν πλησιάζαμαν κανέναν στους λάκκους γιατί έφερναν γύρα οι καλ'κατζαίοι τ' νύχτα. Κι είχαμαν αλάτ' κι σκόρδου να ξουρκίζουμε τα πονηρά κι λέγαμαν του "Πιστεύω" κι του "Πάτερ υμών".

Όλα τούτα μ' εντυπωσίαζαν και συνάμα μου έδιναν διάθεση για να μαθαίνω κι άλλα για συνήθειες και έθιμα από εποχές της Κόνιτσας που σιγά-σιγά έσβησαν.

Και κάποτε, σαν βρεθκα προσκαλεσμένη στην κυρά-Καλλιόπη Γεωργίτη, τόφερε η κουβέντα κι έμαθα για τ' αποκριάτικα έθιμα:

"Αξέχαστος είναι κυρά - Ρίτσα μ' ο Αποκριάτ'κος γάμος.

Αμπροστά ο Αράπ'ς η νύφ' με το γαμπρό, πίσω το συμπεθερολόι και πιο πίσω οι Βιολιτζήδες. Τι μασκάρεμα γίνονταν δε λέγεται. Το βράδυ της τυρινής έκαιγαν τον έλατο κι έκαναν μεγάλο γλέντ'.

Κατόπι γκορτάζαμαν τα κούλουμα στ'ν Άγια Βαρβάρα. Κρασί νηστήσιμα και χορός.

Και τ' Άη-Θωδώρου ανήμερα, σκορπίζαμαν τα κόλυβα στο σπίτι για να δούμι το βράδ' στ' όνειρό μας τον καλό μας η κάθε κοπέλα.

Μετά νηστεία ως την Πασκαλιά!

Τα βράδια στους χαιρετισμούς πααίναμαν - και πάμε ακόμα - κρίνα άγρια κι ήμερα π' άνθισαν στην

Παναγιά και χαιρετάμε μεγάλ' η χαρ' τ'ς.

Σαν έφτανε ο Βαγγελισμός τα παιδιά κράτα-
γαν τη τζουμάκα στο χέρι και χτυπούσαν τ'ς
πόρτες φουνάζοντας:

“Φευγάτι φίδια και γκουστερίτσες γιατί ήρθε
ο Μιχαήλ αρχάγγελος και θα σας κόψ' το κε-
φάλ'”

Νομίζαμαν έτσι ότι έφευγαν τα κακά στοι-
χεία κι ο τόπος πά'αινε μπροστά. Τα Τουρκάκια
κράταγαν τζουμάκες και κίναγαν μαζί με τα ελ-
ληνόπουλα.

Η γιαγιά η Νία μούπε ότι με τζουμάκες χτυ-
πούσαν τα παιδιά τις πόρτες και στο Λάζαρο.

“Στολίζαμαν ένα καλάθ' με λουλούδια και ένα
αυγό στον πάτο. Φκιάναμαν κι ένα ξύλινο σταυρό.
Τόνα παιδί κράταε το σταυρό, τ' άλλο το καλάθ'...
κι έλεγαν στους νοικοκυραίους το Λάζαρο.

“Εδώ 'χουν κόρην όμορφη
θέλουν να την παντρέψουν
Και σ' άλλο σπίτι μ' άλλο καημό, έλεγαν:
Σήμερα μαύρος ουρανός
σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα όλα θλίβονται
και τα βουνά λυπούνται
Σ' άλλο σπίτι πιο κάτω έλεγαν:
Εδώ χουν το μικρό μικρούτσικο
το μοσχογεννημένο
με μόσχον εγεννήθηκε
με μόσχον ανετράφη”.

Κι άμα έπαυαν τα σχολεία για την Πασχαλιά,
τα παιδιά χάνονταν στο σοκκάκι με τις σιαμαν-
τούρες ή έπαιζαν όλ' μέρα με βόλους πώφκια-
ναν με κηρί ως να βαρέσ' η καμπάνα να τα πάρ'
η μάνα για τ'ν ακολουθία του Νυμφίου”.

Τ' ανηφόρισμά μου στην Κόνιτσα του παρελ-
θόντος κοντά σε γέρους, που ζούσαν ακόμα τό-
τε στη δεκαετία του 60, μούδωκε την ευκαιρία
ν' ανακαλύψω τις ρίζες και την παραδοσιακή αρ-
χοντιά της και να θελήσω ν' αγαπήσω μ' όλη μου
την καρδιά το κομμάτι τούτο το ξέχωρο, το Ηπει-
ρωτικό.

Κρατήσαμε απ' τα έθιμα της εποχής εκείνης
και τις εξετάσεις στον Πλάτανο. Τα παιδιά έκα-
ναν απαγγελίες και οι γονείς τα καμάρωναν.

Στην Κόνιτσα έμεινα οχτώ χρόνια. Ένα κομ-
μάτι απ' την καρδιά μου αφιερώθηκε σε κείνη
και της το χάρισα. Σήμερα, μου μένει η γλυκειά
της θύμηση, γιατί καθώς μου λένε οι σημερινοί
δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν τώρα εκεί,
μετά την κατασκευή της μεγάλης Εθνικής οδού
που περνά απ' την Κάτω Κόνιτσα, έχει για κάμ-
ποσο αλλάξει. Η κίνηση είναι μικρότερη γιατί οι
περισσότεροι φεύγουν.

Η κυρά Ουρανία Σιγαρίδου, ο κυρ. Κώστας
ο Τζάλλας, ο κυρ. Γιώργης ο Γουσγούνης δεν
υπάρχουν πια. Η καλή τους ανάμνηση, όμως
υπάρχει στη σκέψη όλων, όσοι τους γνώρισαν
κι έζησαν κοντά τους.

Τα τελευταία χρόνια, έμεινα στο πέτρινο σπίτι
της Αναγνωστοπούλειου Σχολής. Μπροστά μου
άσπριζαν οι πέτρινοι σταυροί που τώρα έγινε κε-
νοτάφιο.

Στο θρόϊσμα των φύλλων, την ώρα πουύγερνε
ο ήλιος, με υγρά μάτια κοιτάζα πέρα εκεί κι η
ψυχή μου με στίχους, έκανε μνημόσυνο μαζί με
τα πουλιά, που κρύβονταν στα πεύκα και στον
κέδρο μας.

Η ατέλειωτη γαλήνη που επικρατούσε στον
παράδεισο εκείνο, διασκεδάζονταν από τα κου-
δουνίσματα των προβάτων ή απ' το γαύγισμα του
Μάκη, του πιστού μας φύλακα, για να μας ειδο-
ποιήσει πώς κάποιος μας επισκέπτεται και πάλι.

Πιο κάτω απ' τους σταυρούς, μέσα στα κυ-
παρίσσια, ήταν το μνημείο του ευεργέτη Ανα-
γνωστόπουλου. Εκείνος ευεργέτησε και μεγα-
λούργησε ειρηνικά, οι άλλοι κοίτονταν εκεί για
κάποια ιδέα κι ήταν πρόωρο τ' “αντίο” τους μέ-
σα στην Άνοιξη τους. Έλαχε σε μένα να τους
μνημονεύω κάθε ώρα για κάμποσα χρόνια.

Κι έτσι ρίζωναν μέσα μου για πάντα τα με-
γάλα ιδανικά για την ιδέα της λευτεριάς και της
φιλοπατρίας.

Αποφράδα Ημέρα*

Ηλία Ανδρέου

Υστερα από εβδομήντα εξ χρό-
νια το Παλαιοσέλλι έζησε την
δεύτερη αποφράδα ημέρα στην πορεία
της μακραίωνης ιστορίας του. Η πρώτη
εγγράφεται στο χρονολόγιο ως η 18η
Οκτωβρίου 1943 τότε που οι Ναζί Γερ-
μανοί της 1ης Ορεινής Μεραρχίας «Εν-
τελβαίς» πυρπόλησε το χωριό μας απ'
άκρου εις άκρον. Η καταστροφική ήταν
ολοκληρωτική με ελάχιστα διασωθέντα
σπίτια. Η δεύτερη αποφράδα ημέρα εγ-
γράφεται στο χρονολόγιο ως η 15η Σε-
πτεμβρίου 2019 βράδυ Σαββάτου προς
Κυριακή την επαύριο της Υψώσεως του
Τιμίου Σταυρού Ιερόσυλοι παραβίασαν
την κεντρική είσοδο του Ιερού Ναού της
Αγίας Παρασκευής Πολιούχο του χωρι-
ού και αφήρεσαν Ιερά Κειμήλια ανεκτί-
μητης λατρευτικής παράδοσης χρονο-
λογίας πλέον του ενός και ημίσεως αι-
ώνα. Οι Παλαιοσελλίτες θρηνούν την
απώλεια του Ενταφιασμού του Κυρίου
Ημών Χριστού, Τριών Λειψανοθηκών
με Άγια Λείψανα Αγίων μεταξύ των
οποίων και της Αγίας Οσιοπαρθενο-
μάρτυρος Αγίας Παρασκευής και του
Αγίου Μηνά αφιερώματα του κτήτορας
του Ι. Ναού Ιερομάρτυρος Ιωακείμ, ένα
ιερό Ευαγγέλιο επίσης αφιέρωμα του
κτήτορας, δύο αρτοφόρια και ένα Σταυ-
ρό Αγιασμού. Ο Επιτάφιος Θρήνος δια-
στάσεων ενός μέτρου επί ένα μέτρο και

ογδόντα εκατοστά ήταν αριστούργημα
της ρώσικης ταπισερί και είχε σταλεί
από τον εγκατεστημένο στην Οδησό
έμπορο σιπηρών Παλαιοσελλίτη Ιωάννη
Καραζήση.

Ιστορική έχει μείνει η Παν-Παλαι-
οσελλίτικη υποδοχή του Επιταφίου έξω
από το χωριό και η πορεία προς τον
κεντρικό Ι. Ν. της Αγίας Παρασκευής
προπορευόμενων των εξαπέρυγων των
λαβάρων ψαλτών και ιερών ακολου-
θούντος του πιστού λαού. Η πέτρα στην
οποία οι κερατζήδες εναπόθεσαν τον
Επιτάφιο έως της σήμερα αποκαλείται
Πέτρα του Επιταφίου.

Τώρα στο διά ταύτα:

Προσωπικά ως μέλος του Εκκλησια-
στικού Συμβουλίου αναλαμβάνω στο
ακέραιο τις ευθύνες που μου αναλο-
γούν. Μέμφομαι τον εαυτό μου που στις
τόσες πρωτοβουλίες μου δεν ενέταξα
και εκείνη της ηλεκτρονικής διασφάλι-
σης και παρακολούθησης του Ιερού
Ναού. Ποτέ στον βίο μου δεν έδωσα
λαβή να χαρακτηρισθώ ανεύθυνο άτο-
μο.

Η σημερινή αλλά και η εδώ και πολ-
λές δεκαετίες απόκλιση του Ι. Ναού και
ο ελοχεύων κίνδυνος ολικής κατάρρευ-
σης είχε παγιδεύσει και προσανατολίσει
τις προσπάθειές μας προς την οριστική
του διάσωση, κάτι το οποίο αναμένεται

το ερχόμενο θέρος εφ' όσον υπερκερασθεί η γραφειοκρατία του κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου όπου ευρίσκεται η μελέτη προς έγκριση.

Σήμερα που γράφεται το παρόν κείμενο 15η Οκτωβρίου, η ιεροσυλία του Παλαιοσελλίου είχε χρονολογικά την εξής συνέχεια:

Την 29η Σεπτεμβρίου οι ιερόσυλοι παραβιάζουν τον Ι. Ν. Αγίου Μηνά και Ι. Ν. Αγίου Νικολάου (κεντρικός) στο χωριό Ελεύθερο, Την 13η μηνός Οκτωβρίου προφανώς οι ιερόσυλοι επιβαίνοντες σε δίκυκλο έξω από το Παλαιοσελλί σε βαθειά χαράματα έρχονται σε επαφή με σταθμευμένο περιπολικό των Συνοριακών και τρέπονται σε φυγή. Το βράδυ της Κυριακής προς Δευτέρα διαμένουν σε σπίτι του Ελευθέρου το οποίο διέρρηξαν.

Με κλεμμένο αυτοκίνητο στο βαθύ σκοτός κινούνται στον αυτοκινητόδρομο Ελεύθερο-Κόνιτσα. Στη θέση Ζάρωση στην κυριολεξία συγκρούονται με περιπολικό των Συνοριακών. Και πάλι διαφεύγουν παρά τον εναγκαλισμό ενός εξ' αυτών από συνοριακό φρουρό. Παρά την έντονη κινητικότητα του Σώματος των Συνοριακών μέχρι στιγμής

διαφεύγουν τη σύλληψη.

Η πληγή που μας άνοιξαν οι ιερόσυλοι πρέπει πάση θυσία να επουλωθεί όσο βαθειά κι αν είναι. Η προσπάθεια αποκατάστασης του Ι. Ναού όπως προείπα πρέπει πάση θυσία να ευωδοθεί το ερχόμενο θέρος συνοδευόμενη και από άλλες παρεμβάσεις αποκατάστασης των Αγιογραφιών και συντήρησης φορητών Αγίων Εικόνων.

Παράλληλα οι προσπάθειες ανεύρεσης των κλαπέντων ιερών κειμηλίων δεν πρέπει να σταματήσουν τουναντίον πρέπει να ενταθούν στο διηνεκές μέχρι την ανεύρεσή τους.

Στο οπισθόφυλλο εκτείνεται φωτογραφία του Επιταφίου. Κύριο γνώρισμα το γεγονός ότι το ιερό κείμενο «Ο ευσχήμων Ιωσήφ από του ξύλου καθελών το άκραντό Σου σώμα, σιν δόνι καθαρά ειλήσας και αρώμασιν εν μνήματι και ινώ κυδεύσας απέθεντο», είναι γραμμένο στη ρωσική γλώσσα.

Παρακαλούμε όλους τους πιστούς χριστιανούς να φανούν αρωγοί στην αναζήτησή τους.

* Φωτογραφία επιταφίου (βλέπε οπισθόφυλλο)



ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΧΗ ΣΤΗΝ ΠΙΝΔΟ

Γράφει ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Γιορτάζουμε, για μια ακόμη φορά, έχουν περάσει από τότε 79 ολόκληρα χρόνια, την επέτειο της Ιστορικής εποποιΐας της 28ης Οκτωβρίου 1940 και είναι τιμή μας.

Στο προηγούμενο τεύχος (υπ' αρ. 207, Ιούλης-Αύγουστος 2019) γράψαμε μια μικρή νεκρολογία, για τον αείμνηστο Βασίλειο Χρ. Αρχιμανδρίτη, συνταξιούχο Εκπαιδευτικό, Αντ/ρχη Πεζικού Π.Δ. που έφυγε απ' τη ζωή (105) ετών, από το Πάπιγκο Ζαγορίου, που ήταν Ανθυπολοχαγός του Στρατού το 1940, στο ανεξάρτητο τάγμα προκαλύψεως Κονίτσης.

Από το βιβλίο του, σήμερα "ΓΙΟΡΤΙΑ ΓΕΝΝΑΙΩΝ" από τη "σκοπιά" του 2ου Λόχου του Ανεξάρτητου Τάγματος Προκαλύψεως Κονίτσης στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-1941" θ' αναφερθούμε συντομότερα για τη μάχη της Πίνδου, με την Ιταλική Μεραρχία "ΤΖΟΥΛΙΑ".

Αυτή αφού δεν μπόρεσε να φτάσει στη Βωβούσα κι απ' εκεί στο Μέτσοβο, να πλευροκοπήσει την VIII Μεραρχία μας, έπειτα από τις τεράστιες απώλειες σε στρατιώτες της και σε υλικά (στα χωριά Δίστρατο, Άρματα, Παλαιοσελλί-Ελεύθερο, Πάδες, απεφάσισε να επιστρέψει στην Κόνιτσα. Στις μάχες αυτές του στρατού μας, ήρθε και η ενίσχυση του Ιππικού μας, με Διοικητή τον Συν-

ταγματάρχη Σωκ. Δημάρατο από τη Βούρμπιανη.

Αποφασίστηκε λοιπόν να φράξουν τη δίοδο στη θέση "Σουσνίτσα" στο Ελεύθερο για να ανακόψουν την υποχώρηση του εχθρού προς την Κόνιτσα.

Πράγματι, συνετελέσθη, εγκλωβισμός της Μεραρχίας "ΤΖΟΥΛΙΑ" μεταξύ Ελεύθερο-Παλαιοσελλί προς Πεκλάρι και συνελήφθησαν 600 στρατιώτες και 40 αξιωματικοί του Συντάγματος Αλпинιστών της "ΤΖΟΥΛΙΑ" στο χωριό Παλαιοσελλί (ιδέ βιβλίο Β.Χ. Αρχιμανδρίτη σελίς 92).

Αυτά τα γράφει παραστατικότερα ο Β.Χ. Αρχιμανδρίτης. Όλα για τους ιστορικούς στρατιωτικούς.

Εμείς, θ' αναφερθούμε: "Λίγη ώρα μετά τους αιχμαλώτους της ΤΖΟΥΛΙΑ (σελίς 99 του βιβλίου). Ο Διοικητής του Τάγματος ΠΓΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, διέταξε να βρεθούν, όλοι οι αξιωματικοί του Τάγματος στο Σχολείο του Παλαιοσελλίου που είναι οι αιχμάλωτοι 15 αξιωματικοί και διακόσιοι στρατιώτες, να τους χαιρετίσουμε όλους δια χειραψίας λέγοντας επί λέξει: "Οι Έλληνες ανά τους αιώνες σε τέτοιες στιγμές φάνηκαν ιππότες και δίδαξαν και τους άλλους". Φροντίστε να είστε σεμνοί και εμφανίσιμοι (εννοούσε ξυρισμένοι, γυάλισμα αρβύλες κ.λ.π.).

Πράγματι πήγαμε, είχαμε διερμηνείς στρατιώτες, τους χαιρετίσαμε όλους

δια χειραψίας, μας θαύμασαν και μας ευχαρίστησαν σε στάση προσοχής.

Παραξενεύτηκαν κι από τα παράθυρα του Σχολείου, θαύμαζαν το ιππικό μας και τους καλοθερμμένους ακόμη κέλπτες, τους ιππείς μας με τις αραβίδες χιαστί, που βάδισαν για το Ελεύθερο.

Εδώ, ας αναφέρουμε για μια ακόμη φορά στη μεγάλη Νίκη της Πίνδου του ιππικού μας, όπως γράφει και ο Δ. Κόκκινος "οι δύο πόλεμοι 1940-1941" με τίτλο "Ένας ύμνος, για το ιππικό μας".

Αυτά για τη μάχη της ΠΙΝΔΟΥ ΜΑΣ και μια ακόμη ανάμνηση του Αείμνηστου Β.Χ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ και του ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ "ΠΟΡΕΙΑ ΓΕΝΝΑΙΩΝ".

Βοηθήματα:

1. Πορεία Γενναίων Β.Χ. Αρχιμανδρίτη
2. Ελληνική Εορτοία: 1940-1941, Άγγελου Τερζάκη.
3. Οι δύο πόλεμοι 1940-41: Δ. Κόκκινου

Σωκράτης Οικονόμου

Αναμνήσεις

Οι Ιταλοί στο Πληκάτι του 1940

Διαβάζοντας τα άρθρα από το περιοδικό Κόνιτσας το νούμερο 196 πολύ χάρηκα και κυρίως το άρθρο του Σωκράτη Οικονόμου που έγραψε την αλήθεια όπως **Από τρία σημεία οι Ιταλοί χτύπησαν** την Ελλάδα μας. Το ένα από Κακκαβιά-Καλπάκι, κεντρικός άξονας της επίθεσης, τ' άλλο από το πληκάτι-Βούρμπιανη-Λεσκοβίκι, γέφυρα Μέρτζιανη-Κόνιτσα-Πίνδος-Αώος ποταμός και το τρίτο από την πλευρά Φιλιππών Παραμυθίας και βρέθηκε η Ήπειρος στο επίκεντρο του Ελληνο-Ιταλικού πολέμου. Εγώ ήμουν ένα μικρό παιδί και θυμάμαι τον πατέρα μου τον Θωμά Μ. Ζιώγα που ήταν στον Ελληνικό Στρατό το 1940.

Τότε ο πατέρας ήταν δίπλα από το Γράμμο στο βουνό Ραζντόλι 1957m μα-

ζί με έναν φίλο του ως φαντάροι και τους πιάσανε οι Ιταλοί και τους πήραν. Η μάνα μου η Μάρθα έμαθε ότι πνίγηκαν στον ποταμό Αώο κοντά στην Κόνιτσα. Η μάνα μου ντύθηκε στα μαύρα ρούχα και μετά από τρία χρόνια μάθαμε ότι ζει και είναι ο πατέρας στην Ιταλία.

Κάποια μέρα ένας ηπειρώτης ήρθε στο σπίτι μας και μας είπε ότι σε δύο μέρες μπορεί ο πατέρας να έρθει στο



Πληκάτι. Το 1943. Εγώ τότε περπάτησα στο Γοργοπόταμο κοντά στην παλιά βρύση 4 χλμ. Μόλις άκουσε ο πατέρας μου, αμέσως με γνώρισε ότι είμαι το παιδί του. Φτάνοντας στο Πληκάτι έτρεξα στη μάνα μου και της είπα όλη την αλήθεια, τότε η μάνα μου τα μαύρα ρούχα τα έκανε κομμάτια.

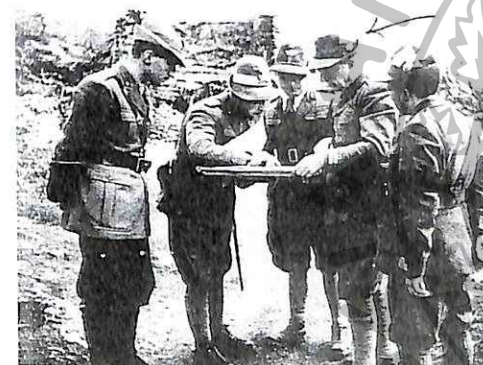
Ο πατέρας μπήκε στο Πληκάτι. Στα πρώτα σπίτια του χωριού ζούσε η αδερφή του η Φωτεινή Παπανώτη που πολύ την αγαπούσε και μετά στο σπίτι μας και στα αδέρφια του τον Βασίλη, τον Κωνσταντίνο κ.ά. Δούλευε κανονικά έκανε και σαμάρια και άλλα πράγματα. Με τον εμφύλιο πόλεμο τον πήραν οι αντάρτες. και το 1948 στις 6 Αυγούστου μας πήραν την μάνα μου και εμάς τα παιδιά. Τον Αντώνη 12 χρονών, την Κωνσταντίνα 7 χρονών και τη Χρυσούλα 2 χρονών. Πέρασαμε από το Γράμμο και πήγαμε στην Αλβανία. Εμάς τα λίγο μεγάλα παιδιά μας χώρισαν και μας πήγαν στο Ελμπασάν για 6 μήνες πολύ δύ-

σκολη ζωή.

Η μάνα μου και τα κορίτσια πέρασαν από την Αλβανία και πήγαν στην Ρουμανία μέχρι το 1954. Μετά γύρισαν στην Ελλάδα. Εγώ ως παιδάκι ήμουν αχώρια στην Ρουμανία μόνο για 6 μήνες και μετά με πήραν στην Πολωνία. Εκεί ήμουν 27 χρόνια, όπου σπούδασα εργάστηκα 15 χρόνια και γύρισα με την οικογένειά μου στην Ελλάδα το 1975. Όταν δούλευα στην Πολωνία πήγα στον Διευθυντή της Εταιρίας και του είπα ότι εάν θα πάω στην Ιταλία θα ήθελα να συναντήσω τους γονείς μου. Το οποίο το έκανα, και μετά από 25 χρόνια χωρίς τους γονείς πήγα στην Ιταλία στην πόλη Τορίνο και ο πατέρας με την μάνα μου ήρθαν από την Ελλάδα και συναντηθήκαμε με μεγάλη χαρά και αγάπη. Τότε στην Ελλάδα ήταν Χούντα.

Στην Πολωνία είχα παντρευτεί με την Μαριάννα και έχω τρία παιδιά. Τον Παύλο, την Υβόννη και την Αγαθή.

Αντ. Ζιώγας



Ο Διοικητής της 3ης ΜΑ "Τζούλια" στρατηγός Μάριο Τζιρότι (δεύτερος από δεξιά)



1941. Το Νεκροταφείο Αλπινιστών στο Δίστρατο

Το Καφενείο

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ

Το καφενείο για την ελληνική πραγματικότητα αποτελεί έναν χώρο με ιδιαίτερη σημασία για την κοινωνική ζωή τόσο στην ύπαιθρο όσο και στα αστικά κέντρα. Είναι ένας χώρος συνάντησης και ψυχαγωγίας. Εδώ συναντιούνται γνωστοί και φίλοι, γίνονται συζητήσεις για διάφορα θέματα και προβλήματα, κλείνονται συμφωνίες και σχολιάζονται τα πάντα.

Ο καφές και τα διάφορα ποτά δίνουν ιδιαίτερο τόνο και χρώμα στην ατμόσφαιρα και στις συζητήσεις.

Τα εύθυμα και τα σοβαρά εναλλάσσονται και οι διάφορες πληροφορίες κάνουν τον κύκλο τους. Τα σχόλια επί παντός επιστητού δίνουν και παίρνουν.

Η κριτική των πάντων βρίσκεται στο επίκεντρο και οι πολιτικές τοποθετήσεις ποικίλουν ανάλογα με τα συμβαίνοντα.

Όλοι έχουν άποψη και θέση είτε γνωρίζουν καλά το θέμα είτε νομίζουν πως γνωρίζουν. Επιβάλλεται η συμμετοχή στην κουβέντα για να τονίζεται η παρουσία.

Μεγάλες κουβέντες για όλα. Οι ευθύνες για τα κακώς κείμενα στους άλλους. Οι υποδείξεις γίνονται χωρίς προσωπική συμμετοχή σε προσπάθειες για έργα. Συνήθως γίνεται επίδειξη δύναμης με ένταση της φωνής και το χτύπημα του χωριού στο τραπέζι για να γίνεται αισθητή η παρουσία και η σοβαρότητα.

Ακολουθεί συναγωνισμός στην κατανάλωση ποτών με τη συνακόλουθη έκρηξη στα σοβαρά και άστεία, που πολλές φορές παίρνουν διαστάσεις “εμφύλιου σπαραγμού”. Υπάρχουν και τα ευτράπελα. Οι χουβαρδάδες κερνούν και οι “σελέμηδες” δεν αφήνουν την ευκαιρία ανεκμετάλλευτη, αδιαφορώντας για τα τυχόν σχόλια. Καθένας με την τέχνη του. Ένας κόσμος με τις αρετές και τα ελαττώματά του ζει και κινείται στους δικούς του ρυθμούς.

Υπάρχουν και οι τύποι που πιάνουν μια καρέκλα και παρακολουθούν τους άλλους που παίζουν χαρτιά ή πίνουν και συζητούν, ενώ αυτοί αποφεύγουν τις παραγγελίες.

Οι τύποι αυτοί περνούν την ώρα τους και δεν σκέπτονται τον καφετζή που προσπαθεί να βγάλει το μεροκάματο.

Ας το αντιπαρέλθουμε με κατανόηση για τις δύο πλευρές.

Για τους φωνασκούντες και ανυπόμονους που ζητούν την προσοχή και την χωρίς προτεραιότητα εξυπηρέτησή τους ας μην το σχολιάσουμε.

Όλου θέλουμε γρήγορη εξυπηρέτηση, καλό, πολύ και φτηνό μεζέ. Το πώς θα τα καταφέρει ο καφετζής είναι δική του δουλειά.

Εμείς ως πελάτες μονοπωλούμε το δικαίωμα. Όσο για τον καφετζή αν δεν ήξερε τα μυστικά, ας ρώταγε...

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ

Ο Τρύγος



Ω, τ' είναι κείνες οι χαρές
τα ξέγνοιαστα τα γέλια,
το πανηγύρι το τρανό
που γίνεται σ' αμπέλια.

Οι νιοί τρυγάνε τον καρπό,
παιδιά τον παν στα σπία
ντιμπίνα, μοσχοστάφυλο
και τραγανά κορίθια.

Μούστο τοιμάζουν γέροντες
στα ξύλινα βαρέλια.
Τι δώρο, που είναι θεϊκό
τα καρπερά τ' αμπέλια!

Γλυκά θα κάνουν οι κυρές
“σιουμπέκια” πετιμέζι,
για των παιδιών τις λικουδιές
στο γιορτινό τραπέζι.

Τι μέρες αλησμόνιτες
στων αμπελιών τον τρύγο!
Να 'ταν το χρόνο δυο φορές
και πάλι θά 'ταν λίγο.

Η καλλιέργεια των αμπελιών ήταν γνωστή στη χώρα μας από την αρχαιότητα.

Σε όλα τα χωριά μας φύτευαν αμπέλια εξασφαλίζοντας τα νοικοκυριά τους οι κάτοικοι με κρασί, ρακί και γλυκίσματα.

Για να έχουν απόδοση τ' αμπέλια, πρέπει να γίνονται με επιμέλεια και οι ανάλογες εργασίες, γιατί ο λαός λέει:

Για βάλε νιούς και σκάψε με,
γέρους και κλαδεψέ με,
βάλε κορίθια ανύπαντρα
και κορφολόγησέ με.

Για να φέρουμε στη μνήμη μας εμείς οι παλαιότεροι και να μαθαίνουν και οι νεότεροι, ας γυρίσουμε το ρολόι του χρόνου μερικές δεκαετίες πίσω στην εποχή που τα χωριά μας ήταν γεμάτα από κόσμο, πριν δηλαδή, από τη “λαίλαπα” της εξωτερικής και εσωτερικής μετανάστευσης που ρήμαξε τον τόπο μας...

Τα πρώτα σταφύλια άρχιζαν να κοκκινίζουν γύρω στο Δεκαπενταύγουστο (ανάλογα με τον καιρό). Ο τρύγος γινόταν το Σεπτέμβριο και από μέρες άρχιζαν οι προετοιμασίες στα σπίτια. Έβγαζαν τα «βαένια» από τα κελάρια και τις «μπήμτσες», τα έπλεναν με αλυσίδα και τα γέμιζαν νερό να «ρουπώσουν». Την εποχή αυτή περνούσαν από τα χωριά και οι πλανόδιοι βα(γ)ενάδες που έφτιαχναν καινούργια ή επισκεύαζαν τα παλιά βαρέλια. Από τους γύφτους, οι χωριανοί προμηθεύονταν καλάθια και «σοπέτες», για το μάζεμα και τη μεταφορά των σταφυλιών.

Τον τρύγο δεν τον έκανε ο καθένας όποτε ήθελε, αλλά με συνεννόηση όλων των χωριανών. Είχαν εποχικό αμ-

πελοφύλακα που φύλαγε τ' αμπέλια, τον καιρό της ωρίμανσης. Πολλοί χωριανοί τις τελευταίες νύχτες κοιμόνταν στ' αμπέλια να τα φυλάνε από τους κλέφτες και τ' αγρίμια (αλεπούδες, ασβούς, ακόμα και σκυλιά). Πολλοί έπαιρναν και κυνηγετικά όπλα και πολλές φορές ακούγονταν ντουφεκιές στην ησυχία της νύχτας και τα σκάγια μπορεί να εύρισκαν και κανένα σκύλο που στο σκοτάδι τον νόμιζαν για αλεπού. Εξού και η παροιμία: «πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι» δηλ. άδικα. Την ημέρα φύλαγαν τα παιδιά πάνω από τη «δραγατζιά», που έφτιαχναν σε κάποιο δέντρο. Μερικοί, για την ημέρα, έκαναν και διάφορα σκιάχτρα, να σκιάζουν τα πουλιά (κίσσες, κοτσύφια κ.ά.) και το βράδυ έβάζαν χελώνες μέσα σε γκαζοτενεκέδες, για να φοβούνται από το θόρυβο τα ζουλάπια.

Όταν δινόταν το σύνθημα, την τάδε μέρα θα γίνει ο τρύγος, το χωριό έπαιρνε πανηγυρική όψη. Πρωί πρωί ξεκινούσαν όλοι για τ' αμπέλια τους, με τα καλάθια φορτωμένα στα ζώα κι έπεφταν με κέφι στη δουλειά.

Γέμιζαν μικρά καλάθια ή κουβάδες και μετά άδειάζαν τα σταφύλια σε μεγάλα κοφίνια, πλατειά κάτω και στενότερα προς τα πάνω (σοπέτες). Τα φόρτωναν στ' άλογα οι μεγάλοι και οι μικροί τα κουβαλούσαν στα σπίτια, όπου τ' άδειάζαν σε πανιά καθαρά, στο συγυρισμένο από πριν κελάρι. Στ' αμπέλια χαλούσε ο κόσμος από φωνές, τραγούδια, πειράγματα.

Από τα παμπάλαια χρόνια οι πρόγονοί μας γιόρταζαν τον τρύγο με χαρές και τραγούδια. Στον Όμηρο βλέπουμε την εξής περιγραφή:

*«Κι αγόρια ολ' ανοιχτόκαρδα μες σε πλατειά καλάθια
εκουβαλούσαν τον καρπό που είναι γλυκός
σαν μέλι.
Κι ανάμεσά τους έπαιζε μαγευτικά εν' αγόρι
την άρπα τη γλυκόφωνη, ενώ τ' ωραίο
τραγούδι
του Λίνου το τραγουδάγε με τη γλυκειά
φωνή του.
Κι εκείνοι αντάμα ρυθμικά, κτυπώντας με
τα πόδια
τη γη, ακολουθούσανε μ' αλαλητά και
πήδους».*

Τον τρύγο περιγράφει και ο αρχαίος ποιητής Ησίοδος σ' ένα του ποίημα:

*«Τ' αμπέλια άλλοι τρυγούσανε κρατώντας
κλαδευτήρια
κι απ' τα μεγάλα κλήματα, που ήταν γεμάτα
φύλλα,
κι ασημοκληματόβεργες, μαύρα σταφύλια
κι άσπρα
οι τρυγητάδες έκοβαν· κι άλλοι τα κουβαλούσαν
μες στα καλάθια...»*

Αν και πέρασαν χιλιετηρίδες από την εποχή του Ομήρου και του Ησίοδου, τις ίδιες σκηνές ζήσαμε κι εμείς στις μέρες μας την εποχή του τρύγου...

Τώρα πια, "Άλλοι καιροί, άλλες συνήθειες..."

Σ. Τουφίδης

* ζιουμπέκι: αρμάθα με ψίχα από αμύγδαλα ή καρύδια περιχυμένη με μουσταλευριά, περιζήτητα, λιχουδιά.

Το δίλημμα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αιφνίδια, σέ ανύποπτη στιγμή του χρόνου φυλακίστηκε ή σκέψη του στο δαιδαλώδη λαβύρινθο του παρελθόντος και χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια κι αγώνας με τον έαυτό του, ν' απεγκλωβιστή, νά βρη διέξοδο φυγής προς την έλευθερία, ν' αποκαταστήση τη διαταραγμένη ψυχική ήρεμία του, άφοϋ ό μίτος άσφαλοϋς διαφυγής, φθαρμένος και πολυτεμαχισμένος απ' την πολυχρησία ήταν άνενεργός.

Ένίσχυσε τις άντοχές άπαλλαγής απ' τις ψυχοφθόρες και νοσταλγικές συγκινησιακές προκλήσεις ένός κόσμου άπόμακρου και φευγάτου.

Τή συναισθηματική δόνηση έννοιωσε όταν ταξινομώντας και ξεχωρίζοντας χειρόγραφες σημειώσεις άποθηκευμένες σέ άπλο χαρτοκιβώτιο, άποκαλύφτηκε κιτρινισμένος φάκελος με παληές ξεχασμένες φωτογραφίες άπόλυτα προσωπικές και μυστικές μαζί με τó ταιρι του σέ κάποια φάση της ζωής, τότε που περίσσευαν οί νεανικές όρμές και δράσεις, τó κάλλος, ή χαρά, οί άναζητήσεις του καλού και άγαθοϋ, οί περιπέτειες, ή ευχάριστη διάθεση και ό φωτεινός άλλ' άπρόβλεπτος έρωτας.

Όλα αυτά προσέδιδαν ξεχωριστό νόημα στη ζωή όσο φτωχή ή πλούσια κι άν ήταν διότι κυριαρχούσεν ό πλούτος της νεότητας, της άισιοδοξίας και της άγνότητας, σπάνιες άρετές στη σημερινή ύλιστική εποχή της άπαξίωσης των ίδανικών.

Άλλά και τ' αναπόφευκτα πείσματα, οί άρνήσεις, δισταγμοί, συμμετείχαν ένεργά στη δημιουργία καταστάσεων σχετικής ευτυχίας, όπως ώριζε τó πεπρωμένο.

Αναμνηστικές φωτογραφίες μιās άξέχαστης και άνεπανάληπτης εποχής που άποδεικνύουν τους κοινούς συντροφικούς άγώνες, τά μελλοντικά σχέδια, τά ώραία όνειρα και τη θαρραλέα πορεία προς την έπιτυχία και ευτυχία.

Συνένωναν τότε τις προσπάθειες διαφύλαξης των άξιών του έρωτα, της άγάπης, της θυσίας, της καθαρής καρδιάς, με στραμμένο τó βλέμμα τους, πάντα εμπρός, άψηφώντας κόπους, κινδύνους, έχθρους και άνατρέποντας εμπόδια που έφραζαν τόν δρόμο τους προς τη Νίκη.

Φωτογραφικά στιγμιότυπα και άπεικονίσσεις μορφών και φωτοσκιάσεων με άποτυπωμένα στα πρόσωπά τους τά στιγμιαία συναισθήματα χαρής ή θλίψης, άισιοδοξίας ή άπαισιοδοξίας, προβληματισμού ή άδιαφορίας, αλλά και εκείνα της άγάπης, άφοσίωσης, έρωτικού πάθους, ανάλογα με τις διαθέσεις κάθε χρονικής στιγμής.

Εικονιζόμενες άμίλητες, αινιγματικές ύπάρξεις, άπαθείς, δραστήριες, διανθισμένες με στοιχειά κάλλους, άμφιβολιών, ψυχικού σθένους.

Φωτογραφική δέσμευση κλασματικής στιγμής του χρόνου, πάνω σέ ειδικό χαρτί

μέ τρυφερούς, σεμνούς έναγκαλισμούς, διακριτικότητα και ικανότητα να συγκινούν με μικρότερη τώρα ένταση της πρωταρχικής, παρθενικής δράσης, της αρμονικής συμβίωσης και συμπόρευσης των εταίρων.

Απεικονιζόμενα πρόσωπα-προσωπικότητες, άκμαίας ηλικιακής φάσης, ανυπόκριτα, ανθεκτικά σε έπηρεασμούς ή παρεμβατικές ενέργειες τρίτων.

Οικοδομοῦσαν τότε τὸ βάθρον τῆς εὐτυχίας πρὶν τοῦτο ἀργότερα καταρρεῦσει ἀπὸ ἀπρόβλεπτες αἰτίες.

Έβλεπε, συνεπαρμένος, τις φωτογραφίες και στην ψυχή του συμπλέκονταν νοσταλγικές συγκινήσεις, με τις πρόσκαιρες μελαγχολικές ένθυμίες και αναταράξεις, αδύναμες όμως να διεγείρουν τις αρχέγονες καρδιακές δονήσεις με τα ήδονικά πάθη, τους πόθους, τις εὐγενείς δράσεις και να επιφέρουν μικρή πνοή αύρας εὐτυχίας.

Πιθανόν ο όριστικός χωρισμός απ' τὸ ταίρι συνήργησε και περίωρισε τις προκλήσεις των μεγάλων συγκινήσεων και τις επιδράσεις των φωτογραφιών στις ψυχικές διεγέρσεις.

Μετὰ τὴν πρώτη ἀναταραχή ήρέμησε λίγο, συλλογίστηκε και προβληματίστηκε για τὴν τύχη των φωτογραφιών.

Ανησύχησε μήν τυχόν περιπέσουν σε χέρια ατόμων επιπόλαιων, ραδιούργων, κακόπιστων, ἀκατάλληλων να διαφυλάξουν και διαχειριστῶν τὸν πολύτιμον αὐτὸν θησαυρόν, ἀπόδειξε μιὰς ἀληθινῆς ἀγάπης.

Ἡ ἀπαιδευσία και ἡ κακή ἀξιολόγηση των φωτογραφιών ἀπὸ τὰ ἄτομα αὐτὰ συντελοῦν στην διακωμώδηση, διασυρμό προσώπων και ὑπολήψεων και στην ἄσκηση ἐλεεινῆς κριτικῆς.

Εἶναι οἱ παθολογικοὶ ἀρνητὲς τῆς εὐτυχίας των ἄλλων και περιφρονητὲς των ἀξιών τοῦ ἔρωτα και τῆς ἀγάπης.

Τελικὰ ἔθεσε στὸν ἑαυτὸ του τὸ δίλημμα:

- Τῆς καταστροφῆς των φωτογραφιών.
- Τῆς ἐπιστροφῆς στὸ δικαιοῦχο σύντροφο.
- Τῆς διατήρησής αὐτῶν.

Μὲ τὴν καταστροφή. Θεωρεῖται κατ' ἀρχὰς μὲν κέρδος ἡ ὀριστική ἀπαλλαγὴ του απ' τὸ ψυχικὸν ἄλγος και τις νοσταλγικὲς ἢ τυραννίες διότι θὰ ἀφανιστοῦν τὰ αἷτια τῆς θύμησης και σταδιακὰ νὰ ἔρθῃ ἡ λησμονιά, Ζημία δὲ καθότι θὰ δημιουργηθεῖ κενὸ στην καρδιά του απ' τὴν ἀπώλεια των ἀποδεικτικῶν ἐνὸς ωραίου και ἐξάίρετου συναισθήματος.

Μὲ τὴν ἐπιστροφή αὐτῶν στὸ παλὸ τοῦ ταίρι, τὸ μὲν κέρδος εἶναι ἀπροσδιόριστον και ἴσως ἀμφισβητηθεῖ ἡ ἐπιστροφή ὅλων των φωτογραφιών και νὰ πλανᾶται ἡ ἐντύπωση πὼς παρακρατήθηκαν ὀρισμένα ἀντίτυπα για ἐνδεχόμενον ἐκβιασμό.

Ἡ δὲ ζημία μπορεῖ νὰ προκαλέσει δυσἀρέσκεια και πόνο στὸ ταίρι του ποὺ θὰ τὸν θεωρεῖ ἀνάξιο μιᾶς ἀγάπης και τὸν ἔρωτά του ἐπιπόλαιο και ψεύτικο, ἀνεξάρτητα απ' τὴν τελική ἔκβαση, χωρὶς νὰ ἀποκλείωνται δευτερογενεῖς ἐπιδράσεις, πράγμα ἀνεπιθύμητο γι' αὐτόν.

Μὲ τὴ διατήρηση τὸ μὲν κέρδος εἶναι ἡ ωραία θύμηση τοῦ παρελθόντος με τις ἀρμονικὲς σχέσεις, με ἀπτὰ τὰ πειστήρια τῆς ἀγάπης, ἡ δὲ Ζημία ἔγκειται στὴν διατήρηση τοῦ νοσταλγικοῦ συναισθήματος και στὴν ἀγωνία νὰ περιέλθουν κάποτε οἱ φωτογραφίες στὰ χέρια ατόμων λειψῆς μόρφωσης και παιδείας και ν' ἀσελγήσουν πάνω σ' αὐτές.

Τὸ δίλημμα παραμένει και ἀδυνατεῖ ν' ἀποφασίσῃ για τὴν καταστροφή, τὴν ἐπιστροφή, τὴ διατήρηση των φωτογραφιών. Κινεῖται μεταξὺ κέρδους και Ζημίας.

Θεωρεῖται λεπτή ὑπόθεση και ἀπαιτεῖται προσεχτικὸς χειρισμὸς για μιὰ τελική ἀπόφαση.

Μελαγχόλησε.... Ἀπέριψε κάθε σκέψη ρύθμισης τῆς ἐκρεμότητος. Τακτοποίησε τὰ ἱερα κειμήλια με ἀγάπη, στοργή και ψυχικὸ πόνο και ἐναπόθεσε σε ἀσφαλὲς και πάντα προσιτὸ σ' αὐτόν χωρο. Ἡ μοῖρα τους δὲν εἶχε κριθεῖ.

Δὲν ἐπιθυμοῦσε τὸν ὀλοκληρωτικὸ ἀφανισμό τοῦ ωραίου παρελθόντος, οὔτε τὴ λησμονιά. Ἀγαποῦσε τὴ θύμηση ὅσο τυραννική κι ἂν ἦταν.

Ἀγαποῦσε κάθε τι ποὺ θύμιζε μοναδικὲς στιγμὲς και ὑπέροχες μιᾶς μαμκρινῆς ἐρωτικῆς ἐποχῆς.

Νοσταλγοῦσε τὸν ἀπωλεσθέντα παράδεισο και τὴν χαμένη εὐτυχία...

... Κινήθηκε και προχώρησε πρὸς τὴν ἐξοδο νὰ βγῇ στὸ ξέφωτο ν' ἀναπνεύσῃ τὸν καθαρὸ και δροσερὸ ἀέρα, νὰ ξαλαφρώσῃ, απ' τις σκοτοῦρες, νὰ λαγαρίσῃ ὁ νοῦς.

Κάποιο δάκρυ κύλησε στὶς παρειὲς τοῦ προσώπου του. Ἀρχισε νὰ βαδίζει με βῆμα ταχὺ ὥσπου χάθηκε στὸ βάθος τοῦ δρόμου. Ἦθελε νὰ περιπλανηθῇ συντροφιά με τις σκέψεις και τις ἀναμνήσεις του, ἡρεμα και ἀπλά, νὰ ζήσῃ σε μιὰ ἄλλη διάσταση τοῦ χρόνου. Ἦθελε νὰ λησμονήσῃ ἀλλὰ και νὰ θυμηθῇ ὅσα τὸν πλήγωσαν και ἐκεῖνα ποὺ τὸν ἔκαναν κάποτε εὐδαίμονα. Ἦθελε νὰ ξαναζήσῃ τὸ ωραιότερο ὄνειρο τῆς ζωῆς ἔστω και ξεθωριασμένο.

Γεώργιος Μαυρογιάννης

**Μην ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Εἶναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

Φλας μπακ

Του Δημήτρη Α. Δημητριάδη

Χιονίζει
 όλη τη νύχτα χιονίζει
 κι εγώ αγρυπνώ
 επιστρέφοντας στα παιδικά μου χρόνια
 σε συναπαντήματα παλιά και χτυποκάρδια.
 Κι όλο χιονίζει
 κι όλο γλιστρούν κρυφά
 ανεπαίσθητα
 απ' τα βαθιά ραγίσματά μου
 οι επελάσεις του Δομάζου
 κι όλο θαμπώνουν την ψυχή μου
 τα έπη του Σιδέρη
 του Παπαϊωάννου
 και τα ξεσπάσματα
 του όλο και νεώτερου από λεπτό σε λεπτό
 Βασίλη Χατζηπαναγή.
 Αγρυπνώ
 και με τραβούν καλπάζοντα όνειρα
 ιαχές
 και σέντρες φλεγόμενες
 που χρύσωναν τον γαλαξία μου
 και το άσαρκο παιδικό μου σώμα
 κι όλο χιονίζει
 χιονίζει
 αδιάκοπα
 μέχρι όλα να με σκεπάσουν ολόκληρο.



Απανεμιά....

Λύχαρη φθινοπωρινή μέρα· με τη μορφή μιας γυναίκας του τριγόνου, που ξέχειδο από ποδύρωγα σταφύδια κρατά το κοφίνι στον ώμο, σε προσκαλεί στη βακχική γιορτή της.

*Ενδία γαλήνης οδούδε, σιωπή αδιάκοπη· και μια γόνυιά μεδαγχοδία ενός νό-
στου, ως γόνυός κυματισμός εντός σου, αναταράσσοντας...*

Λάμπουν οδόγυρα όδα, όπως όταν φωτίζονται της χαρά της πρόσωπα, καθώς, ευφρόσυνο φως περιχυμένο παντού....

Κι έχεις το αίσθημα μιας εδαφρότητας, που σε ντύνει με μεγάλα φτερά, για πτήσεις αιθρίας...

Γραίγο αεράκι ρυτιδώνει της μέρας το μέτωπο, αναρριπίζει τα φθίνοντα φύλλα των δέντρων.

Κάδεσαι τώρα στο πεζούδι της περισπέρου, στην απανεμιά του προσήδου, αγναντεύοντας...

Ακούς απόμακτρα τη βουή τον καθοκαιριού, καθώς σγά-σγά υποχωρεί, αφήνοντας πίσω του την αγάμνηση των μακρόδουρων κανυμάτων, των συνευρέσεων την τέρψη.

Ακούς τις μέρες που έηθες να σωριάςονται πίσω σου. Παραδαρμένη η γυνή από έννοιες ακοιούπτες και τα πράγματα γύρω σου δαχταριώντας αγάπη.

Μνήμη και παρόν δεμένα με το ίδιο νήμα στον τροχό του χρόνου που γυρίζει
αέναα, μια αδιηρόδεντη συνέχεια...

Κι η ζωή κεδαρύζοντας σαν το νερό στο ρέμα, σου κρένει με την “καθημέρα” ενός παιδιού, που διαβαίνει στη σιράτα, με τα οδάνοιχτα - όδο αδιωτότητα - μάτια του, και τη σάκα κρεμασμένη στον ώμο· βιαστικά καθώς τρέχει να τη γεμίσει με τραγούδια και παραμύδια, με καθονδία της γνώσης αμέτρητα...

Να ιχνογραφήσει με χρώματα φωτεινά τον κόσμο των ματιών του, κι ύστερα στο αρθρομηντήρι να μετρήσει ένα-ένα τα δειδιά βήματά του, στον καινούργιο ανα-
 ξερύνντο κόσμο που - σαν το χάρτι τον οχόδειον - απλώνεται μπρος του...

Λιόχαρη φθινοπωρινή μέρα· στην απάνερη κόψη σου, που διωπέουν γδύκ' οι
 νηιαχτίδες, χαίρεσαι τις ωραίες σιγμές της καρδοκαιριάς, συναΐονται - σαν μια
 ξεχασμένη απ' το θέρος πεταλούδα στη γύρη - ήλιο κι εστίδες· για τον επερχόμενο
 χειμώνα, αντιστάς σε βοριάδες πικρούς...

Για να πλουτίσουμε τις γνώσεις μας

Η ζωή των πρωτόγονων ανθρώπων

Αναδημοσίευση από το βιβλίο του Α.Β. ΜΙΣΟΥΛΙΝ
«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ»

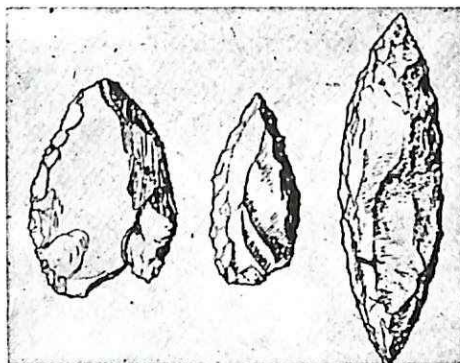
Η ζωή των ανθρώπων πάνω στη γη εμφανίστηκε πριν από πολλές εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια. Οι πρωτόγονοι άνθρωποι ήταν άγριοι και ζούσαν κατ'αγέλης, όπως τα ζώα. Περιπλανιούνταν κατά μεγάλες ομάδες στη γη, ψάχνοντας να βρουν τη λιτή τροφή τους, και χρησιμοποιούσαν χοντροκαμωμένα εργαλεία που έφτιαχναν από κοινού.

Οι πρωτόγονοι άνθρωποι κουράζονταν πολύ για να βρουν την τροφή τους. Δεν ήξεραν ούτε από κτηνοτροφία, ούτε από γεωργία, ούτε να κατεργάζονται τα προϊόντα που εξοικονομούσαν. Ήταν αναγκασμένοι να ψάχνουν και να μαζεύουν απλώς καθετί που ήταν κατάλληλο για τροφή.

Την πρώτη αυτή περίοδο της ζωής τους οι άνθρωποι δεν είχαν κατοικίες, γιατί δεν είχαν ακόμα μάθει να τις χτίζουν. Γι' αυτόν το λόγο ζούσαν στα δάση, κρύβονταν μέσα στους θάμνους και τρύπωναν σε βαθιές σπηλιές. Τα εργαλεία της δουλειάς τα έφτιαχναν από πέτρα και κόκκαλο. Ήταν χοντροφτιαγμένα εργαλεία χωρίς καμιά επεξεργασία, χωρίς να έχουν λειάνει την πέτρα ή το κόκαλο. Αυτά τα πρώτα πέτρινα εργαλεία, που έμαθαν οι άνθρωποι να φτιάχνουν, λέγονταν εργαλεία της «παλαιολιθικής εποχής» (πα-

λαιολιθικής). Με τα εργαλεία αυτά οι άνθρωποι κυνηγούσαν άγρια ζώα και έβγαζαν φαγώσιμες ρίζες. Τέτοια απλά εργαλεία μπορούσαν να κάνουν λίγα. Γι' αυτό τη ζωή των ανθρώπων αυτών την απειλούσε διαρκώς ο κίνδυνος απ' τα αρπακτικά θηρία και την πείνα. Στον αγώνα για την ύπαρξη οι άνθρωποι ήταν υποχρεωμένοι να ζουν μαζί και να περιπλανιούνται κατά μεγάλες ορδές, ν' αναζητούν από κοινού τροφή, να διαλέγουν προσωρινό τόπο διαμονής. Έτσι ζούσε η πρωτόγονη ορδή.

Η ζωή των ανθρώπων δεν έμεινε στάσιμη. Η ανθρώπινη κοινωνία, που εμφανίστηκε, προχωρούσε πολύ αργά, μα σταθερά. Η ζωή των ανθρώπων άρχισε να αναπτύσσεται γρηγορότερα, όταν άρχισαν να χρησιμοποιούν τη φωτιά και τη βρήκαν κατά την έκρηξη των



Εργαλεία της παλαιολιθικής εποχής

νφαιστίων ή την πήραν από τις πυρκαγιές των δασών. Αργότερα οι άνθρωποι έμαθαν μόνοι τους να παράγουν φωτιά, είτε τρίβοντας ένα κομμάτι ξύλο πάνω σε άλλο, είτε χτυπώντας μια πέτρα πάνω σε άλλη. Η τεχνική ανέβηκε σε καινούργια βαθμίδα. Με καλό δούλεμα και λείανση της πέτρας, άρχισαν να φτιάχνουν μαχαίρια, σμίλες και μυτερά βέλη. Τα πιο τελειοποιημένα πέτρινα εργαλεία ονομάζονται εργαλεία της «νεολιθικής εποχής». Ταυτόχρονα οι άνθρωποι ανακάλυψαν το τόξο έμαθαν να φτιάχνουν σκεύη από αργιλόχωμα και να κατεργάζονται τα δέρματα των ζώων. Με την αλλαγή των εργαλείων δουλειά, άλλαξαν και οι άνθρωποι, καθώς κι ο τρόπος ν' αποκτούν τα μέσα της ζωής. Τώρα οι άνθρωποι άρχισαν να εξημερώνουν τα ζώα, να ψαρεύουν, να έχουν πρωτόγονη κτηνοτροφία. Σε συνάρτηση μ' αυτά γίνεται το πέρασμα προς τη μόνιμη εγκατάσταση. Οι ορδές των νομάδων αρχίζουν ν' απομονώνονται και να κατέχουν ορισμένη γη. Έτσι, προς το τέλος ακόμη της παλαιολιθικής εποχής εμφανίζονται οι φυλές, δηλαδή μεγάλες ενώσεις συγγενικών ομάδων ανθρώπων. Οι φυλές αυτές διασπάστηκαν σε χωριστά γένη. Το γένος ήταν ομάδα ανθρώπων που συνδέονταν μεταξύ τους με συγγένεια αίματος. Η οργάνωση των ανθρώπων κατά γένη δεν έμενε αμετάβλητη. Κι αυτή επίσης αναπτυσσόταν και άλλαζε.

Στην αρχή, κατά την περίοδο του κα-

θεστώτος των γενών, κύριο ρόλο έπαιζε η γυναίκα. Έσκαβε με το ξινάρι τη γη, έσπερνε το σάρι, ημέρωνε τα ζώα. Όταν ο άντρας πήγαινε στο κυνήγι για προμήθεια τροφής, η γυναίκα έμενε στο κατάλυμα, φρόντιζε τα παιδιά και τους γέροντες για τη συντήρηση της κατοικίας και για την τάξη στο κατάλυμα. Η δουλειά της ήταν η κύρια πηγή ύπαρξης για όσους έμεναν στο κατάλυμα. Όλα αυτά έδωσαν στη γυναίκα την πρώτη θέση στο γένος. Αυτός ο ηγετικός ρόλος της γυναίκας στο γένος ονομάζεται μητριαρχία.

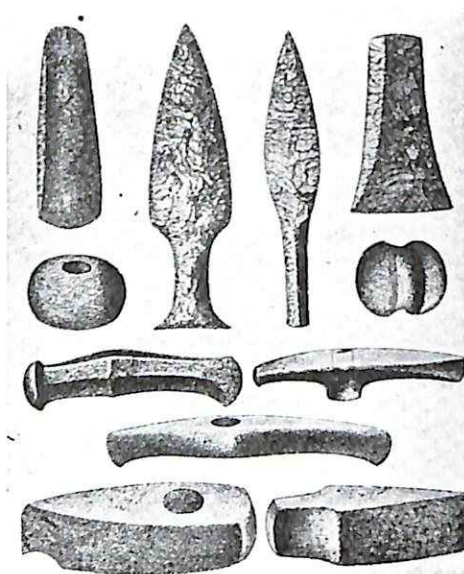
Πέρασαν πολλές χιλιάδες χρόνια ώσπου να κάνουν οι άνθρωποι καινούργιο βήμα προς τα μπρος. Οι πρωτόγονοι άνθρωποι δεν ήταν δυνατό ν' αρκεστούν στην τροφή, που έβρισκαν τυχαία, στα αγριόχορτα και στις ρίζες, καθώς και στο κυνήγι, που δεν ήταν πάντα επιτυχημένο. Οι ανάγκες τους σε τροφή, φτιάξιμο ρούχων, χτίσιμο κατοικιών και κατασκευή εργαλείων, μεγάλωναν διαρκώς. Οι άνθρωποι επιδίδονταν στην κτηνοτροφία και στη γεωργία, αυτός είναι ο βασικός τρόπος απόκτησης των μέσων συντήρησης. Από το ημέρωμα των ζώων περνούν στην κτηνοτροφία (ποιμενική οικονομία). Η ανά παραγωγή μεγάλων κοπαδιών από αγελάδες έδινε στους ανθρώπους γάλα, κρέας, δέρματα και κόκαλα. Από την απλούστατη γεωργία οι άνθρωποι περνούν στην πιο εξελιγμένη. Το ξινάρι αντικατασταίνεται απ' το αλέτρι, όπου

τεύουν τον ημερωμένο ταύρο. Οι άνθρωποι άρχισαν να καλλιεργούν καλύτερα τη γη, να κάνουν τεχνητή άρδευση των χωραφιών, να σπέρνουν κριθάρι και καλαμπόκι, να φυτεύουν πεπόνια, κολοκύθια κι άλλα θρεπτικά φυτά.

Σ' αυτό το νοικοκυριό δυνάμωσε η σημασία της δουλειάς του άντρα. Οι άντρες αποδείχνονται στην κτηνοτροφία και τη γεωργία περισσότερο αναγκαίοι από τις γυναίκες. Η δουλειά του άντρα στους διάφορους τομείς της οικονομίας βάζει σε δεύτερη μοίρα την οικιακή δουλειά της γυναίκας. Ο άντρας γίνεται αρχηγός του γένους. Η κυριαρχία του άντρα στο γένος ονομάζεται πατριαρχία.

Στην αναπτυσσόμενη κοινότητα του γένους ενώνονται οι γεωργοί και οι κτηνοτρόφοι, που διεξάγουν την οικονομία από κοινού. Όλες τις υποθέσεις της κοινότητας τις διεύθυνε ο πρεσβύτερος δηλαδή ο γεροντότερος άντρας στο γένος, που είχε μεγάλη πείρα από τη ζωή. Έλυνε όλες τις διαφορές ανάμεσα στα

μέλη του γένους, όριζε τη δουλειά, που έκανε καθένας, μοίραζε ανάμεσα σ' όλους τα λάφυρα, και κατένεμε τα τρόφιμα. Την εποχή αυτή δεν υπήρχε ακόμα ατομική ιδιοκτησία, δεν υπήρχαν τάξεις, και δεν υπήρχε εκμετάλλευση. Έτσι ζούσαν οι άνθρωποι στο πρωτόγονο κοινοτικό καθεστώς.



Εργαλεία της νεολιθικής εποχής

Χαράλ. Ν. Ρεμπέλης

Κονιτσιώτικα

Δημοτ. τραγούδια τραπέζιου, χορού, νυφιάτικα και γάμου, λιανοτράγουδα, νανουρίσματα, λαζαρικά, μοιρολόγια, του χάρου και του Κάτω Κόσμου, παραμύθια, παραδόσεις, ευτράπελες διηγήσεις, παροιμίες και παροιμιώδεις φράσεις, αινίγματα, ιδιωματικές φράσεις, ευχές, κατάρες, γλωσσοδέτες, γλωσσικό ιδίωμα Μαστοροχωρίων, τοπωνύμια, Γλωσσάριο, κουδαρίτικα.

Σελ. 360, τιμή 20 ευρώ.

Ο ΕΥΛΟΓΛΥΠΤΗΣ ΔΗΜ. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ ΣΤΟ ΑΗΔΟΝΟΧΩΡΙ

Χαρίλαος Γκούτος

Μια μέρα του περασμένου Αυγούστου, απόλαυσα το φυσικό περιβάλλον και τους οικισμούς της διαδρομής Κόνιτσα-Γεροπλάτανος-Δελβινάκι-Πωγωνιανή-Δρυμάδες-Βασιλικό-Μπουραζάνι, έχοντας συντροφιά τον Σωτήρη Τουφίδη, συμμαθητή μου το 1954 στην Πωγωνιανή και γοητευτικό συνομιλητή, ο οποίος έχει αφομοιώσει βιωματικά τον παραδοσιακό και τον σύγχρονο πολιτισμό, περαμένει εύγενικός, σεμνός και δημιουργικός και είναι ένας από τους λίγους γνήσιους διανοητές που κατοικούν στην έπαρχία μας.

Το απόγευμα επισκεφθήκαμε στο Αηδονοχώρι τον καλλιτέχνη Δημήτρη Χρηστίδη και είδαμε σε αίθουσα του σπιτιού του ένα πλήθος έργων του, ξυλογλυπτικών κυρίως και λίγων ζωγραφικών. Φιλοτεχνήθηκαν με έμπνευση, μεράκι, επιδεξιότητα και με θεματική ποικιλία, συνδυάζουν στοιχεία παραδοσιακά και μοντέρνα, με έμφανη την προσωπική τεχνοτροπία του δημιουργού

τους, έντυπωσιάζουν για την κομψότητα και έλκυστικότητα τους, ιδίως για την θεματική και τεχνική εύρηματικότητα του καλλιτέχνη.

Ο Δημήτρης Χρηστίδης γεννήθηκε στο Αηδονοχώρι το 1939 και μαθήτευσε στην τεχνική σχολή Γ. Σταύρου των Ιωαννίνων, ενώ ήδη ως μαθητής του Δημοτικού μπορούσε να ζωγραφίζει. Επιδόθηκε στην ξυλογλυπτική κυρίως, αρχικά ως υπάλληλος και έπειτα ως αυτοαπασχολούμενος, από το 1966 στην Αθήνα και από το 1983 στο χωριό του. Συμμετέσχε σε 18 ομαδικές εκθέσεις, κυρίως στην Αθήνα και στα Γιάννενα, και βραβεύθηκε σε 12 από αυτές. Στην γενέτειρά του απολαμβάνει, μαζί με την ευγενική σύζυγό του, τα δέντρα και τα άνθη του κήπου του και την θαυμάσια θέα προς τον Σαραντάπορο και το Λεσκοβίκι.

Θεωρώ ότι η καταγραφή των βιωματικών καλλιτεχνικών εμπειριών του από ειδικούς θα αποβεί χρήσιμη από πολλές απόψεις, θα είναι δέ και για τους ίδιους μια επιτυχία.

Αργά το βράδυ φθάσαμε στην Κόνιτσα, με την βενζίνη του αυτοκινήτου σχεδόν εξαντλημένη, αλλά βρήκαμε βενζινάδικο ανοιχτό και έτσι δεν χρειάστηκε να με φιλοξενήσει ο Σωτήρης, επέστρεψα στο Γανναδιό με συντροφιά το φεγγάρι.



Κάτω από τον Πλάτανο

Καλοκαίρι καθισμένοι σε καφε-
νείο της πλατείας κάτω από τον
βαθύσκιο πλάτανο απολαμβάνουμε το
αναψυκτικό μας. Πάνω στη συζήτηση,
κάποιος από την παρέα κοιτώντας τα τε-
ράστια κλωνάρια του δέντρου, κάνει το
ερώτημα: Ποιός άραγε φύτεψε τον πλά-
τανο;

Όποιος και να ήταν λέει, ο διπλανός
του, να αγιάσουν τα κόκκαλά του για το
καλό που έκανε ώστε ν' απολαμβάνου-
με σήμερα εμείς τη δροσιά μες στην κά-

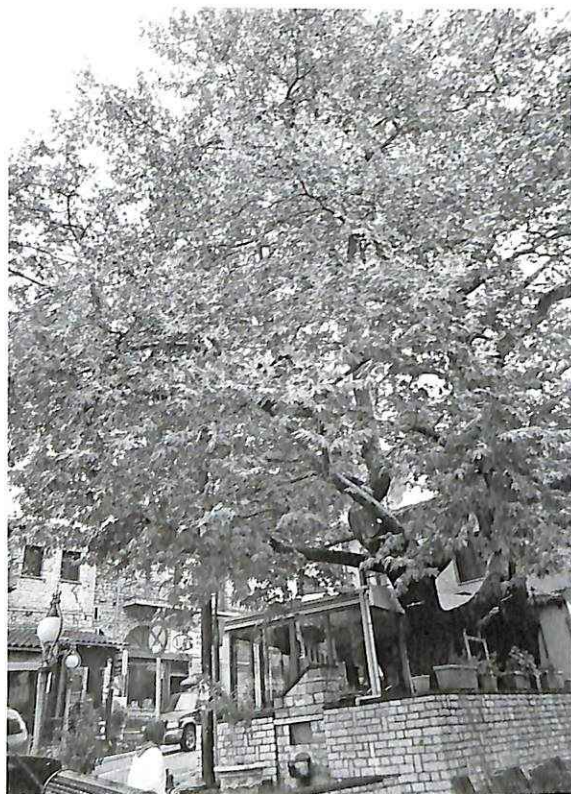
ψα του καλοκαιριού.

Εγώ συμπληρώνει ένας τρίτος διά-
βασα σ' ένα βιβλίο του Τάσου Ευθυμίου
ότι ο ίδιος άκουσε από κάποιον γέρο
Κονιτσιώτη πως τα πλατάνια στην αγορά
φυτεύτηκαν όταν στην πόλη ήταν δή-
μαρχος ο Νταλή μπένς από τη Φράσα-
ρη της Αλβανίας, γύρω στα 1875.

Σ' αυτά προστέθηκαν και άλλα δέν-
τρα στην αγορά στις μέρες μας, όπως τα
έλατα της πλατείας που φυτεύτηκαν το
1982 από τον Εξωρ. Σύλλογο δια χει-
ρός Σ. Τουφίδη, η φλαμουριά απέ-
ναντι από τη Στρ. Λέσχη, από το
Μήτσο Λήτο, το 1990, η φλαμου-
ριά στην παλιά λαϊκή αγορά από
τον Εξωρ. Σύλλογο δια χειρός Η.
Ανδρέου και Σ. Τουφίδη που την
έφεραν από τον Αγ. Κων/νο Καλλι-
θέας, τα έλατα κάτω από το Κ. Υγεί-
ας και έναντι ξενοδοχείου "Πίνδος"
από τους ίδιους. Ο πλάτανος δίπλα
στη βρύση (Δυτ. είσοδο Κόνιτσας)
από τον Λουκά Εζνεπίδη. Ο Πλάτα-
νος έξω από το Γυμνάσιο φύτεψε
μόνος του.

Καλό θα είναι να μάθουμε και
για άλλα "σημαδιακά" δέντρα, ποι-
οί και πότε τα φύτεψαν π.χ. τον
Πλάτανο στη Μητρόπολη και πολλά
άλλα, για να πληροφορούνται και
οι επόμενες γενιές...

S.S.



ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΗΜΕΡΩΝ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ

& Συμβίωσις μετά των ληστών

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΕΚΙΑΡΗ
(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Κ. ΠΥΡΡΟΥ)

(συνέχεια από το προηγούμενο)

21 Ιουλίου 1878

Σε ελάβομεν επομένως αιχμάλω-
τον και οι πολλοί απέβλεπον εις
τα λύτρα κυρίως, αλλ' ημείς απεβλέπο-
μεν ιδίως εις την πραγματοποίησιν του
σχεδίου, ελπίζοντες ίνα δια του μέσου
τούτου τύχωμεν της ποθητής αμνηστεί-
ας. Διελύθημεν ως το γνωρίζεις εις τμή-
ματα και τότε εγώ επί τη ευκαιρία ταύτη
ήρχισα να συνεννοούμαι μετά φίλων
και απειραία να σε κλέψω από το
λημέρι και μετά του Σέλιου και γαμ-
βρού μου σε φέρω εις τον Αλή μπέν, αλλ'
νννοήθην υπό της συντροφιάς. Αφού δε
πολυτρόπως εδοκίμασα μετά
του γαμβρού μου και η τύχη πάντοτε
εφάνη πολεμία εις τα σχέδιά μας συνέ-
βη εν τέλει να συναντηθώμεν μετά του
Αχμέτ Αλάπη, ενώ ειργαζόμεθα περί της
απολυτρώσεώς σου και της σωτηρίας
ημών αυτών, ότε και επληνώθην μεν
εγώ, εφρονεύθη δε ο γαμβρός μου υπό
του Καϊμακάμη και αι οικογένειαι ημών
απήχθησαν εις Ερσέκαν. Όθεν τελείως
απελπισθείς πλέον νναγκάσθην να ενω-
θώ μετά του Ταμάζη πάλιν διαψεύδων
όσα περί εμού είχαν διαδοθή, ωρκισμέ-
νος ίνα εις εσέ εκδικηθώ δι' όσα συνέ-
βησαν, αλλά οι του Σέλιου ενδοισμοί σε

έσωσαν εν αρχή και μετά ταύτα απεφα-
σίσαμεν τέλος να έλθωμεν εις το σημείον
εις ο νυν ευρισκόμεθα. Τα μετά ταύτα ας
τα ευοδώσθω ο Θεός και είναι χρέος σου,
νομίζω, να φροντίσης περί της απαλλα-
γής των οικογενειών μας άμα θα ελευ-
θερωθής. Αυτό είναι το ιστορικόν εν όλη
τη αληθεία και ειλικρινεία κυρ. Νικολά-
κη. Τώρα δε σε παρακαλώ να μου γρά-
ψης και προς τον Αλά-μπεν εν γράμμα.
«Ευχαρίστω» τω απήντησα, και ήρχισα
αμέσως γράφων καθ' υπαγόρευσιν αυ-
τού προς την Ενδοξότητά Του.

Η προς τον Αλά-μπεν δε επιστολή
αύτη του Μπεκτάση ήτο οιοινεί διαμαρτύ-
ρησις κατά των λαβόντων χώραν εις τας
οικογενείας αυτών, επειδή ει και δεν επη-
ρήθη αντίγραφον ταύτης αλλ' όσον από
μνήμης έχω, ούτω πως ο Μπεκτάσης
έγραφε τη Ενδοξότητά Του.

“Εγώ ενώ δεν ήμην της συμμορίας
και εφρόντιζον ίνα ελευθερώσω τον αιχ-
μάλωτον μετά του γαμβρού μου”. Εις αν-
ταμοιβήν ο μεν γαμβρός μου εφρονεύθη
εγώ δε επληνώθην από τον Λιάπην και
η οικογένειά μου κρατείται εις τας φυλα-
κάς της Ερσέκας και τούτων αίτιος είναι
ο Χάσμη μου Μπανούσης όστις με τας
συκοφαντίας (:) του κατώρθωσε να βλά-
ψη αθώους (:) ανθρώπους και να προσλ-
βηθώσιν αι οικογένειαι αυτών. Ήδη ο
Μπανούσης μετά της Ενδοξότης Σας

φροντίζει δια την σύλληψιν ημών αλλά δια τι η Ενδοξότης Σας να μη λαμβάνετε αυτήν την φροντίδα και δια τους αδελφούς του Μπανούση; Δεν είναι αυτοί οι οποίοι μετά του ψυχοϊλού του Νετζίπη Κήτσιου και των λειποτακτησάντων εκ Κονίτσης ανθρώπων του Αχμέτ Λιάπιδων, επιτέθησαν εις Σελινίτζαν; Όπου και έλαβον επί τέλους τα επίχειρα της κακίας των, επειδή επληγώθησαν οι δύο αδελφοί του Μπανούση και εφονεύθη ο Κήτσιος μετά δύο άλλων και οι πληγωθέντες νοσηλεύονται ήδη. Εγώ μαρτύρομαι ενώπιον του Θεού ότι σκοπόν είχον να σώσω τον αιχμάλωτον και να εκδικηθώ τους εκθρούς μου και έπαθαν εν τοσούτω τοσαύτας προσβολάς αλλά σημειώσατε ότι έχω εις χείρας μου και εμπόρους και πλουσίους ίνα εκδικηθώ όπως αρμόζει και καταδιώξατέ με. Όσα ίχνη αφήνει ο όφης εις την διάβασίν του τόσα θα εύρητε και όπισθεν του Μπεκτάση.

Ταύτα περίπου έγραψα και την επιστολήν διετάχθη να την παραλάβη βλαχοποιμήν τις όστις μη θέλων εν αρχή να αναλάβη τοιούτον βάρος ηναγκάσθη επί τέλους δι απειλών να την φέρη τουλάχιστον εις τον Παντοπώλην Πέτρον εν Σελινίτζη μετά της επιτακτικής παρακλήσεώς του να την διευθύνη ούτος προς τον αλά-μπεν εις Ερσέκαν.

Μετά το πέρας πάντων τούτων, λαβόντων χώραν παρόντος και του καπετάνου, όστις δια των εκάστοτε επινεύσεων εβεβαίουν την αλήθειαν των λόγων του Μπεκτάση, ηρχίσαμεν να ρακίζωμεν,

εξοδεύσαντες οι τρεις υπέρ την οκά από την ονομαζομένην "Καραβίσιαν ρακήν" χωρίς και να σκοπισθώμεν, ενώ ο Μπεκτάσης εθεώρησε εαυτόν κάπως ικανοποιημένον δια το προς τον Αλά-μπεν αποσταλέν ήδη γράμμα του. Ο καπετάνος μοι ανέφερεν επομένως μεθ' υπερφανείας ότι όλαι οι συμμορίαί τραγουδούν την αιχμαλωσίαν μου. "Ως προς εμέ τω απεκρίθην τα άσματα ταύτα είναι μοιρολόγια, αλλ' ως προς την Ενδοξότητά σας πρέπει δικαίως να επαίρησθε διότι, μετά τόσους αρχιληστιάς, οίον τον Κουσταρέλην Κακαράντζον, Κυριάκον, Φέζον Μαρίτζιανης, Σέμπη Χατζή Γομάραν, Νετζίπην και Κιαζήμην" οίτινες όλοι επιθυμούντες να εισέλθωσιν εις την Κόνιτσαν και λιμεριάσαντες μάλιστα εις τους πρόποδας του παρακειμένου, όρους, δε απεφάσισαν εκ φόβου, μη πάθωσιν, η Ενδοξότης σας εισήλθετε εις πόλιν όπου υπήρχε Χουκιμέτι, Χωροφυλακή με Γιούσμπασην και ασκέρ Μελκιγέ και κατωρθώσατε αναιμάκτως ό,τι ηθελήσατε. Σας αξίζουν λοιπόν τα τραγούδια, άτινα άλλως μέλλουσι να διαιωνίσωσι το όνομά σας".

"Πιστεύεις Νικολάκη, και τούτο σας το λέγω ειλικρινώς, μοι απήντησεν ο Ταμάζης, ότι πολύ με ωφέλησεν η απόφασίς την οποίαν έκαμα και μάλιστα όπου έλαβον αιχμάλωτον εσένα, διότι όλοι ανεξαιρέτως συμπαθούν εις το άτομόν σου· ήδη πολλάι συμμορίαί με ειδοποιούν ότι επιθυμούν να ενωθούν μετ' εμού και με αναγνωρίσωσιν ως καπετάνον και κολακεύομαι και εγώ να πιστεύω ότι αξίζω κάτι τι τώρα. Γνωρίζω μεν καλά ότι με-

τέρχομαι έν άτιμον έργον και ότι θα έλθη καιρός να τελειώσω κακώς την ζωήν μου αλλά τουλάχιστον το όνομά μου δεν θα αποθάνη θα λέγουν οι άνθρωποι, εις την εποχήν του Ταμάζη.

Γνωρίζετε φίλε μου την οικογένειά μου και ηξεύρετε ότι έχω συγγενείς τον Αλά-μπεν, Λιαλάμπεν, Απετίν-μπέν και τόσους άλλους, όμως ανατροφήν τινα δεν έλαβον εκ νεαρής ηλικίας. Αποθανόντος του πατρός μου οι κηδεμόνες εφρόντιζον μόνον πως να ωφεληθώσιν εκ της περιουσίας μου και αφ' ενός μεν η απερισκεψία μου αφ' ετέρου δε η καταχθονιότης του συγγενούς μου Λιαλάμπεν κατέστρεψαν, εις ολίγον διάστημα, την περιουσίαν μου. Δεν έμεινον προς διατήρησιν της μητρός μου ειμή ολίγα κτήματα άτινα και ταύτα υποθήκευσα εις τον Λιαλόμπεν αντί 70 λιρών, ει και η αξία των σήμεραν υπερβαίνει τας 50.000 γροσίων. Ηναγκάσθη επομένως να εγγραφώ ζαπτιές εις Κόνιτσαν, υπαντρεύθην αυτοθι ακολουθώς και τα καθέκαστα της υπανδρείας, και της διαλύσεως έπειτα, γνωρίζεις. Εσκέφθην την αφάνειαν και ποταπότητα εις ην κατεδίκασα εμαυτόν τε και τον οίκόν μου και απεφάσισα ίνα δια του ταξιδίου επανακτήσομαι υπόληψιν και περιουσίαν· όθεν εταξιδεύθην εις Αίγυπτον και διέμεινα επί χρόνον εις Αλεξάνδρειαν και Κάϊρον αλλ' αγράμματος και χωρίς ανατροφήν εκυλιόμην μεταξύ των κατωτέρων στρωμάτων της κοινωνίας, ικανός μόνον δια το επάγγελμα του αχθοφόρου, και έβλεπον ότι μετ' ου πολύ δεν θα έχω ούτε τα προς ζώρ-

κειον. Εκ της λύπης λοιπόν και της στενοχωρίας προσεβλήθην εις το στήθος· προσήλθον εις τους ιατρούς οίτινες μοι συνεβούλευσαν την αναχώρησιν αμέσως και ιδού επανήλθον πάλιν Ταμάζης εις την πατρίδα. Άμα επέστρεψα εζητήθην διότι ήμην έφεδρος και προσήλθον εις τον στρατόν αλλά σκεπτόμενος ότι μοι ήτο πλέον αδύνατον να προαχθώ η να φανώ χρήσιμος εις εμαυτόν τε και την οικίαν μου ελειποτακτήσα και άλλως αφανής και άσημος, εγενόμην ληστής, όπως ακουσθή το όνομά μου, έστω και επί κακού, και προ τριών ήδη ετών μετέρχομαι το επάγγελμα τούτο. Τον παρελθόντα χειμώνα γνωρίζετε ότι εδόθη αμνηστεία παρά της Κυβερνήσεως και τότε προσήλθον καγώ εις τον άτακτον στρατόν της Θεσσαλίας, αλλά μετά την διάλυσιν αυτού εξηκολούθησα πάλιν το έργον μου επί κεφαλής τεσσαράκοντα οπαδών ως οι πολλοί μετ' ολίγον με εγκατέλιπον και έμεινα με δώδεκα έως ου τέλος ενώθην με τον Σέλιον, Μπεκτάσην και λοιπούς αποτελέσαντες όλοι συμμορίαν εξ εξήκοντα. Τα περαιτέρω σου είναι γνωστά και επιθυμώ ίνα εκθέσης εις τας εφημερίδας την σύλληψιν σου και τον αιχμαλωτίσαντά σε καπετάνον Ταμάζην. Έως εδώ ωμίλησεν ο καπετάνος και επομένως προσεκάλεσεν εν παλληκάρι 17ετές υιόν του διαβοήτου ληστού Πήλλιου, ίνα τραγώδησιν βοηθούμενον υπό πέντε άλλων το άσμα του καπετάνου και Νικολάκη εις αλβανικήν γλώσσαν συντεθειμένον, όπερ θελομεν εν τέλει παραθέσει.

(Συνέχεια στο επόμενο)

Για την ιστορία...

Για να πάει κάποιος από την περιοχή μας στη Θεσσαλονίκη σήμερα έχει δύο δρόμους: από Κόνιτσα προς Κοζάνη-Θεσ/νίκη ή από Γιάννινα Εγνατία-Θεσ/νίκη.

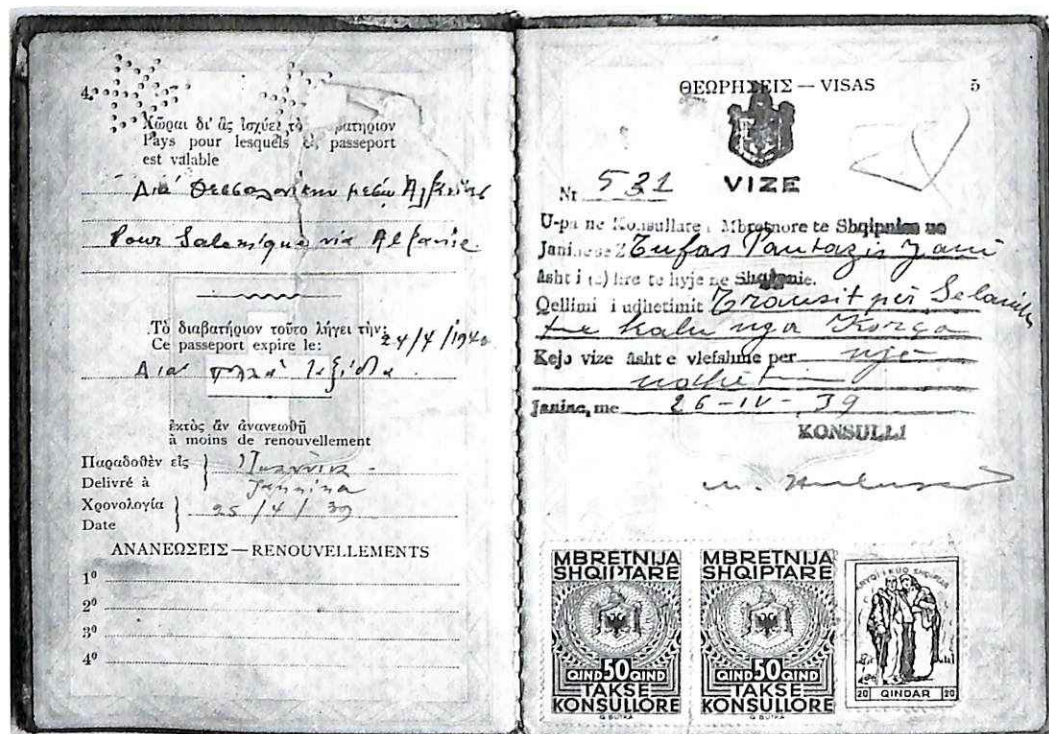
Απ' όπου κι αν πάει, η διαδρομή γίνεται σε μερικές ώρες. Προπολεμικά, δηλαδή πριν από το 1940, τα πράγματα ήταν διαφορετικά.

Το δρομολόγιο ξεκινούσε από τη

Μέρτζιανη, κατέληγε στην Κορυτσά και απ' εκεί στη Θεσ/νίκη.

Αφορμή γι' αυτά που γράφω, πήρα βρίσκοντας το διαβατήριο του πατέρα μου ο οποίος τον Απρίλη του 1939 πήγε, κάνοντας αυτό το δρομολόγιο, στα οχυρωματικά έργα του Ρούπελ όπου εργάστηκε αρκετούς μήνες.

Σ.Τ.



Εύθυμα και ... σοβαρά

1. "Μεθυσμένες" ιστορίες

α) Δύο φίλες συζητούν: Γύρισα αργά το Σαββατόβραδο μεθυσμένη λέει η μία και ήμουν τόσο χάλια, που δεν με εγνώρισε η μάνα μου.

- Και όταν ξεμέθυσες;

- Δεν γνώρισα εγώ τη μάνα μου. Είχα μπει σε ξένο σπίτι.

β) Όταν διάβασα τα κακά του πιστού, έκοψα το διάβασμα, είπε κάποτε ένας πότης.

γ) Ένας αλκοολικός έλεγε: Μια γυναίκα με οδήγησε στο πιστό και ποτέ δεν βρήκα την ευκαιρία να την ευχαριστήσω.

δ) Άλλος: Άρχισα δίαιτα. Σταμάτησα να πίνω και σε δύο βδομάδες έχασα δεκατέσσερις μέρες.

ε) Ο Μπέρναντ Σω μεγάλος Ιρλανδός δραματουργός και κορυφαίος εκφραστής της κοινωνικής σάτιρας στο σύγχρονο θέατρο, έλεγε: Το αλκοόλ είναι η αναισθησία που χρησιμοποιούμε για να αντέξουμε την εγγείριση της ζωής.

στ) Ο φιλόσοφος Μπέρναντ Ράσελλ έλεγε: Η μέθη είναι προσωρινή αυτοκτονία.

ζ) Το ενδιαμέσο στάδιο μεταξύ σοσιαλισμού και καπιταλισμού είναι ο αλκοολισμός.

η) Ανώνυμος σε γκράφιτι: Τι μου είπε; Να πιω τρία και να γυρίσω στις έντεκα ή να πιω έντεκα και να γυρίσω στις τρεις;

θ) Η παρακάτω ιστορία, δείχνει πόσο λάθος εκτίμηση μπορεί να έχει ένας αλκοολικός για ένα θέμα που έχει σχέση με το πάθος του. Αλλά κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει πολλές φορές με όλους μας, σε διάφορα άλλα

πεδία της ζωής; Κάποτε ένας καθηγητής Πανεπιστημίου στην Αμερική, έδωσε μια διάλεξη για τον αλκοολισμό και τα προβλήματα που δημιουργεί. Στην κατάμεστη αίθουσα είχαν φέρει και μια ομάδα περίπου 30 αλκοολικών από μια κοντινή μονάδα απεξάρτησης, με την ελπίδα να βοηθηθούν από εκείνα τα οποία θα άκουγαν. Ο καθηγητής σε κάποιο σημείο της ομιλίας του έβγαλε από την τσέπη του ένα κουτάκι και ζήτησε να του φέρουν δυο ποτήρια.

Στη συνέχεια έβαλε στο ένα ποτήρι νερό και στο άλλο αλκοόλ. Άνοιξε το κουτάκι και αφού ζήτησε την ιδιαίτερη προσοχή του ακροατηρίου, έβγαλε ένα ζωντανό σκουλήκι και το έβαλε μέσα στο ποτήρι με το νερό και είπε: Προσέξτε σας παρακαλώ, τις προσπάθειες που θα κάνει το σκουλήκι για να βγει από το ποτήρι και κοιτάξτε τι θα γίνει στη συνέχεια. Μετά από αυτό που είπε πήρε με ένα τσιμπιδάκι το σκουλήκι και το έβαλε στο ποτήρι με το αλκοόλ. Το σκουλήκι όπως ήταν φυσικό, πέθανε ακαριαία. Στη συνέχεια ο καθηγητής ρώτησε το ακροατήριο: Τι καταλάβατε από αυτό που έγινε τώρα;

Τότε πετάχτηκε ένας από την ομάδα των αλκοολικών και του είπε: Εγώ κατάλαβα ότι όταν πίνω σκοτώνω τα μικρόβια.

2. Κοινωνικά συστήματα.

α) Ο Καπιταλισμός παράγει καλύτερα προϊόντα και χειρότερους ανθρώπους.

β) Κομμουνιστής είναι εκείνος που δεν έχει τίποτα και θέλει να το μοιραστεί με όλο τον κόσμο.

γ) Φιλελεύθερος είναι κάποιος που τα συμφέροντά του δεν διακυβεύονται προς το παρόν.

δ) Οι σοσιαλιστές είναι βιαστικοί φιλελεύθεροι.

ε) Ο Αμερικανός Βιομήχανος Χένρι Φορντ έλεγε: Θέλετε να μάθετε την αιτία του πολέμου; Είναι ο καπιταλισμός, η βρόμικη δίψα για το χρήμα. Εξαφανίστε τον καπιταλισμό, και θα εξαφανίσετε τον πόλεμο από το πρόσωπο της γης.

στ) Καπιταλισμός είναι η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Κομμουνισμός ακριβώς το αντίθετο.

ζ) Ανώνυμος: Τρεις φορές αριστερά κάθουν μια φορά δεξιά. Χαρίλαος Φλωράκης; Αριστερά της Αριστεράς είναι η Δεξιά.

η) Ο Βρετανός πολιτικός Ουίστον Τσώρτσιλ (βραβείο Νόμπελ) έλεγε: Ο Καπιταλισμός έχει ένα μόνιμο ελάττωμα: την άνιση κατανομή του πλούτου. Αντίθετα ο σοσιαλισμός διαθέτει ένα εγγενές προσόν: την ίση κατανομή της φτώχειας.

3. Οι τρεις βασικοί νόμοι της ανθρώπινης ηλιθιότητας

Ο Ιταλός καθηγητής της ιστορίας της οικονομίας Κάρλο Μ. Τσίπολα, είναι ο επιστήμονας που ανακάλυψε τους τρεις βασικούς νόμους της ανθρώπινης ηλιθιότητας. Διαπίστωσε ότι οι ηλίθιοι βρίσκονται ανάμεσά μας πολύ συχνά. Είναι παντού, προέρχονται από όλες τις κοινωνικές τάξεις, και είναι πάντα έτοιμοι να προκαλέσουν ζημιά στους άλλους και φυσικά στον ίδιο τους τον εαυτό. Οι ηλίθιοι συνιστούν την πιο επικίνδυνη ομάδα ανθρώπων. Αυτή η ομάδα είναι πιο ισχυρή από τη Μαφία, το στρατιω-

τικοβιομηχανικό σύμπλεγμα, από τις ομάδες που ελέγχουν τους μηχανισμούς των κομμάτων της δεξιάς και της αριστεράς κ.λπ. Είναι μια ανοργάνωτη και αχαρτογράφητη ομάδα που δε διαθέτει αρχηγό ή πρόεδρο, δε διέπεται από κανονισμούς και ωστόσο κατορθώνει να δρα με άψογο συντονισμό, σαν να κατευθύνεται από κάποιο αόρατο χέρι, κατά τρόπο που η δράση του κάθε μέλους συμβάλλει δραματικά στην ενίσχυση και στην αύξηση της αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων όλων των άλλων μελών. Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι που βλέπουν και κάποιες "θετικές" πλευρές στο όλο θέμα. Παράδειγμα χρησιμοποιείται συχνά ο όρος "χρήσιμος ηλίθιος". Είναι γνωστό επίσης το περισπούδαστο έργο ενός μεγάλου Έλληνα κοινωνιολόγου, του Ευάγγελου Λεμπέση με τίτλο: "Η τεράστια σημασία των Βλακών στον σύγχρονο βίο".

Οι τρεις νόμοι του Κάρλο Τσίπολα είναι: Πρώτος βασικός νόμος: "Πάντα και νομοτελειακά όλοι υποτιμούν τον αριθμό των ηλίθιων ατόμων που κυκλοφορούν στην κοινωνία". Δεύτερος βασικός νόμος: "Η πιθανότητα να είναι ηλίθιο ένα συγκεκριμένο άτομο είναι ανεξάρτητη από οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό αυτού του ατόμου". Τρίτος (και Χρυσός) βασικός νόμος: "Ηλίθιος ονομάζεται το άτομο που οι πράξεις του προκαλούν ζημιές σε ένα άλλο άτομο ή σε μια ομάδα ατόμων, χωρίς το ίδιο να αποκομίζει κέρδη, ενώ πιθανά να υφίσταται ακόμη και ζημιές". Θα τελειώσουμε όμως με τον Νόμο του Μέρφου: "Μη διαφωνείς δημόσια με έναν ηλίθιο. Ο κόσμος μπορεί να μην καταλάβει τη διαφορά".

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ

Συνάντηση εργασίας εμπειρογνομόνων του Φυσικού Πάρκου Sauerland-Rothaargebirge Βεσφαλίας, του Δήμου Κόνιτσας και του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου με σκοπό τη σύναψη συνεργασίας

Την Τετάρτη 16 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στην Κόνιτσα συνάντηση εργασίας εμπειρογνομόνων του Φυσικού Πάρκου Sauerland-Rothaargebirge Βεσφαλίας, του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου και του Δήμου Κόνιτσας με σκοπό τη σύναψη συνεργασίας με την χρήση συγκεκριμένων χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο της ανάπτυξης συνεργασιών του Γεωπάρκου Βίκου - Αώου με φορείς και Δήμους παρόμοιων περιοχών από την Ελλάδα και από άλλες χώρες.

Η αποστολή αυτή έρχεται ως συνέχεια δύο προηγούμενων που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2018 και 2019 στην Ελλάδα (Δήμοι Ζαγορίου και Κόνιτσας) και στην Γερμανία αντίστοιχα.

Συζητήθηκαν διάφορα θέματα, μεταξύ των οποίων η ανάπτυξη κοινών διακρατικών έργων στο πλαίσιο του προγράμματος LEADER, η ανάπτυξη κοινών έργων μέσω του Προγράμματος ERASMUS, η διερεύνηση περαιτέρω δυνατοτήτων χρηματοδότησης, η προώθηση τοπικών προϊόντων και άλλα. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης έγινε ξενάγηση στην Γέφυρα του Βοϊδομάτη, στην Γέφυρα Κό-

νιτσας και σε άλλα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της περιοχής.

Η συνάντηση εργασίας έγινε με τη συνεργασία της Ελληνογερμανικής Συνέλευσης. Από πλευράς Γερμανίας συμμετείχαν ο διευθυντής και ο υποδιευθυντής του Φυσικού Πάρκου Sauerland-Rothaargebirge κ.κ. Detlef Lins και Georg Schmitz, ο διευθυντής της ΟΤΔ LEADER της περιοχής Sorpesee κ. Morgenbrod Lars, εκ μέρους της Ελληνογερμανικής Συνέλευσης η κα Gabriela Scheiner. Από πλευράς της Ελλάδας συμμετείχαν, εκ μέρους του Δήμου Κόνιτσας, ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Νικόλαος Εξάρχου, ο Αντιδήμαρχος κ. Αριστείδης Λαζογιάννης και εκ μέρους του Γεωπάρκου Βίκου - Αώου ο Διευθυντής της Αναπτυξιακής «Ηπειρος Α.Ε» κ. Γεράσιμος Παπαηλίας και ο κ. Χαρίλαος Παπαϊωάννου.

Θερμές ευχαριστίες για την προσφορά τοπικών προϊόντων στους ντόπιους παραγωγούς: κ. Ευάγγελο Κυρίτη, «Ιπποφασές - Ελιζήριο» του κ. Φίλιππου Μπάρμπα, Αγρόκτημα βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων «Παπαγεωρ-

γίου» των κ. Ασέριου και Ηφαιστίωνα Παπαγεωργίου, εργαστήριο παραδοσιακών προϊόντων «Μαρμελωδία» της κυ-

ρίας Ελένης Παπαμικάλη.

Από το Γραφείο Δημάρχου

Δήμος Κόνιτσας: Διενέργεια δωρεάν προληπτικών ιατρικών εξετάσεων από το Metropolitan Hospital

Ο Δήμος Κόνιτσας εκφράζει τις εγκάρδιες ευχαριστίες του στο Metropolitan General για το κοινωνικό του έργο και την πολύτιμη προσφορά των δωρεάν προληπτικών ιατρικών εξετάσεων στους κατοίκους του Δήμου 20-21 Σεπτεμβρίου 2019.

Ομάδα ιατρών, που περιελάμβανε καρδιολόγο, χειρουργό, αγγειοχειρουργό, ορθοπεδικό και χειρουργό μαστού εξέτασε για δύο ημέρες στην Κόνιτσα πάνω από 200 άτομα, που εκδήλωσαν ενδιαφέρον. Η προσφορά αυτή αποκτά μεγαλύτερη σημασία, όταν επωφελούνται από αυτό ακριτικές πόλεις, οι οποίες στερούνται της πλήρους πρόσβασης στο δημόσιο σύστημα υγείας.

Συγκεκριμένα, ευχαριστούμε τους εθελοντές ιατρούς του Metropolitan τον Χειρουργό κ. Ιωάννη Τσόπελα, τον Καρδιολόγο κ. Κωνσταντίνο Κοντό, τον

Ορθοπεδικό κ. Δημήτριο Δόβρη, τον Χειρουργό Μαστού κ. Βασίλειο Τρίγκα, τον Αγγειοχειρουργό κ. Ευάγγελο Νικολόπουλο, τον Διευθυντή Τύπου του Metropolitan κ. Ηλία Αλεξάκη, τη Συντονίστρια - Υπεύθυνη Εμπορικής Διεύθυνσης Metropolitan General κα Βικτωρία Κωστάκη και όλους τους συντελεστές της αποστολής, καθώς και το προσωπικό του Κέντρου Υγείας Κόνιτσας για τη συνεργασία, τη συμβολή του σε τεχνικό εξοπλισμό και τον αγώνα που δίνει σε καθημερινή βάση για την εξυπηρέτηση των δημοτών, παρά τις αντίξοες συνθήκες.

Ευχόμαστε να συνεχίσουν να ασκούν με την ίδια συνέπεια και ανιδιοτέλεια το ιατρικό λειτούργημα και να αποτελούν πηγή έμπνευσης προσφοράς και ανθρωπιάς στην κοινωνία μας.

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

A. Εκδήλωση ενημέρωσης για το πρόγραμμα "Business Clubs".

Την Παρασκευή, 18/10/2019, πραγματοποιήθηκε στη βιβλιοθήκη μας ανοικτή εκδήλωση ενημέρωσης στα πλαίσια υλοποίησης του έργου "Estab-

lishment Of Business Clubs For The Enhancement Of Entrepreneurship In The C/B Area" (ακρωνύμιο "Business Clubs") που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας "INTERREG IPA CBC

Greece- Albania 2014-2020" (Interreg Greece - Albania).

Στόχος της εκδήλωσης ήταν η ενημέρωση του κοινού για τις δράσεις του έργου και τη διαδικασία επιλογής των επιχειρηματιών που θα συμμετέχουν στην πιλοτική δράση του Κέντρου Στήριξης Επιχειρηματικότητας, το οποίο θα δημιουργηθεί και θα λειτουργήσει στους χώρους της Βιβλιοθήκης.

Ο εξωτερικός συνεργάτης του έργου κος Σωτήρης Ζαρπαλάς παρουσίασε αναλυτικά το έργο "Business Clubs", ο Δήμαρχος Κόνιτσας κος Νικόλαος Εξάρχου αναφέρθηκε στον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η τοπική αυτοδιοίκηση στην υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και ο Πρόεδρος του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου Ιωαννίνων κος Δημήτριος Δημητρίου ανέλυσε στους δυνητικούς νέους επιχειρηματίες τους όρους "Οικονομία, επιχειρηματικότητα και καινοτομία".



B. Codeweek 2019

Η Βιβλιοθήκη μας συμμετείχε ενεργά στην «Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Προγραμματισμού», υλοποιώντας τη δράση «Προγραμματίζοντας τον κόσμο». Σαράντα πέντε (45) μαθητές από τα Λύκεια της Κόνιτσας (Γενικό και Επαγγελματικό) ήρθαν σε επαφή με τον προγραμματισμό μέσα από τους μικροελεγκτές Arduino. Σε μια υλοποίηση με ένα παιδικό τρενάκι και ένα Arduino Uno, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δούνε στην πράξη ποιες είναι οι δυνατότητες των μικροελεγκτών αλλά κυρίως να κατανοήσουν και να υποδείξουν τροποποιήσεις στον κώδικα ο οποίος ελέγχει έναν μικροελεγκτή. Στο Arduino ήταν συνδεδεμένος ένας αισθητήρας απόστασης για να ανιχνεύει το τρένο και ένα σερβομοτέρ για το άνοιγμα της μπάρας. Οι εισηγήσεις πραγματοποιήθηκαν από τον αποσπασμένο εκπαιδευτικό Πληροφορικής, Καραφέρη Θωμά.



Φίλε του περιοδικού θυμήσου, έστειλες τη συνδρομή σου;

Έκθεση Φωτογραφίας του Πανταζή Τουφρίδη

Το Ίδρυμα «Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή (Σούτσου 26, Ιωάννινα) φιλοξένησε την έκθεση φωτογραφίας του Πανταζή Τουφρίδη με τίτλο «Άνθρωποι και τοπία», από 2 ως 30 Σεπτεμβρίου 2019. «Από τα αγαπημένα μου θέματα φωτογράφισης είναι τα βουνά και τα ποτάμια μας, ιδιαίτερα την άνοιξη και το φθινόπωρο, με τα μαγευτικά χρώματα, καθώς επίσης και τα πέτρινα δημι-

ουργήματα (γεφύρια, κτίρια) που οι πρόγονοί μας με τόση τέχνη έφτιαξαν, ώστε να 'δένουν' αρμονικά με το περιβάλλον. «Μέσω των φωτογραφιών μου προσπαθώ να αναδείξω την ομορφιά της ελληνικής φύσης και την μοναδικότητα των τοπίων της, έχοντας πάντα στη σκέψη την προστασία και διαφύλαξή τους...» σημειώνει ο φωτογράφος στο δελτίο τύπου του Ιδρύματος.



Επιστολή



Αγαπητέ μου Σωτήρη

Από τις σελίδες του βιβλίου "Από την Εθνική Αντίσταση στην Ήπειρο", αναδύεται ο παλμός και ο κραδασμός του λαού μας, όταν εκτελούσε το καθήκον στα πεδία των συγκρούσεων κατά των κατακτητών, που με τη βάρβαρη συμπεριφορά τους και τη βοήθεια των συνεργατών τους, ρήμαξαν τον τόπο την εποχή εκείνη.

Θαυμάσια ιστορίες τους ανθρώπους, που δοκιμάστηκαν πολύ σκληρά από την κατοχή, η οποία συσσώρευσε δεινά, ελλείψεις, δυστυχίες, απώλειες, συνεπακόλουθα του πολέμου, της οργανωμένης απανθρωπιάς.

Όλοι ήταν άνθρωποι που αν και αγαπούσαν τη ζωή, θυσιάσαν τον εαυτό τους για να εξασφαλίσουν πιο ανθρω-

πινες συνθήκες επιβίωσης στους απογόνους τους. Με την αντίσταση αυτών των απλών ανθρώπων αποκτήσαμε τη λευτεριά μας.

Είναι αγωνιστές που δεν πρέπει να ξεχαστούν, μα να χρησιμεύσουν σαν παράδειγμα στον αγώνα που συνεχίζεται, μέχρι οι άνθρωποι να αλλάξουν την απανθρωπιά στην δομή της κοινωνίας.

Μαζί με τα συγχαρητήριά μου θέλω να σου ευχηθώ υγεία και μακροζωία.

Σ' ευχαριστώ και σε συγχαίρω για την σημαντική προσφορά σου, χρόνια τώρα, στην Κόνιτσα, με την έκδοση του περιοδικού.

Έχεις άξιους συνεργάτες που γράφουν και τους διαβάζουμε με την οφειλόμενη προσοχή.

Εύγε φίλε για ό,τι έχεις γράψει.

Συνέχισε το έργο σου χωρίς ποτέ να πάψεις.

Με εκτίμηση
Κώστας Μπούσμπουλας

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)
Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)
Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Ιούλιος 2019					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
23,9	37,9	12,4	32,4	4	ΝΔ
Αύγουστος 2019					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
25,8	39,1	14,1	7,8	3	ΒΒΑ

ΣΧΟΛΙΑ

Πνευματική Στέγη

Αν σου συμβεί να απωλέσεις ένα προσφιλέ πρόσωπο ή στερηθείς ενός αξιακού υλικού αντικειμένου τούτο ισοδυναμεί με διαγραφή κάποιων σελίδων από την προσωπική σου ιστορία. Η σκοπούμενη κατεδάφιση στη θέση της να ανεγερθεί Κειμηλιοθήκη, για το πρόσωπό μου θα είναι μια απώλεια. Καθημερινά από την Πνευματική Στέγη περνώ τέσσερις φορές: πάντα την αντιλαμβάνομαι σαν την μεγάλη είσοδο που μας οδήγησε στη λεωφόρο της Ελληνικής και Παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Θα μου πείτε πλεονάζουσα ευαισθησία και συνάμα περισσή νοσταλγία. Ασφαλώς πρόκειται για ζώσα ιστορία η οποία ακόμη κατευθύνει πολλούς από την Γενιά μου. Αναφανδόν συνηγορώ υπέρ της κειμηλιοθήκης και του γεγονότος ότι αυτή θα είναι κόσμημα και εφελκυστικό πνευματικών ανατάσεων στην πόλη μας. Πλην όμως και Πνευματική Στέγη για τα δύσκολα χρόνια της νιότης μας λειτούργησε ως κιβωτός.

Ένεκα του λόγου τούτου και για πολλούς άλλους δεν συνηγορώ στην κατεδάφισή της, πέρα του γεγονότος ότι πάνω μας πέφτει η βαρεία κληρονομιά του αείμνηστου Μητροπολίτη Χριστοφόρου. Η Στέγη μετρά σχεδόν εξήντα χρόνια ζωής σε σχέδιο απλό αλλά στη γραμμή του μοντερνιστή αρχιτέκτο-

να Κωνσταντινίδη και κτισμένη με την συδρομή στρατιωτών του 783 Τ. Πεζικού. Πιστεύω πως στη σημερινή εποχή το να κατεδαφίζεις ένα τέτοιο κτήριο είναι πολυτέλεια, την στιγμή που η πόλις μας έχει ελλείψεις κτηριακών υποδομών. Για την κειμηλιοθήκη υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις. Ευελπιστώ πως θα βρεθεί λύση συνύπαρξης Πνευματικής Στέγης – Κειμηλιοθήκης και μην λησμονούμε το νέο κτήριο της Βιβλιοθήκης.

Ηλίας Ανδρέου

- Η πρόσφατη διάρρηξη της εκκλησίας στο Παλαιοσέλλι επιβεβαιώνει αυτά που επανειλημμένα έχουμε γράψει στο περιοδικό μας πολλές φορές.

Ότι, όπως πάμε δε θα μείνει κανένα κειμήλιο στις εκκλησίες και τα μοναστήρια μας αφού δεν μπορούμε να τα συγκεντρώσουμε σε ασφαλές μέρος. Πρέπει να το συνειδητοποιήσουμε ότι και συναγερμούς ακόμα να τοποθετήσουμε, δε θα 'χουμε αποτελέσματα αφού τον περισσότερο καιρό τα χωριά μας είναι μισοέρημα!!!

- Πινακίδες που απαγορεύουν την στάθμευση αυτοκινήτων σε διάφορα κεντρικά σημεία της πόλης, τοποθέτησε ο Δήμος για να σταματήσει η ακαταστασία που συνέβαινε πολλές φορές με το μπλοκάρισμα Ι.Χ., λεωφορείων κ.λπ.

Το μέλλον θα δείξει αν θα πετύχει το πείραμα.

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις 8 Σεπτεμβρίου, γιορτή της Παναγίας, πολλοί προσκυνητές ανέβηκαν στο Στόμιο να παρευρεθούν στη λειτουργία που τελείται κάθε χρόνο στο Μοναστήρι.

- Με την ευκαιρία της έναρξης του σχολικού χρόνου, ο Δήμαρχος κ. Ν. Εξάρχου απηύθυνε ευχές προς τους μαθητές προσθέτοντας ότι η νέα Δημ. Αρχή θα συμπαρίσταται με κάθε τρόπο μέσων των Σχολικών Επιτροπών και της Δημ. Επιτροπής Παιδείας.

- Άγνωστοι διέρρηξαν το Ναό της Αγ. Παρασκευής στο Παλαιοσέλλι και αφαίρεσαν κειμήλια και χρηματικό ποσό από το Παγκάρι.

- Στις 20/9 άνοιξε το “Παζαρόπουλο” για μια εβδομάδα. Αν και δεν έχει πια την αίγλη του παλιού καιρού, ο κόσμος από πατροπαράδοτη συνήθεια δίνει πάντα το “παρών”.

Παράλληλα έχει και ο Δήμος ένα έσοδο.

- Στις 23/9 λειτούργησε η εκκλησία του Αγ. Κοσμά γιορτάζοντας τη μνήμη του Νεομάρτυρα της Κόνιτσας Ιωάννη (Ο Ιωάννης μαρτύρησε για την πίστη του στο Αργίνιο στις 23/9/1814).

- Στις 20-21/9 έγιναν στην Κόνιτσα δωρεάν ιατρικές εξετάσεις από το METROPOLITAN GENERAL.

- Ο Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Μάιπας ορίστηκε στη θέση του Αρχ. Θεό-

δωρου Διαμάντη που αποδήμησε πρόσφατα, όπως γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος. Ο πανοσιολογιώτατος Αρσένιος κατάγεται από το Δίστρατο.

- Λίγες μέρες από τη διάρρηξη της εκκλησίας του Παλαιοσελλίου είχαμε και άλλη διάρρηξη στις δυό εκκλησίες του Ελευθέρου και του καφενείου του χωριού (ουδέν σχόλιο).

- Επιτέλους έβρεξε και στην περιοχή μας με τον ερχομό του Οκτώβρη. Καιρός ήταν μετά από τόση ανομβρία.

- Ο Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Κόνιτσας, στις 26-27/9 2019 πραγματοποίησε τη 19η διανομή, διαφόρων προϊόντων στους ωφελούμενους του.

Με την ευγενική χορηγία των εταιριών.

Νίκ. Μελιγγιώτης & υιοί Ο.Ε.
και Νικολάου Ο.Ε.

- Την Πέμπτη 3/10/2019 έγινε η πρώτη συνάντηση Καθηγητών και υπευθύνων του Δημόσιου ΙΕΚ Κόνιτσας, παρευρέθηκε και απηύθυνε χαιρετισμό ο Αναπληρωτής και Διευθυντής των Δημόσιων ΙΕΚ Ιωαννίνων κ. Θεόδωρος Κούκας και ο Αντιδήμαρχος Παιδείας κ. Αριστέδης Λαζογιάννης.

- Στις 5-6/10 επίσκεψη στην Κόνιτσα-Μολυβδοσκεπάστη έκανε ο Ορειβ. Σύλλογος Αργινίου με πορεία και στο Στόμιο και ανάβαση πολλών μελών του στη “Μύγα”-Καταφύγιο Παπίγκου.

- Από μέλη της Περιφέρειας Οργάνωσης "Καλλιτιστώ" απελευθερώθηκε αρκούδα που είχε πιαστεί σε βρόχι στην περιοχή Διστράτου.

- Εικοσάχρονος Άγγλος έχασε τη ζωή του πέφτοντας σε γκρεμό πίσω από την Αστράκα Παπίγκου.

- Στην Αγία Παρασκευή (Κεράσοβο) καφενείο και το σπίτι που ήταν δίπλα καταστράφηκαν από φωτιά χωρίς να καταφέρουν την κατάσβεση τα πυροσβετικά οχήματα που έφτασαν σύντομα στο χωριό.

- Από αστυνομικούς συνελήφθησαν 4 άτομα που ερευνούσαν για θησαυρό με σκαπτικά οχήματα και άλλον εξοπλισμό, σε σπηλιά πιό κάτω από το γκρεμισμένο γεφύρι «Σκορδίλη».

- Στις 6-7-8/10 πραγματοποιήθηκε ο «ΕΥΑΘΛΟΣ» 2019 με αφετηρία την πλατεία της Κόνιτσας (ποδηλασία, τρέξιμο, αεροπερισμό).

- Στις 27/10 πραγματοποιήθηκε στην Πηγή η καθιερωμένη γιορτή του τσίπουρου με τα «Ρακοκάζανα».

- Την ίδια μέρα έγινε στο Καλπάκι η αναπαράσταση της μάχης του '40 με πλήθος κόσμου.

- Λόγω του γιορταστικού τριήμερου και του καλού καιρού επισκέφτηκαν την περιοχή μας πολυάριθμοι εκδρομείς από πολλές πόλεις της χώρας και τα ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες δούλεψαν καλά.

- Ημερίδα με θέμα «Γηριατρική ευπάθεια» πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του Δημαρχείου στις 30/10/19.

- Με βροχές μας αποχαιρέτησε ο Οκτώβριος.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις:

- Στις 6/9/19 ο Αριστείδης Λαζογιάννης και η Αγγελική Νάτση απόκτησαν στην Κόνιτσα κοριτσάκι.

Βαφτίσεις:

- Στις 6/7/19 ο Δημήτρης Λαζογιάννης και η Αφροδίτη Νάκου βάφτισαν στην Κόνιτσα την κορούλα τους όνομα Ελένη.

- Στις 22/9/19 ο Παναγιώτης Καραμουράτης και η Ευθαλία Ζάμπου βάφτισαν το αγοράκι τους. Όνομα Αρσένιος.

- Ο Μιχάλης Βλάχος και η Ουρανία Βαγενά βάφτισαν στην Κόνιτσα το κοριτσάκι τους. Όνομα: Γεωργία.

- Στις 31/8/2019 στην πόλη της Μυτιλήνης. Φίλοι, γνωστοί και συγγενείς -Πάνδημος η Πανεπιστημιακή Κοινότητα του Παν/μίου Αιγαίου, τίμησαν με την παρουσία τους τη μικρή μας εγγονούλα.

Θερμές ευχαριστίες, Κώστας Αγγελική.

Και το όνομα αυτής Αγγελική -Παρασκευή!!!

Ανάδοχος η χαριτωμένη 15/χρονη Δέσποινα.

Σημ. Ο παππούς και η γιαγιά Κώστας και Αγγελική, προσφέρουν στο περιοδικό μας 20 ευρώ.



Γάμοι:

- Στις 29/9/19 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Κων/νου Φώτου και της Ελισάβετ Καρκαλιανίδου. Την ίδια μέρα βάφτισαν και το αγοράκι τους. Όνομα: Θάνος.

- Στις 31/8/19 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Χαρίση Μπάρμπα και της Ελένης Τσινασλάν.

- Στις 5/10/19 έγιναν στην Ηλιόρραχη οι γάμοι του Ματθαίου Ρωμανέλη και της Κυριακής Περπερίδη.

Απεβίωσαν

- Στις 10/8/2019 απεβίωσε η Ιφιγένεια Καρανάσιου, ετών 96 από Πάδες.

- Στις 29/8/2019 απεβίωσε η Χρή-

στού Σταματία, ετών 87 στην Κόνιτσα.

- Στις 3/9/2019 απεβίωσε η Ευαγγέλου Ευαγγελία, ετών 86 από Άρματα.

- Στις 1/9/2019 απεβίωσε ο Νικόλας Τσίμας, ετών 86 στην Οξυά.

- Στις 12/9/2019 απεβίωσε η Κυρίτση Μαριάνθη, ετών 75 στην Αγία Παρασκευή.

- Στις 21/9/2019 απεβίωσε η Ζαχαρία Πανωραία, ετών 78 από Αηδονοχώρι.

- Στις 22/9/2019 απεβίωσε ο Χατζηρούμπης Ανέστης, ετών 86 από Κόνιτσα.

- Στις 2/10/2019 απεβίωσε ο Ζούκης Αθανάσιος, ετών 93 στην Κόνιτσα.

- Στις 5/10/2019 απεβίωσε ο Παναγιώτου Παναγιώτης, ετών 97 στην Κλειδωνιά.

- Στις 8/10/2019 απεβίωσε η Βελημβαμβασάκη Ανδριάννα, ετών 84 στην Κόνιτσα.

- Στις 8/10/2019 απεβίωσε ο Πίσσας Δημήτρης, ετών 71 στο Παλαιόσέλλι.

- Στις 9/10/2019 απεβίωσε ο Χρήστος Φασούλης, ετών 96 στο Κεφαλοχώρι.

- Στις 12/10/2019 απεβίωσε η Ελευθερία Παπαδημητρίου ετών 84 στο Γοργοπόταμο.

- Στις 13/10/2019 απεβίωσε η Χρυσανγή Καρανίκα ετών 93 στο Κεφαλοχώρι.

- Στις 15/10/2019 απεβίωσε ο Μα-

λάμης Ιωάννης, ετών 95 στην Κόνιτσα.

- Στις 20/10/2019 απεβίωσε η Όλγα Τζάμου, ετών 99, στην Πυρσόγιαννη.

- Στις 21/10/2019 απεβίωσε ο Σχιμένος Γεώργιος, ετών 94 στην Κόνιτσα.

- Στις 24/10/2019 απεβίωσε ο Χριστόδουλος Χολέβας, ετών 90 στην Αθήνα.

- Στις 26/10/2019 απεβίωσε η Παπακώστα Μαρία, ετών 66 στην Κόνιτσα.

- Στις 26/10/2019 απεβίωσε ο

Ευαγγέλου Διονύσιος, ετών 90 στην Κόνιτσα.

- Στις 27/10/2019 απεβίωσε η Παναγιώτου Σπυριδούλα, ετών 90 στην Αγία Παρασκευή.

- Στις 25/10/2019 απεβίωσε η Κοτοπούλου Χριστίνα, ετών 91 στην Κόνιτσα.

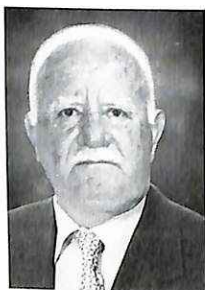
Μνήμες

- Στη μνήμη της Ανθούλας Σακκά, ο Χρήστος Μάντζιος, η Ελεονώρα Μάντζιου και η Πανωραία Αλεξίου προσφέρουν στο περιοδικό Κόνιτσα 30 ευρώ.

Αυτοί που έφυγαν

† Νικόλαος Τσίμας

Τον Ιανουάριο του 2019 τα μέλη του Συνδέσμου Αδελφότητας Οξυάς Ηπείρου με τίμησαν με την ψήφο τους και αν και είμαι συγγενής του εκλιπόντος, θα μιλήσω ως Πρόεδρος, εκπροσωπώντας τα μέλη του Συλλόγου μας.



Ο Νίκος Τσίμας ήταν ένας γνήσιος Οξυώτης!

Γέννημα-θρέμμα της Οξυάς, αναγκάστηκε το 1950 να εγκαταλείψει το χωριό του για να δουλέψει

στα Γιάννενα και στην Αθήνα επιστρέ-

φοντας στο χωριό και την οικογένειά του όποτε το επέτρεπε η δουλειά, συνεχίζοντας έτσι την παράδοση των ξενιτεμένων της Ηπείρου.

Παντρεύτηκε την Αμαλία Αντωνιάδη και απέκτησαν την Χαραλαμπία και την Έλλη.

Το 1969 φέρνει την οικογένειά του στην Αθήνα και επικεντρώνεται στο επάγγελμά του. Δεξιότηχνης στους ελαιохρωματισμούς, ντόμπρος, συνεπής με βαθιά χαραγμένο το αίσθημα της αλληλεγγύης για τους χωριανούς του, ο Νίκος Τσίμας ήταν ο ορισμός του τεχνίτη αλλά προπαντός ο ορισμός του ανθρώπου με το άλφα κεφαλαίο.

Ο Νίκος Τσίμας ήταν άνθρωπος με αξίες, με ήθος, περήφανος αλλά χαμηλών τόνων, άνθρωπος που αγαπούσε την οικογένειά του και ακόμη περισσότερο το χωριό του.

Γι' αυτό και όταν συνταξιοδοτήθηκε,

πήρε την αγαπημένη του Αμαλία και εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Οξυά, αποτελώντας έτσι για πολλά χρόνια τον βασικό κορμό των μονίμων κατοίκων. Αποτελούσαν επίσης και έναν φάρο αλληλοβοήθειας για τους λίγους μόνιμους της Οξυάς.

Ο Νίκος Τσίμας συνέχισε να προσφέρει στο χωριό με προσωπική εργασία στα ξωκκλήσια του χωριού, στο τσιπουράδικο και αλλού και αυτή του η δοτικότητα αναγνωρίστηκε από τους χωριανούς του όταν επί σειρά ετών ψηφιζόταν για την Επιτροπή Χωριού του Συλλόγου μας.

Υπηρέτησε την Οξυά μας από πολλές θέσεις και για πολλά χρόνια με προθυμία και ανιδιοτέλεια. Το 2010 σε ειδική τελετή του απονεμήθηκε τιμητική πλακέτα από τον Δήμο Μαστοροχωρίων για τις υπηρεσίες που προσέφερε στο χωριό μας και εν γένει στον θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Από ταπεινοφροσύνη δεν κοινοποίησε την τιμητική αυτή διάκριση ούτε και στα παιδιά του.

Η αγάπη του για την εκκλησία εκφράστηκε με τη συνέχεια της παράδοσης που θέλει τους Τσιμαίους να φροντίζουν τον Αγ. Χαράλαμπο, με τη συνεχή παρουσία του στις Θείες Λειτουργίες του χωριού ως Επίτροπος.

Τον χειμώνα στο κυνήγι, το καλοκαίρι στους κήπους αλλά όλο τον χρόνο στο καφενείο αναζητώντας άξιους αντιπαλούς στην πρέφα και άξιους συνομιλητές ο Νίκος Τσίμας αποτελούσε μία

σταθερή αξία – μία σταθερή παρουσία. Μια παρουσία που ταυτίστηκε με το χωριό μας σε βαθμό που όταν κατέβαινε στην Κόνιτσα, οι γνωστοί του δεν έλεγαν «καλώς τον Νίκο» αλλά έλεγαν «καλώς την Οξυά». Όποιος αντίστοιχα έφτανε στο χωριό μας, ήταν αυτονόητα καλεσμένος στο σπίτι του που ήταν πάντα ανοικτό για όλους.

Ακόμη κι όταν τον χτύπησε η αρρώστια, ο Νίκος Τσίμας ήταν νοερά εκεί, στην Οξυά, συνομιλούσε με χωριανούς και φώναζε την Αμαλία να κεράσει τα παιδιά.

Είμαι σίγουρος ότι η παρουσία και το παράδειγμα του Νίκου Τσίμα θα λείπει σε όλους μας: πρωτίστως στην οικογένειά του και μετά σε όλους εμάς. Δυστυχώς χάσαμε έναν άνθρωπο που θα μας βοηθούσε να εγκαταστήσουμε ξανά την ομόνοια στο χωριό.

Εκ μέρους του Δ.Σ. του Συνδέσμου Αδελφότητας Οξυάς και εκ μέρους όλων των μελών του Συλλόγου μας εύχομαι ο Θεός να αναπαύσει την ψυχή του και οι απόγονοί του να ζήσουν, να θυμούνται και να συνεχίσουν το παράδειγμα αυτού του γνήσιου Οξυώτη!

Απόστολος Αθανασόπουλος

Πρόεδρος του Δ.Σ.

Συνδέσμου Αδελφότητας Οξυάς

Ηπείρου

Η οικογένειά του προσφέρει στο περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ στη μνήμη του το ποσό των 50 ευρώ.

† Δημήτριος Πίσπας
(1947-2019)



Δεν πάει πολύς καιρός που οι Παλαιοσελλίτες αποχαιρέτησαν για το παντοπινό ταξίδι τον αείμνηστο Γιάννη Γρέντζιο και εκ νέου κλήθηκαν στην γενέθλια γη του

Δημήτρη Πίσπα έναν από τη γενιά μας η οποία μέχρι τώρα έχει αποχωριστεί, τον Χρήστο Τζίμα, τον Χρήστο Μουστάκα τον αδερφό του Κώστα τον Μιχάλη Μηλιώνη, τον Γιάννη Μίσιο, τον Δημήτριο Αναγνώστου, τον Γιώργο Μίσιο, την Άννα Μίσιου, την Βασιλική Σδράλη, τον Γιάννη Σδράλη, τον Θωμά Πίσπα, αδελφό του Δημήτρη, ο οποίος δεν εγκατέλειψε το χωριό μας και η απουσία του μας γεμίζει με ιδιαίτερη θλίψη. Για ένα διάστημα είχε καφενείο του χωριού γι' αυτό του έμεινε και το προσωνύμιο «ο Μπακάλης». Αργότερα δημιούργησε το τελευταίο κοπάδι του χωριού μας. Συνήθως μνημονεύουμε τους μεγάλους του κόσμου τούτου. Πιστεύω όμως πως άνθρωποι σαν τον Δημήτρη εκπροσωπούν το μεγαλείο και την ουσία αυτής της ζωής μέσα στην απλότητα και τις καθημερινές πίκρες και χαρές. Ο Δημήτρης ήταν ένα από τα έξι παιδιά του Γεωργίου Πίσπα ήρωα του έπους του 1940 ο οποίος στο Πόγραδες έχασε το ένα πόδι. Κάτι το οποίο δημιούργησε στο Δημήτρη αισθήματα φιλοπατρίας.

Αείμνηστε Δημήτρη εμείς που καθίσαμε στα ίδια θρανία του Δημοτικού μας δεν θα σε λησμονήσουμε ποτέ.

Αιωνία σου η μνήμη.

Η.Α.

† Ιωάννης Μαλάμης
(1923-2019)



Αείμνηστε και πολυσεβάσμιε θείε Γιάννη.

Σε ανύποπτο χρόνο σου είχα δώσει την υπόσχεση πως όταν με χρειαστείς θα είμαι κοντά σου. Εκείνο το πρωινό της 15ης Οκτωβρίου ήμασταν τόσο κοντά ο ένας στον άλλον κι όμως φερούγισες τόσο αθόρυβα, μα τόσο αθόρυβα όπως ο κοκκινολαίμης το χειμώνα έξω από το παράθυρο το σπιτιού σου που ερχόταν για τα ψίχουλα τα προορισμένα για εκείνον. Πήρες την ανεκπλήρωτη υποσχέσή μου και αναχώρησες για το ταξίδι το ανερμάτιστο. Από τη χρονιά της συνταξιοδότησής μου είχαμε βρει την εξίσωση που έδινε λύση στο πρόβλημα της μοναξιάς μας. Και έσονται οι δύο μοναξιές εις μίαν. Τώρα η μοναξιά είναι καταδική μου και μόνον. Τώρα σε ποιο γκαλντερίμι να διαβώ και ποια πόρτα να χτυπήσω τα νοτισμένα πρωινά του χειμώνα.

Τώρα δεν θα αντικρύσω καπνό «ανωθρόσκοντα» να βγαίνει από την καμινάδα του σπιτιού σου όπως νοσταλγούσε ο

Οδυσσέας την Ομηρική Οδύσσεια. Αλλά όπως έλεγε και η αδελφή σου και θεία μου Γλυκερία «Άλλος μας ορίζει» και αυτός ο Άλλος έγραψε τον επίλογο σε μια ήρεμη και αδιατάρακτη σχέση συντροφικότητας, αλληλεγγύης, σεβασμού και αγάπης.

Η σχέση μας εδώ και χρόνια δεν ήταν απλώς μια σχέση συγγενική θείου προς ανηψιό.

Η έντονη προσωπικότητά σου, οι εγνωσμένες αρετές του χαρακτήρα σου, οι ενστερνισμένες ανθρώπινες αξίες σου, μου δημιούργησαν όχι μόνο αισθήματα σεβασμού αλλά και θαυμασμού. Η μητέρα σου και γιαγιά μου Χαρίκλεια ήταν μια γυναίκα δυναμική, διορατική και νεωτερίζουσα για τις αρχές του 20ου αιώνα. Η δυναμικότητα της γιαγιάς και η εργατικότητα και καρτερικότητα του πατέρα σου Ηλία, σου έδωσαν την δυνατότητα να σπουδάσεις στο τότε εξατάξιο Γυμνάσιο της Πωγωνιανής της αποκαλούμενης τότε Βοστίνας. Φυσικά οι περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες των γονιών σου δεν σου επέτρεψαν να συνεχίσεις τις σπουδές σε κάποια από τις σχολές του τότε Καποδιστριακού Πανεπιστημίου. Είμαι βέβαιος ότι θα διέπρεπες όποια επιστήμη και αν ακολουθούσες. Επί τέσσερα συναπτά έτη 1946-1949 υπηρέτησες δια πυρός και σιδήρου την στρατιωτική σου θητεία ζώντας τους αλληπάλληλους κύκλους εξέλιξης του αδελφοκτόνου εμφυλίου πολέμου. Διάβηκες την αιματοβαμμένη Ελληνική Γη από Ρούμελη-Ήπειρο-Μουργκάνα-Θεσσαλία-Ροδόπη-Βέρμιο-Βόρρα-Βί-

τσι και Γράμμο όπου γράφτηκε και ο επίλογος μιας άσκοπης αιματοχυσίας. Δέκα σχεδόν χρόνια 1940-1949 αίμα και δάκρυα. Στα πεδία των μαχών άφησες πολλούς συμπολεμιστές για να επιστρέψεις στο Παλαιοσέλλι όπου ο καλός καθαγός πατέρας σου είχε ζήσει την δική του περιπέτεια φυλάκισής του ως δήθεν συμπαθών του Δημοκρατικού Στρατού. Το δικό σου ήθος και η δική σου υπερπροσφορά τον έσωσε από πιθανές αρνητικές εξελίξεις, ίσως του έσωσε και την ίδια τη ζωή του. Δις προτάθηκες για τον Σταυρό της Ανδρείας αλλά τις πολεμικές σου αρετές τις καρπώθηκαν οι ανώτεροι. Σου προτάθηκε να μείνεις μόνιμος στο στράτευμα αλλά επέστρεψες στους δικούς σου για να πορευτείς στο δρόμο των οικογενειών υποχρεώσεων έχοντας δίπλα σου την άξια σύζυγο και θεία Αλεξάνδρα το γένος Θωμά Κουφάλα. Επίσης παλαιοσελλίτισσα.

Διορίστηκες γραμματέας του Αγρονομείου Κόνιτσας, η Πατρίδα σε τίμησε για τις προς αυτήν θυσίες σου και έκτοτε με περισσή ευθύνη αφοσιώθηκες στην οικογένειά σου καθώς και στην υπηρεσία του γενικού κοινωνικού συμφέροντος, προσφέροντας πλείστες όσες υπηρεσίες, καθώς και στον Μητροπολιτικό Ι.Ν. του Αγίου Νικολάου ως Επίτροπος.

Δοκιμάστηκες σκληρά αλλά πάντα έμεινες όρθιος υπομένοντας στωικά την απώλεια του υιού σου Ηλία, ενός πολλά υποσχόμενου νέου τελειόφοιτου του Αμερικανικού Κολεγίου Αθηνών. Έμεινες όρθιος για να σπουδάσεις τα τρία άλλα τέκνα σου. Την Χαρίκλεια και την Μαρία,

φιλόλογους και τον Θωμά, σημερινό Λυκείαρχο Μαθηματικό.

Η απώλεια του Ηλία υπέσκαψε την υγεία της βαθιά θρησκευόμενης θείας Αλεξάνδρας την οποία αντικατέστησες σε όλα τα καθήκοντα του σπιτιού· κυλώντας ο χρόνος οδήγησες τα παιδιά σου στην επαγγελματική αποκατάσταση των καθηγητών και στη δημιουργία οικογένειας. Το σπίτι παρέμεινε πάντα ζωντανό αλλά την θεία Αλεξάνδρα την βάραινε πολύ ο χαμός του Ηλία ενός νέου αρκετά καλόκαρδου πάντα χαμογελαστού. Έτσι ήρθε το δεύτερο χτύπημα της μοίρας με την απώλεια της συζύγου και θείας Αλεξάνδρας για να ακολουθήσει το τρίτο της προσωπικής σου ασθένειας.

Με τη δική μου συνταξιοδότηση η επαφή μας ήταν σε καθημερινή βάση. Μου δόθηκε η ευκαιρία να ανακαλύψω την τέλεια υπαρκτική συγκρότηση και έτσι προέκυψε η απάντηση στο εύρος των αντοχών σου. Ο οποιοσδήποτε θα είχε λυγίσει σε τόσα κτυπήματα της μοίρας. Θεΐε, μου λείπεις πολύ και ξέρεις το γιατί. Ήμασταν δύο άτομα εγνωσμένης αυτογνωσίας και η μεταξύ μας επαφή ξέφευγε από την πεζότητα της σημερινής μας εποχής.

Θεΐε με παρηγορούν δύο πράγματα: πρώτον η τελευταία δεκαετία του βίου σου ήταν όντως αρχοντική. Η κυρία Λέττα Μπάρκα που σου προσέφερε υπηρεσίες ήταν καθ' ομολογία Φύλακας-Άγγελος. Κοντά σου και στο πλευρό σου στάθηκαν οι οικογένειες του Κώστα Μάντη του Βλαδίμηρου Κρέτση του Σταύρου, καθώς και η κυρία Μαρία που πρόσεχε τον Διονύση,

όλοι τους μετανάστες από την Βόρειο Ήπειρο.

Το δεύτερο παρήγορο γεγονός είναι ότι έφυγες από τούτη τη ζωή έχοντας την πληρέστερη πνευματική διαύγεια που θα μπορούσε να έχει ένας άνθρωπος συμπληρώνοντας σχεδόν έναν αιώνα ζωής.

Διάβαζες τα βιβλία σε χρόνο που δεν μπορούσα να ακολουθήσω. Με λίγα λόγια έφυγες ολόφωτος. Θεΐε έχω ένα ερώτημα, εσύ βιάστηκες να καλέσεις τον Διονύση κοντά σου ή εκείνος δεν μπορούσε να ζει χωρίς εσένα;

Μάλλον ισχύει το δεύτερο γιατί ο Διονύσης Ευαγγέλου ήταν μια ευγενέστατη ψυχή η οποία συμπονούσε τον καθένα στα παθήματά του. Ο Διονύσης ήταν ο άνθρωπος που αντιπροσώπευσε την ρομαντική εποχή της Κόνιτσας αλλά και της ακμής. Το υποδηματοποιείο του είχε μόνιμα πέντε υπαλλήλους μάστορες και μαθητευόμενους. Μέσα σε ένα χρόνο έκλεισαν τρία συγγενικά μεταξύ τους σπίτια. Του Ιωάννη Κουφάλα και των γαμπρών σου από αδελφές, Ιωάννη Μαλάμη και Διονύση Ευαγγέλου όλα το ένα δίπλα στο άλλο.

Θεΐε Μαλάμη και Διονύση αιωνία σας η μνήμη.

Και ένα τελευταίο Θεΐε, φίλησέ μου τον Ηλία τον πολυαγαπημένο εξάδελφο που έφυγε στα δεκαεννέα χρόνια της ζωής του.



† Χριστόδουλος Χολέβας ετών 90 Ασημοχωρίτης



φου Αθηνών.

Ήταν ένας ξεχωριστός Ασημοχωρίτης, ένας υπέρμαχος ηπειρώτης που διακρίνεται για την αγάπη του για την Ήπειρο και ιδιαίτερα για την επαρχία Κονίτσης και το χωριό του το Ασημοχώρι. Η ελίτ της παροικίας των Ηπειρωτών Αττικής που αριθμεί 400.000 Ηπειρώτες, τον εγνώριζε και τον εκτιμούσε ιδιαίτερα.

Είχε στην ζωή του στην Αθήνα ορισμένες ατυχίες. Πέθανε η γυναίκα του στην γέννα μαζί με το κυοφορούμενο και επίσης 15 χρόνια πέθανε ο ανάπηρος γιός του Αποστόλης. Δεν παντρεύτηκε δεύτερη φορά, αλλά στα πολλά εν συνεχεία χρόνια έζησε καλή ζωή με την κόρη του Ελένη και την μητέρα του Θανασούλα.

Όλοι οι συγγενείς του, του συμπαρασταθήκαμε και μαζί πέρασε πολύ ευχάριστες στιγμές. Στα γλέντια και σ' αυτούς τους χορούς τον γνώρισε η ελίτ των Ηπειρωτών διότι η παρουσία του ήταν ξεχωριστή με τους ανεπανάληπτους χορούς του. Ήταν ο μόνος Ηπειρώτης που χόρευε τον σοβαρό και πολύ ωραίο χορόν «Ας

Αμάν» και όλοι τον χειροκροτούσαν. Χαρακτηριστικό είναι ότι ιδιαίτερα τον τιμούσε για τον ωραίο αυτό χορό ο ιδιοκτήτης της μακαρονοποιίας «ΜΙΣΚΟ» και επί πολλά χρόνια πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας, αείμνηστος Λεωτέρης Μαυτζίκας.

Στην κηδεία βρέθηκαν πολλοί και ξεχωριστές προσωπικότητες. Παραβρέθηκε ο πασίγνωστος διεθνούς φήμης δερματολόγος ιατρός Κων/νος Νούτσης, συνταξιούχος διεθυντής της δερματολογικής κλινικής του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», ο συνταξιούχος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Χαράλαμπος Μάκος, ο εξαιρετος συνταξιούχος δάσκαλος Στέλιος Νούτσης, ο οποίος του εξεφώνησε εμπνευσμένο επικήδειο λόγο, με τον οποίο αναφέρθηκε στην εξαιρετική προσωπικότητα του θανόντος, ο μηχανικός Ναπολέον Νούτσης, ο υποφαινόμενος Στέφανος Νούτσης, συγγραφέας και ποιητής που είμαι και πρώτος εξάδελφος του θανόντος και πολλοί άλλοι συγγενείς και φίλοι.

Στην κόρη του και ανηψιά μου Ελένη εκφράζω τα συλλυπητήριά μου και για τον θανόντα εξάδελφό μου Χριστόδουλο να ναι αιωνία του η μνήμη και να ναι ελαφρύ το χώμα που τον σκέπασε της Αττικής γης.

Για την μνήμη του, στέλλω στο αγαπητό μου περιοδικό που τόσο και αυτός το λάτρευε, το περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» 30 ευρώ.

Στέφανος Νούτσης
Συγγραφέας - Ποιητής

Λύκειο Κόνιτσας Επιτυχόνες στις Πανελλήνιες

Επώνυμο	Όνομα	Όν. Πατρός	Όν. Μητρός	Σχολή Επιτυχίας	Ίδρυμα
ΑΝΤΩΝΙΟΥ	ΠΕΡΕΦΟΝΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΑ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΙΑΣ (ΣΗΤΕΙΑ)	ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.
ΒΑΓΓΕΛΑΣ	ΜΑΤΘΑΙΟΣ	ΘΩΜΑΣ	ΜΑΡΙΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΕΡΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	ΑΕΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΕΥΣΤΑΘΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ)	ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΚΑΒΕΛΑΙΔΟΥ	ΕΥΦΥΜΙΑ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	ΣΟΦΙΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ)	ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΑΛΤΣΟΥΝΗ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΕΥΑΝΘΙΑ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ)	ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ	ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ (ΑΙΓΑΛΕΩ)	ΠΑΝ. ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ
ΚΟΛΙΟΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΣΩΤΗΡΙΑ	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	ΑΠΘ
ΚΟΥΛΙΟΣ	ΙΡΦΑΝ-ΖΕΪΝΕΛ	ΚΑΝΤΡΙ	ΜΙΡΑΝΤΑ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΟΡΩΝ (ΚΟΖΑΝΗ)	ΠΑΝ. ΔΥΤ. ΜΑΚ.
ΚΟΥΦΑΛΑ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΑΡΙΑ	ΣΟΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ΔΙΕΙΞΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ)	ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΜΗΤΣΙΚΑ	ΠΕΛΑΓΙΑ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΑΝΝΑ	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ-ΥΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ (ΣΑΜΟΣ)	ΠΑΝ. ΑΙΓΑΙΟΥ
ΜΟΥΛΑΪΔΗΣ	ΦΑΙΔΩΝ	ΦΙΛΗΜΩΝ	ΕΛΕΝΗ	ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΛΑΡΙΣΑ)	ΠΑΝ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΜΠΟΖΙΚΗ	ΔΗΜΗΤΡΑ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ (ΑΡΤΑ)	ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΑΠΑ	ΝΕΚΤΑΡΙΑ	ΕΥΓΩΝ	ΝΙΚΟΛΕΤΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ (ΑΙΓΑΛΕΩ)	ΠΑΝ. ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ
ΠΟΡΕΤΗ	ΛΕΒΑΝΤΑ	ΜΗΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΑ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ (ΚΑΛΑΜΑΤΑ)	ΠΑΝ. ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ
ΠΟΡΕΤΗΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΜΗΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	ΑΠΘ
ΣΕΡΡΑ	ΟΛΓΑ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΚΑΤΗ	ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	ΔΙ.ΠΑ.Ε.
ΣΠΑΝΟΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΕΡΟΠΗ	ΜΟΝΙΜΩΝ ΥΠΕΙΣΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ (Σ.Μ.Υ.) - ΟΠΛΑ	ΣΜΥ
ΣΤΡΑΤΟΣ	ΦΩΤΙΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΠΑΡΥΦΑΛΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ (ΣΑΝΘΗ)	ΑΠΘ
ΣΤΡΑΤΟΥ	ΝΑΤΑΛΙΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΡΑΣΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ)	ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΧΑΤΖΗΡΟΥΜΠΗ	ΑΜΑΛΙΑ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ (ΑΡΤΑ)	ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΩΤΟΣ	ΠΑΥΛΟΣ	ΠΕΡΙΚΛΗΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ)	ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Συνδρομές

Τρουμπούκης Αντ. Καναδάς Δολ.	100	Παπαγεωργίου Βασ. Αθήνα	15	Ρούβαλης Σπύρος Αλεξάνδρεια	20
Τρουμπούκης Δημ. Καναδάς Δολ.	100	Μήτσικας Δημ. Αθήνα	15	Τσιλφης Αποστ. Αίγιο	20
	€	Κίτσιος Γ. Κων. Αθήνα	20	Τρέσκας Κοσμάς Πάτρα	15
Παναγιώτου Δημ. Καναδάς	30	Τζιμινάδης Κων. Αθήνα	15	Πρίντζος Αποστ. Σαλαμίνα	15
Κεφάλας Αποστ. Καναδάς	50	Κυπαρρίσης Βασ. Αθήνα	20	Μπελθικιώτης Παναγ. Αμύνταιο	30
Κατσιμπάρης Ιωαν. U.S.A.	70	Ρεμπέλης Λάμπρος Αθήνα	50	Κολοκυθά Αικατερίνη Καλαμάτα	20
Ντίνη Μαρία U.S.A.	100	Νόκος Παναγιώτης Αθήνα	30	Φασούλης Χρήστος Ναύπακτος	30
Chhs Kyroos U.S.A.	30	Καλτσούνη Νότα Αθήνα	30	Δεμερτζίδης Ευαγγ. Κόνιτσα	20
Κατσιμπάρης Γεώργ. Αθήνα	30	Μάτσικα Νίτσα Θεσ/νίκη	25	Λαζογιάννης Ιωαν. Κόνιτσα	20
Οικονόμου Όλγα Αθήνα	20	Κληματάς Χαρ. Θεσ/νίκη	30	Φασούλης Χρήστος Κόνιτσα	20
Μαλάμη Χαρίκλεια Αθήνα	20	Χαρίσης Νίκος Θεσ/νίκη	20	Πηγαδά Ευτυχία Κόνιτσα	15
Τσούκα Ουρανία Αθήνα	20	Κοτολούλης Γεωργ. Θεσ/νίκη	20	Νικολόπουλος Αντ. Κόνιτσα	50
Βλάχος Ανδρέας Αθήνα	15	Τράντας Ιωαν.Θεσ/νίκη	20	Τέλλης Γεωργ. Κόνιτσα	20
Στέρτσιος Ναπ. Αθήνα	20	Ντίνος Μάνθος Θεσ/νίκη	20	Κίτσιος Μιχ. Κόνιτσα	20
Κουτρουμάνος Κων. Αθήνα	20	Ιερ. Κατσούκης Αποστ. Θεσ/νίκη	45	Ιερ. Γιαντσούλης Σπυρ. Κόνιτσα	15
Γιούτσιος Αντ. Αθήνα	15	Χριστοδουλίδη Φρόσω Θεσ/νίκη	15	Αποστόλου Χαρίκλεια Κόνιτσα	15
Παναγιώτου Γεωρ. Αθήνα	15	Χριστοδουλίδη Όλγα Θεσ/νίκη	15	Λόλα Σοφία Κόνιτσα	20
Τσάνου Φωτεινή Αθήνα	15	Δελημήτρου Όλγα Γιάννινα	20	Γκότζος Πέτρος Κόνιτσα	15
Ζιώγας Ιωαν. Αθήνα	45	Φωλίδη Ασπασία Γιάννινα	20	Χούσου Άννα Κόνιτσα	20
Σπανός Σαράντης Αθήνα	20	Σπανός Ιωαν. Γιάννινα	30	Γαϊτανίδης Αθαν. Κόνιτσα	20
Κώστας Ευαγγ. Αθήνα	20	Σπανός Βασ. Γιάννινα	30	Γαϊτανίδης Σπ. Κόνιτσα	20
Χατζή Αθανασία Αθήνα	20	Κληματάς Παύλος Γιάννινα	20	Κουρτίνος Ιωάννης Κόνιτσα	20
Κίτσιος Δημ. Αθήνα	20	Βλάχη Φρόσω Γιάννινα	20	Σπανού Πελαγία Πηγή	20
Μπλιθικιώτη Κυράτσω Αθήνα	20	Ρεμπέλη Άννα Γιάννινα	20	Μπλιθικιώτης Παν. Λαγκάδα	20
Πορφύρης Σπύρος Αθήνα	20	Γιάκκας Ανδρέας Γιάννινα	15	Τσούκας Κων. Αγ. Βαρβάρα	15
Ντίνης Πέτρος Αθήνα	50	Πρόκος Κων. Γιάννινα	50	Ρίζος Γεωρ. Μάζι	20
Μούχος Νικ. Αθήνα	15	Κουκέσης Βασ. Γιάννινα	20	Βανούση Θάλεια Αηδονοχώρι	20
Παγουρτζής Παναγιώτης Αθήνα	20	Αδάμος Γεώργιος Γιάννινα	15	Βουρδούκας Ευθ. Πηγή	15
Λέτσιος Νίκος Αθήνα	15	Σταυρίδης Παν. Δράμα	20	Λάκκας Σωτ. Μάζι	20
Πανάγιου Μαρία Αθήνα	15	Σγούρας Ιωαν. Δράμα	20	Φασούλης Τάσος Κεφαλοχώρι	20
Ρούβαλη Αλεξάνδρα Αθήνα	15	Πηγαδά Χαρίκλεια Λαμία	15	Δάσκαλος Ιωαν. Καβάσιλα	60
Κούσιος Χρήστος Αθήνα	20	Δήσιος Παν. Μέγαρο	15	Πορούρης Ευάγγ. Εξοχή	15
Κούσιου Ιωάννα Αθήνα	20	Κουκέση Ελένη Κατερίνη	20	Κωστάκης Παν. Αμάραντος	20
Κούσιου Μαίρη Αθήνα	20	Γιάκκας Γεωρ. Λάρισα	20	Φιλοπρόδοος Σύλ. Μαζίου	30
Κούσιου Λουίζα Αθήνα	20	Ιερ. Χανδρινός Γεωρ. Κέρκυρα	20	Κοτσάφη Ελένη Μάζι	15
Γαϊτανίδου Ελπίδα Αθήνα	20	Γαλάτουλας Ιωαν. Πειραιάς	20	Κατσαμάνης Δημ. Δροσισπηγή	50
Τσίμα Έλλη Αθήνα	50	Μικρογιαννάκη Βασ. Πειραιάς	15		

(Στο επόμενο η συνέχεια)

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΓΙΑΝΝΙΝΑ



Ο Επιτάφιος της Αγίας Παρασκευής Παλλαιοσελίου Κόνιτσας.

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR

Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décédé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/νση δυσ- νόηστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδείας
2573

